శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీభట్టమురారి ప్రణీతంబైన

అనర్ఘరాఘవమను నాటకము.

ఈగ్రంథము.

విద్వాన్- ఘనపాఠీ- మాడభూషి-

శ్రీనివాసరాఘవాచార్యులవారిచే

లేఖకప్రమాదాదిజనితదోషంబులు

తొలఁగునట్లు చక్కఁగాపరిశోధింపఁబడి

కాయల కృష్ణస్వామిశెట్టివారి

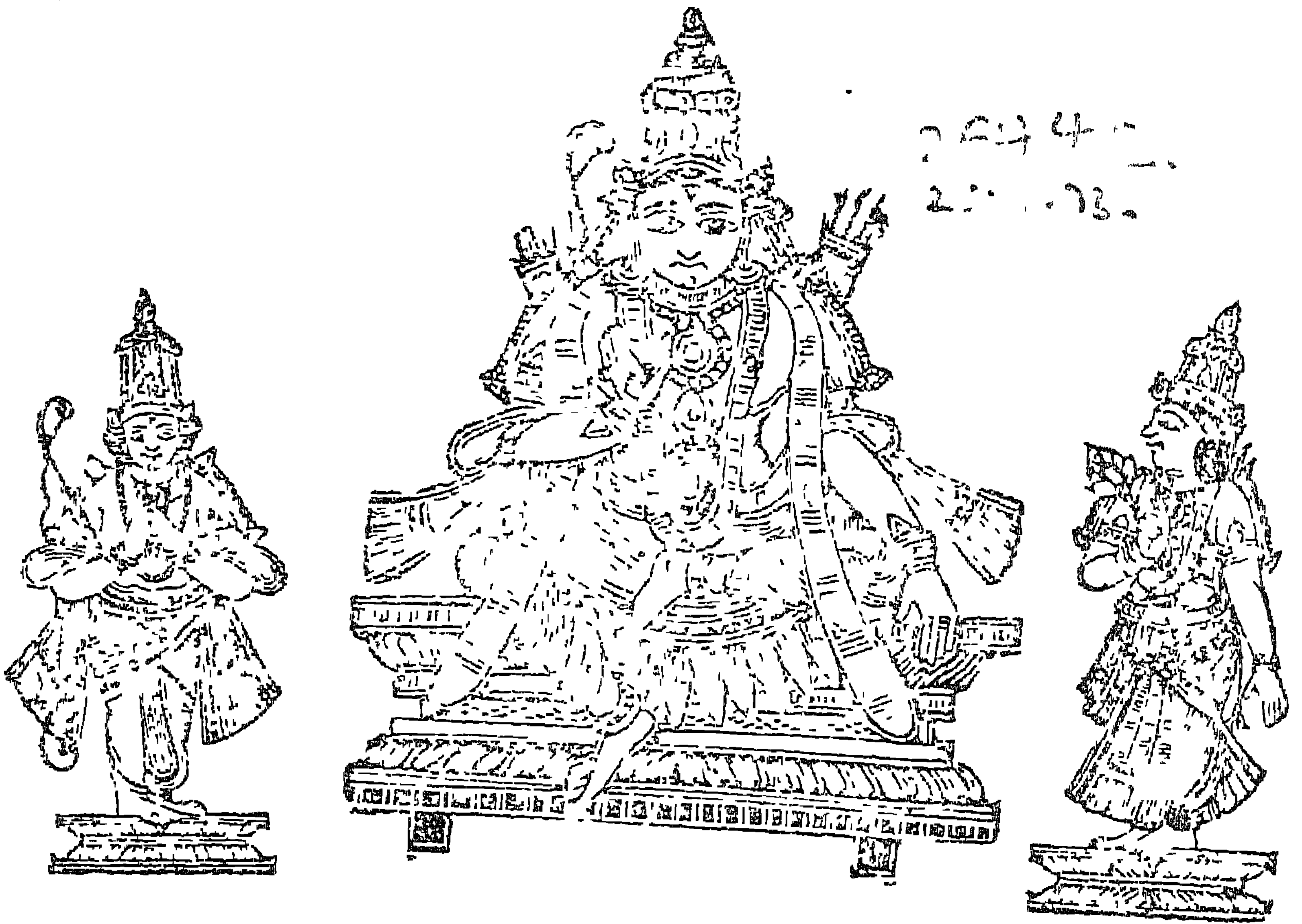
స్వకీయ

శ్రీరంగవిలాసముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

MADRAS.

1901.

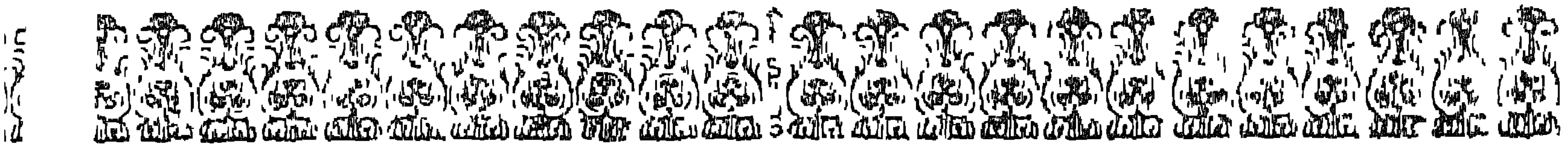

ప్రకటన.

ఇచ్చట సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములు చక్కగా ముద్రింపించి సరసముగా విక్రయించు చున్నాముగాన వలయువారలు చెన్నపట్నం గుజరాతివీధి ౮-వ నెంబరుగల గృహమునందుండు వంకాయల- కృష్ణస్వామిశెట్టిగారికి వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

ఏతద్గ్రంథమూల్యం. వెల ౦- ౬- ౦.

ఒకరూపాయకు పైబడిన మొత్తమునకు వి- పి. ద్వారా పంపబడును.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

భట్టమురారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- ప్రథమోంకః.

నిష్ప్రత్యూహముపాస్మహే భగవతః కౌమోదకీలక్ష్మణః
కోకప్రీతిచకోరపారణపటుజ్యోతిష్మతీ లోచనే
యాభ్యామర్ధవిబోధముగ్ధమధురశ్రీరర్ధనిద్రాయితో
నాభీపల్వలపుండరీకముకుళఃకంబోస్సపత్నీకృతః॥ ౧॥

అపి చ, ప॥ విశ్వమతిమహాకల్పేనాభీపద్మైకనికేతన
స్త్రిభువనపురశిల్పీయస్యప్రతిక్షణమాత్మభూః
కిమధికరణంకీదృక్కస్యవ్యవస్థితిరి
త్యసావుదరమవిశద్ద్రష్టుంతస్మైజగన్నిధయేనమః॥ ౨॥

నాంద్యంతేసూత్రధారః॥ సూ॥ భోభోలవణోదధివేలావనాలీతమాలకందళస్య త్రిభువన మండనమహానీలమణేః కమలాకుచకలశకేళికస్తూరికాపత్రాంకురస్య భగవతః పురుషోత్తమస్య యాత్రాయాముపస్థానీయాస్సభాసదః - కృతప్పద్వీపాంతరాగతైః గ్రామ కలహకందళనామ్నా కుశీలవాపశదేన రౌద్రబీభత్సభయానకభూయిష్ఠ మభినయతానిత్యంకిలాయ ముద్వేజితోజీవలోకః - తదద్య కస్యచి [illegible] ప్రేక్షణికస్య ప్రయోగానుజ్ఞయా నాట్యవేదోపాధ్యాయబహురూపాం [illegible] దేశీయ స్సుచరితోనామభరతపుత్రోహం భవద్భిరనుగృహ్యే॥ ... ...

నతః॥ సూ॥ ప్రీతిర్నామసదస్యానాం
ప్రియారంగోపజీవినాం
జిత్వాతదపహర్తార
మేషప్రత్యాహరామితాం॥ ౩॥

॥ ఆకర్ణ్య కించిత్వా కిం బ్రూథ - [illegible]
ప్రగల్భత ఇతి- విహస్యసప్రశ్రయమంజలింబధ్వా- [illegible]
మారాధనే ప్రవృత్తిరేవ పాత్రాణి సమగ్రయిష్యతి॥

విహస్య॥ సూ॥ యాంతిన్యాయప్రవృత్తస్య
తిర్యంచోపిసహాయతాం
అపంథానంతుగచ్ఛంతం
సోదరోపివిముంచతి॥ ౪॥

పురఃకర్ణాంజలిందత్త్వా కాంశేకేంబ్రూథ తత్కిం ప్రహితేనుమస్మాభిఃపత్రికేతి - ప్రవిశ్యనటః- పత్రికాందదాతి॥ సూ॥ గృహీత్వావాచయతి_యత్రసమస్తపురుషార్థస్యందిని॥

ప॥ చేతశ్చక్రతికయానిపీయశతశశ్శాస్త్రామృతానిక్రమా
ద్వ్యాంత్రైరక్షరమూర్తిభిస్సకవినాముక్తాఫలైర్గుంభితాః
ఉన్మీలత్కమనీయనాయకగుణగ్రామోపసంపద్గుణ
ప్రౌఢాలంకృతయోలురంతిసువృత్తాంకంతేషుహారస్రజః॥౫॥

ప॥ తస్మైవీరాద్భుతారంభే
గంభీరోదాత్తవస్తవే
జగదానందకందాయ
నందథాయత్వరామహే॥౬॥

ఇతివిమృశ్యసస్మితం॥ గ॥ మారిష రామాయణాదిష్వనేకోపి తత్ర [illegible] వ్యాఖ్యాతా రప్రథమతీర్థస్య వల్మీకజన్మనోమహామునేః స్వరస్వతీని [illegible] త్వాకూ తాం॥ నటః॥ అథకిం॥ సూ॥ గ॥ తత్ప్రతిబంధ [illegible]॥ నటః॥ విహస్య॥ గ॥ అహోసకలకవిసార్థసాధారణీఖల్వియం [illegible]॥ సూ॥ మారిషకిముచ్యతే॥ ... ...

ప॥ అపికథమసారక్షోరాజస్తతాపజగత్త్రయీ
మపికథమభూదిక్ష్వాకూణాంకులేగరుడధ్వజః
అపికథమృషేదివ్యావాచఃస్వతఃప్రచచారిరే
సుచరితపరీపాకస్సర్వప్రబంధకృతామయం॥౭॥

తత్రాపితావన్నిరూపణమాయామరూపకమథైరూపమిదృశం - మహాత్మనస్సిద్ధార్థా న్స్వరాణమభినీయసోల్లాసం॥ గ॥ అస్తిమౌద్గల్యగోత్రసంభవస్యమహాకవే భట్ట [illegible] వతనుజన్మనః తంతుమతీనందనస్య మురారేఃకృతి రభినవమనర్ఘరాఘవం నామ నాటకంతత్ప్రయుంజానాస్సామాజికానుపాస్మహే - విచింత్య సహర్షం - అహో [illegible] యంరమణీయాసామగ్రీపరిషదారాధనస్య-కథం॥

ప॥ మద్వాగ్యారసపారగీతిగతిషుప్రత్యేకముత్కర్షిణో
మౌద్గల్యస్యకవేగభీరమధురోద్గారాగిరాంసూక్తయః
ధీరోదాత్తగుణోత్తరోరఘుపతిఃకావ్యార్థబీజంముని
ర్వాల్మీకిఃఫలతిస్మయస్యచరితస్తోత్రాయదివ్యాగిరః॥౮॥

గ॥ అయంతుప్రాచేతసీయంకథావస్తు బహుభిఃప్రణీతమపిప్రయోక్ష్యమాణో నాటకాపరాధ్యతిశ్రోత్రియపుత్రః॥

పశ్య॥ ప॥ యదితక్షుణ్ణంపూర్వైరితిజహతిరామస్యచరితం
గుణైరేతావద్భిర్జగతిపునరన్యోజయతికః
స్వమాత్మానంతత్తద్గుణగరిమగంభీరమధుర
స్ఫురద్వాగ్బ్రహ్మాణః కథముపకరిష్యంతి కవయః॥౯॥

గ॥ ఉపక్రమమాణశ్చ సకవిః స్వనిభాన్ సితశబ్దబ్రహ్మణ మాచార్యం ప్రాచేతసం గిరాం
చ దేవతాముపశ్లోకితవాన్॥

ప॥ తమృషిం మనుష్యలోక
ప్రవేశవిశ్రాంతిశాఖినం వాచాం
సురలోకాదవతరణ
ప్రాంతరఖేదచ్ఛిదం వందే॥ ౧౦॥

ప॥ ధాతుశ్చతుర్ముఖీకుంర
శృంగాటకవిహారిణీం
నిత్యప్రగల్భవాచాలా
ముపతిష్ఠే సరస్వతీం॥ ౧౧॥ ... ... *

నటః॥ సహర్షం॥ గ॥ భావ తత్ప్రస్తూయతాం- అస్యహి మౌద్గల్యాయనాన్వయ మహార్ఘస్య మురారినామధేయస్య బాలవాల్మీకేర్వాఙ్మయమమృతరసనిష్యందికందళయతి కౌతుకం మే॥ సూ॥ మారిష స్థానే ఖల్వయం కుతూహలం నన్వీదృశమేవైతత్॥

ప॥ తత్తాదృగుజ్జ్వలకకుత్థ్సకులప్రశస్తి
సౌరభ్యనిర్భర గభీరమనోహరాణి
వాల్మీకివాగ ... నలక్ష్మీ
మేతాని బిభ్రతి ... హారికవేష్వచాంసి॥ ౧౨॥

నేపథ్యే ప్రగీయతే॥ దిణఅరకిరణుక్కెరో పఅఅరో కో వి జీవలోఅస్స । కమళము
ం
ఉళకవాళీ గఅమహుఅరకంఠణిబంధో॥ ఛా॥ దినకర కిరణోత్కరః ప్రజాగరః కోపి జీవలోకస్య । కమలముకుళాంకపాళీ గతమధుకరకషణాణిబద్ధః॥ సూ॥ అకర్ణ్య సస్మిత ముపక్రాంతమేవనర్తకైః॥ గ॥ యదయం దశరథోత్సంగాత్ రామభద్రాకర్షణో విశ్వామిత్రస్య ప్రా... గీయతే- పురోఽవలోక్య ససంభ్రమం॥ గ॥ అయే అత్రైవ తత్రభవతః కమలయోనిజన్మనో మునేరాయతనాత్ ప్రతినివర్తమానేన ఋత్విజా వామదేవేన కిమపి తద్వాచికమభిధీయమానో మహారాజో దశరథ స్తిష్ఠతి - తదేహి నద్వయో స్తృతీయో నభవితవ్యం - ఆవామప్యనంతరకరణీయాయ సజ్జీభవావ ఇతి నిష్క్రాంతౌ॥ ఇతి ప్రస్తావనా.

తతః ప్రవిశత్యుపవిష్టో దశరథో వామదేవశ్చ॥ దశ॥ గ॥ అహో బహుధా ప్రతమపి భగవతో వసిష్ఠస్యానుశాసనం నవం నవమివ ప్రమోదయతి మాం॥

వామ॥ ప॥ మధుకైటభదానవేంద్రమేదః
ప్లవవిస్రామిష మేవ మేదినీయం
అధివాస్యయదిక్ష్వాకైర్యశోభి
శ్చిర మేనాముపభుంజతేనరేంద్రాః॥ ౧౩॥

దశ॥ సస్మితం - ఋషే వామదేవ

ప॥ తస్యాజ్ఞయైవ పరిపాలయతః ప్రజా మే

కర్ణోపకంఠపలితంకరణీ జరేయం

యద్గర్భరూపమివ మామనునాస్తి సర్వ

మధ్యాపితన్మయి గురుర్గుణరూపపక్షపాతః॥ ౧౪॥

వామ॥ మహారాజ కిముచ్యతే॥ గ॥ సమానవృత్తేరపి కస్యచిత్ క్వచిదేవ తారామైత్రకానుభావితప్రభావాః॥

ప॥ సాధారణోరఘూణాం

గురుస్సభవన్నపి విశేషదృష్టిస్తే

నామోదయతి కిమిందుః

కుముదం తు నరస్య సర్వస్వం॥ ౧౫॥

దశ॥ గ॥ వామదేవ మమ హి గురువచనశ్రవణతృష్ణా పుంఖీకరోతి శ్రోత్రవృత్తిం

త్రిమూర్త్యంతరానుసారిణో హృదయగజస్య - తన్న కించిదపరమవశిష్యతే॥ వామ॥ మ

హారాజ నిశ్శేషమభిహితం - ఇమాం తు సర్వసందేశసంగ్రహకారికాం మత్ప్రయుక్తేన భ

గవాన్ భవంతమనుస్మారయతి॥ దశ॥ సాదరమవహితోఽస్మి - కిమాజ్ఞాపయతి॥

వామ॥ ప॥ హుతమిష్టం చ తప్తం చ

ధర్మశ్చాయం కులస్య తే

గృహోత్పత్తిరివ ర్తంతే

పూర్ణకామా యదర్థినః॥ ౧౬॥

దశ॥ సుష్ఠుకృతం శిరస్యాచార్యవచనం

కించ॥ ప॥ అస్మద్గోత్రమహత్తరైః ప్రభృతి హామద్వాయమాద్యైరపి

ర్యజ్వానో వయమద్య సా భగవతీ భూరద్య రాజన్వతీ

అద్యాస్వాం బహుమన్యతే సహ చరైః స్వాభావికైః

యే వై తావదయం పతిః పతిరపి స్వేనానుగృహ్ణాతి నః॥ ౧౭॥

వామ॥ గ॥ సహజానుభావసంభేదమహానామ్నో యూయమేవ తాదృశా యదుపశ్రు తైవ లంఘయ ముపదేష్టారః॥

ప॥ ఉన్నిద్రయతి హి కఃసుధాకరమశరన్నిశాని శాతనిస్తుష్టోపితుషారకిరణః

సపునః కిముచ్యతే భగవాన్

ద్వితీయపరమేష్ఠివసిష్ఠః॥ ౧౮॥

ప॥ ఇదం వో యాజ్యానాముచితముచితం యత్కులమఘా

ద్యదిష్టం వా కుర్వన్నకృత సగరః పూర్తముదధిం

అసౌ తే పూర్వేషాం సుచరిత పతాకా యదపర

స్త్రివంతీకృతోన్వయం త్రిభువనగురో స్తస్యాభిభవః॥ ౧౯॥
శంచ॥ ప॥ కాష్ఠీకృతస్యాపి
యదాజ్ఞాతిక్రమాదభూత్
త్రిశంకో రుపభోగాయ
నక్షత్రపథగా అపి॥ ౨౦॥

ప్రవిశ్య ప్రతీహారః॥ ౨ ॥ జయతు దేవః - భగవాన్ కౌశికో ద్వార మధ్యాస్తే ॥ దశ ॥ శంకో త్రస్తః॥ ౨॥ వామ॥ అహముపేత్య శ్రౌతేన విధినా పురస్కృత్య ప్రవేశయామి తపోనిధిం- ఇతి ప్రతీహారేణ సహ నిష్క్రాంతః॥
దశ॥ ప॥ యః క్షత్రదేవా బలతశ్చ్యుటంత్తై
స్తపోమయైర్బ్రహ్మణముచ్చకార
పరోరజోభిస్స్వగుణై రగాధ
స్స గాధిపుత్రోపి గృహాన్ మమైతి॥ ౨౧॥

తతః ప్రవిశతి వామదేవోపదిశ్యమానవర్త్మా విశ్వామిత్రః ॥ గ ॥ సఖే వామదేవ కథయ సి త్వమద్యైవ వసిష్ఠాశ్రమాదాగతోఽసీతి - కచ్చిత్ కుశలినౌ తావదరుంధతీనామ్నా తపోమయేన జ్యోతిషా సహచరితధర్మా తత్రభవాన్ మైత్రావరుణిః ॥ వామ ॥ విశేషే ణాపునరద్య యాజ్యకులమపతిష్ఠమానే చిరంతనప్రియసుహృది కౌశికే॥ విశ్వా ॥ సఖే వామదేవాభిరేణ దశరథో ద్రష్టవ్య ఇతి సర్వమనోరథానాముపరి వర్తామహే ॥ వామ ॥ గ ॥ సవితయం - భగవన్ కుశికనందన ధన్యః ఖల్వయం రాజా సావిత్రః - య మేనమనుసంధత్తే భవంతో ౨॥ విశ్వా॥ సఖే ధన్య ఏవాయం॥
ప॥ నమన్నృపతిమండలీమకుటచంద్రికాదుర్దిన
స్ఫురచ్చరణపల్లవప్రతిపదోద్ధతోస్సంపదా
అనేన సస్సృజేతరాంతురగమేధముక్తభ్రమ
త్తురంగఖురచంద్రకప్రకరదంతురా మేదినీ॥ ౨౨॥
పురోవలోక్య సహర్షం ॥ ప ॥ చిరాదక్ష్ణోర్జాడ్యం శమయతి సమస్తా సురవధూ
కచాకృష్టిక్రీడాప్రసభసుభగంభావుకభుజః
త్రిలోకీజంఘాలోజ్జ్వలసహజతేజా మనుకుల
ప్రసూతిస్సుత్రాస్నో విజయసహకృత్వా దశరథః॥ ౨౩॥
గ ॥ ఇయమేతేన పీయూషతుషారశీకరాసారవర్షిణా సుజనసంవాదకౌతుక మేఘరేఖా పౌరస్త్యేనేవ మరుతా లోకనాథేన సహసైవోపక్రియతే॥ వామ ॥ గ ॥ భగవన్ అద్య దిలీపకులకుశలకర్మ కల్పితానవాంకురాభిర్భి దగ్ధ్యం తేక్షిసయాని - యద త్రభవానపి త్రిభువనసనాతనగురు రేవమస్మైన రేంద్రాయస్పృహయతి - ఇతి పరిక్రామతః॥ దశ ॥ సహర్ష సంభ్రమమాసనాదుత్థాయ ఉపసృత్య భగవన్ కుశికనందన వశ్యా పత్తైర్దాసోస్మి ... విశ్వా॥ స్వస్తి భవతే గచ్ఛతి హా రాజా... సర్వే యథోచితము

ప్రవిశంతి॥ దశ॥ సప్రశ్రయం, భగవన్ విశ్వామిత్ర!

ప॥ కశ్చిత్తాం తారకభాజాం భవతి పరిభవః కోఽపి శౌర్యాపదో వా
ప్రత్యూహానక్రియాణాం నఖలు మఖభుజో భుంజతే వా హవీంషి
కర్తుం వా కశ్చిదంతర్వసతి వసుమతీదక్షిణస్య ప్రతంతు
ర్యత్సత్యం ప్రాప్తోసి కిం వా రఘుకులతపసామీదృశోఽయం వివర్తః॥ ౨౮॥

విశ్వా॥ సహాస్యం॥ స॥ జనయతి త్వయి వీర దిశాంపతీ
నపి గృహాంకణమాత్రకుటుంబినః
రిపురిషిశ్రుతిరేవ నవాస్తవీ
ప్రతిభయోంతతిరస్తి కుతస్తునః॥ ౨౯॥

అపిచ॥ ప॥ దత్తేంద్రాభయదక్షిణాద్భుతభుజాసంభారగంభీరయా
త్వద్వృత్యాశిథిలీకృతత్రిభువనత్రాణాయ నారాయణః
అంతస్తోషతుషారసౌరభమయశ్వాసానిలాపూరణ
ప్రాణోత్తుంగ భుజంగతల్పమధునా భద్రేణ నిద్రాయతే॥ ౩౦॥

దశ॥ సవైలక్ష్యస్మితం - భగవన్ విశ్వామిత్ర ॥ గ ॥ అభ్యమిత్రీణస్య తత్రభవతశ్శునాసీరస్య నాసీరపూరకేణ పదాతిపరమాణునా మయాపి కదాచిదుద్ధృతం ధనుః తస్మాల్లోయమలీకలోకప్రవాదో భగవంతమాప్యాయయతి॥

విశ్వా॥ సోత్ప్రాసస్మితం॥ ప॥ త్రైలోక్యాభయలగ్నకేన భవతా వీరేణ విస్మారితే
స్తజ్జన్మాంతముహూర్తాత్ మండనధనుఃపాండిత్యమాఖండలః
కించాజస్రమఖార్పితేన హవిషా సంపుల్లమాంసోల్లస
త్సర్వాంగీణవలీవిలుప్తనయనవ్యూహః కథం వర్తతే॥ ౩౧॥

వామ॥ విహస్య॥ గ॥ మహారాజ భూకాశ్యప యథాహ భగవాన్ కౌశికః - స్వయమనేకధా సుధర్మాయామధ్యక్షీకృతమస్మాభిరపి కించిద్బ్రవీమి॥

ప॥ త్వయ్యర్థాసనభాజి కిన్నరగణోద్గీతైశ్చ విక్రమై
రంతస్సంభృతమత్సరోఽపి భగవానాకారగుప్తాకృతీ
ఉన్మీలత్పులకాదిమదక్షిణభుజాప్రాంచదుద్ధోల్లస
ద్బాష్పైస్త్వేవ విలోచనైరభినయత్యానందమాఖండలః॥ ౩౨॥

దశ॥ సస్మితం - వామదేవ త్వమపి భగవంతం విశ్వామిత్రమనుప్రవిష్టోసి.

ప॥ ఏతస్మిన్సమరాంకణప్రణయినస్సేనాపతేః ప్రజ్వల
ద్దంభోళిస్ఫుటితప్రపోల్లభుజస్తంభాయి జంభారయే
నిర్యద్భిర్బహిరేవ కోపదహనైః స్ఫుల్ఫులింగైరివ
సైనోజ్యద్భిర్వీక్షితైస్సమితయో దాక్షిణ్యమస్త్రైఃస్పృహా॥ ౩౩॥

విశ్వా॥ దశరథస్య బాహుశిఖరమాస్ఫాలయన్ రాజర్షే వసిష్ఠశిష్య!

ప॥ స వృత్తోఽయం యదితి వ భుజచ్ఛాయయా సంప్రతి ప్రో

నిర్వ్యూఢ్యన్నక్రియమభినవాకీర్తి ద్రశస్తిః
ఇక్ష్వాకూణాంలిఖిత ... ఘూగండభిత్తి
క్రీడాపద్మప్రకరమకరీపాళుపాంహివృత్తిః॥ ౩౦॥

వశి॥ గ॥ భగవన్ సర్వాద్భుతసిద్ధే భవంత ముక్తిప్రత్యుక్తిక యానుగంతుమభికే
వయం- ఏవంకిల క్రశంకుసంకీర్తనో పాఖ్యాన పారదృశ్వానః పౌరాణికాఃకథయంతి॥

ప॥ త్రాసోత్కంపిత్రిదశపరిషన్మౌళిమాణిక్యమాలా
బాలాదిత్యప్రకరకిరణస్మేరపాదారవిందే
ప్రాచీమేనాంభువనరచనా మన్యథానిర్మమాణె
కార్పణ్యోక్తీ స్త్వయిరచితవానంతరాయంమహేంద్రః॥ ౩౦॥

విహస్య॥ప॥జవాదారాధ్యంత్వామపనమతివర్గాదివిమదా
మపవ్యస్తోమందైరజనిరథమాంస్తైఃకమలభూః
నియచ్ఛామోజహ్వాంనతినపరితేభ్యఃకిముతతే
సుధాసధ్రీచీనామతిపతతివాచామవసరః॥ ౩౧॥

అంజలింబధ్వా॥ గ॥ భగవన్ ప్రసీదతావదుత్తరోత్తరేషాం మహీయాత్సవానాం
కదాచిదపి నతృప్యంతి పుంసాం హృదయాని - యదియం త్వదుపస్థానసులభసంభావ
నాతిప్రసంగ సంగీతనతర్కేమేచిత్తవృత్తిర్నియోగానుగ్రహాయస్పృహయతి॥ విశ్వా॥ఇంద
మతేయ - కిమన్యన్నియోజ్యం॥

ప॥ నిర్మూలక్తశేమధవళైరచతేంద్రమంథ
సంక్షుబ్ధదుగ్ధమయసాగరగర్భగౌరైః
బాజన్నిదంబహుళపక్షదళన్మృగాంక
చ్ఛేదోజ్జ్వలైస్తవయశోభిరశోభివిశ్వం॥ ౩౩॥

పునరిదానీమపి॥ ప॥ యస్తోమానుచ్చైచ్చరుపచినుచకోరప్రణయినీ
రసజ్ఞాపాండిత్యచ్ఛిదురశశిధామభ్రమకరాన్
అమీత్వత్తేజోభిస్సమసిశమితేరక్షుతుదిశా
మసాయాతాన్మైత్రీంనభసినితరామంబరమణిః॥ ౩౪॥

గ॥ కింతు కతిపయదివసానాయుధసధ్రీచా రామభద్రేణ సన్నిహితస్తైర్తానక్రి
యాణామస్మాకమాశ్రమపదంసనాథీకరిష్యతే॥

అపిచ॥ ప॥ మధ్యేకృత్యఘనంధినోతిజలధిస్సైస్యైరంబుభిర్మేదినీం
సాంతిస్సైఃకిరణైస్తమిస్రమరుణాంకృత్వాంతరాళేరవిః
త్వంచామాంతరితశ్చపాలయసిజై రేవప్రతాపైఃప్రజా
మీదృక్కోపిపరోపకారసుహృదామేషస్వభావోహివః॥ ౩౫॥

కించ॥ ప॥ దృష్టస్సాక్షాదసురవిజయీ నాకినాంచక్రవర్తీ

మాత్రాస్య సార్ధం కథయతి యథావాదుకశ్చిద్వనీకః
పుత్రా శ్రేత్రాగహి భయముథా స్త్రైవ నిత్యానుషక్తం
తస్మాత్ప్రత్యక్షసిద్ధస్వామిరాజన్వతీభూః॥ ౩౬॥

దశ॥ సవినయం - స్వ। గ॥ కథమిదమస్మాకం సకలలోకశోకశంకూద్ధ ణశితకౌభ్యః
కౌశికపాదేభ్యో రామభద్రప్రవాసవైమనస్యమ ప్యుత్పత్స్యతే - దృష్టంవా శ్చేమాన్నుతనః
వ్యందినీనామింమకిరణకంపకళానాం కములినీనిమీలనమాతంకస్థానం - విస్మృత కాగతిః
ప్రకాశం ॥

ప। కూపాకారాజభుజగాడిపగోత్రగాత్రివదిక్పరిణిపేకసుద్ధిః
నాంప్రసూయ కథమద్యనిగీతోపాపరాఘవాముఖోదఘువంశః॥ ౩౭

విశ్వా। గ॥ రాజపేద మమకారోపా రాజపుత్రేషు రాజ్ఞాముపలాలన గాయకేవలం
ఉపయోగస్తు ప్రజానాం యత్తైతత్॥

ప। కష్టాకపఠ్యథాకష్టో నిత్యంన వహనక్షమః
శ్రవణానామలంకారః కపోలస్యతుకుండలం। ౩౮॥

దశ॥ సానందోపరోధ ॥ గ॥ భగవన్ పరమనుగృహీతాయ మవా త్రి వతాసంభా
వ్యమానాః - కిమపరకృతార్థాస్త్రః ప్రీకరకంఠస్య మేదతోన్యయమితి ప్రమద్ద స్మి॥ విశ్వా।
గ॥ విహస్య సఖే ఏవ్రమపంతం మైకాపదణిని మృషిం ... చరిత హ్మచర్యస్య
ధనుర్వేదసంస్కారా స్త్రాపదస్య భృశాశ్వప్రసాదా దస్మాస్వాయత్తం పె॥ ॥ సవినయో
పరోధం గ। భగవస్తు ... ఘురాఘవానాం త్వదాయత్తమేవ- ంతరామర్
కదవ్యసనప్రవాదాః - కింకిం మహాస్త్రకరణకుతైరపతుపామసైవసహస్రిపరిః ।రాజ భగ
వంతం భృశాశ్వము పాసినో దివ్యాస్త్రా ... సూర్యస్త్రాః ॥ విశ్వా॥ గ॥ ంచ తత్ రా
మభద్రేపి బాలోయమితి సంభావనయా ద్యావాపృథివ్యో స్త్రిమిరపరస్కార లవణిర దిత
రోపి నిజతేజసాతిరస్కరోతి॥ దశ॥ భగవన్ కిం పున కస్యతాదృశీతలినాః ప్పెప్రావస్యా
మపిబుద్ధిపాణ రఘురోత్తరేణ ప్రతిసంధత్తే- అపవార్య - వామదేవ ఏవము భవాన్ ...
శిశోర్బ్రవీతి। వామ॥ రాజన్ కమత్రప్రష్టవ్యావయం॥

ప॥ ఏకైకోపి భవాన్ దాతారకతుంఠియోమహాన్ త్రిదుః
రపితారామభద్రస్పృవమమన్యామపేక్షయం॥ ౩౯॥

అపిచ॥ క॥ జగతఘారధిన్నానాంపాత్రీమోభవతాపరయం
యద్వ్యథాకాలసంప్రాప్తి ప్రీతాధికాముఖి ఏశతాసం॥ ౪౦॥

కిందా॥ విశేషేణ దా॥ ప ॥ పూరయిమమఫీరాకారాన్ హైమపాత్రివపడలశేసంగ తగురంపాఠా
సందిశేతానదిష్టస్సహూధిద్యష్టి స్వవిపాథ॥ ౪౧॥

దా। విచార్యేతత్॥ ఆ॥ ధ్యానవిమిస్పష్టిపాత్రప్రముఖాలపాలాభృష్టిప్రకా విహా
హా రామేమ నైష్టికానాం ... పక్షనాం ఖలుప్రత్యేక॥ ౪౨॥

విశ్వామిత్రః॥ శ్లో॥ క్రియాసంగస్థానే దశరథమఖస్థానేఽపి ముఖే
మునౌ విశ్వామిత్రే భగవతి గతే సంప్రతిగృహాన్
తపఃక్లేశక్లేశాత్ సపది మితవిఘ్నప్రతిభయే
ప్రవృత్తే వా యజ్ఞే రఘుకులకస్తైనాస్తు పదమితి। ౪౩॥
మునిం ప్రతి జగద్గురో గాధినందన॥ శ్లో॥ త్వయాదిష్టో యుష్మాకం రామభద్రం ప్రతీక్షసే
తన్నః పతిర్వచాన్నృత్తి మియంచరతి మేదినీ। ౪౪॥
నేపథ్యాభిముఖమవలోక్య కః కోఽత్రభోః - ప్రవిశ్య దౌవారికః॥ ఆ॥ కిమాజ్ఞాపయతి
దేవః॥ దశ॥ ఆహూయతాం రామభద్రః వామ॥ లక్ష్మణశ్చ। దశ। సస్మిత॥ ...
క్ప్రియత్నాపేక్షీ నాయమర్థః - నఖలు ప్రకారాంతరేణ మహానానయుజ్జిహానే దౌ
వారికోఽనవాప్తాంతః - తతః ప్రవిశతో రామలక్ష్మణౌ॥
రామః॥ సహర్షస్మితం॥ శ్లో॥ సురాధిశక్రోధాజ్జగిదపరనాకతుల్యమపరే
పురాణబ్రహ్మాణోఽపి చ పితరస్తుప్తచక్రతాః
ధృతాస్తుష్టేనామిబహిరపిచ వైశ్వానరపథా
త్రిధాపారాణీయశ్చరితమితి హా స్వప్రథయం॥ ౪౫॥
గ॥ కథమసౌ భగవాన్ సన్మిభిరుపచరిష్యతే - తచ్చరిత్రకామస్త్వపురోఽవలోక్య హర్షాతి
శయం నిరూపయన్ నూనమవినయవినమ్రయోః తాతవామదేవయోః తృతీయా ప్రశాంత
తాపసీయమాకృతిః స భగవాన్ విశ్వామిత్రో భవిష్యతి।
లక్ష్మణః॥ సాశ్చర్యస్మితమార్య॥ శ్లో॥ అయమయమపీదృశప్రశమ విశ్వసనీయతను
ర్న్యప భయంకరీః కథమదస్తుమపోపి మనసిః
స్థితిమివ మేఘవా వృషమనోజ్ఞ తపోరతమా
స్తమసి సతర్జ్వలంతి సహసైన మహాశాపథయః॥ ౪౬॥
రామః॥ వత్స లక్ష్మణ ఏవమపురవగాహగంభీరచరిత్రాశ్చ్రియంతే మహాంతః
అపిచ॥ శ్లో॥ ప్రతపహితకరీషకస్మరోఽపి స్పృహాజగదస్య నిగృహ్ణాతో గృణంతి
నమపమరణకరికరిబరోచి మణికుశలోపతనూని నిస్తైతాని॥ ౪౭॥
వామదేవః॥ దృష్ట్వా సహర్షం - కథమాగతో రామభద్రః - ముసం ప్రతి భగవన్॥
శ్లో॥ బ్రహ్మజ్యోతిర్వివర్తస్య చతుర్ధా దేహమోగినః
ఋశ్యశృంగచరోంశః ప్రథమోఽయం మహాభుజః॥ ౪౮॥
విశ్వా॥ గ॥ సహర్ష సంభ్రమమవలోక్య వామదేవకముచ్యతే॥ అరణ్యకేషు ప్రకృష్ట
తమం కిమపి బ్రాహ్మణ్యమృశ్యశృంగస్య - న కేవలమమునా వత్సేన బ్రహ్మర్షిర్విభండక
పుత్రవతాం ధురమారోపితః - రాజర్షిర్దశరథోఽపి। దశ। భగవన్నేవమేవ॥
విశ్వా॥ వామదేవం ప్రతి॥ శ్లో॥ యే మైత్రావరుణిం పురోహితవతో వంశే మనోర్జజ్ఞి
తాస్తావైనయికీః క్రియాభిదధిరే యేషాం తు యుష్మాదృశః
తేషాం మంగలమేష తే దశరథస్య ప్రత్యూహయోషిన

జాతా స్తేషు త్రివమ్యశ్చ్యశృంగతపసా మైశ్వర్యమిక్ష్వాకవః॥ ౪౯॥

రామలక్ష్మణావుపసర్పతః॥ వామ॥ వత్సౌ భగవాననేష భువన మహనీయో మహాముని: ప్రణమ్యతాం- రామలక్ష్మణావుపసృత్య-భగవన్ విశ్వామిత్ర సావిత్రౌ రామలక్ష్మణావభివాదయతే॥ విశ్వా॥ ౯॥ వత్సావాయుష్మంతౌ భూయాస్తామితి భుజాభ్యాం పరిగృహ్య సరోమాంచంనిర్వర్ణ్య- సబహుమానం॥

స్వ॥ ప॥ వసిష్ఠో క్తైస్సూ క్తైర్దధతి జగతామాభ్యుదయికీం
ధురంసంప్రత్యేతే దినకరకులీనాః క్షితిభుజః
గృహేయేషాం రామాదిభిరపికలాభిశ్చతసృభిః
స్వయందేవోలక్ష్మీ స్తనకుతుకచారీ విజయతే॥ ౫౦॥

కించ॥ ప॥ త్వంతాస్తాస్సుకృతవాన్ప్రచోదశతయీ స్తృప్తి ప్రతయేయజ్వభిః
స్వాహాకారముపాహితం హవిరపి త్రేతాగ్నిరాచామతి
త్వాంక్షీరోదజలేశయం క్రతులిహః ప్రత్యక్షసువాంతర
మ్మద్వృత్తాదశకంధరప్రభృతయోనిగ్రాహితార స్త్వయా॥ ౫౧॥

వామ॥ సస్మితం- వత్సావయమత్రభగవాన్ భవంతౌ నేతుమాగతః॥ రామలక్ష్మణౌ॥ యదభిరుచితంభవతే తాతపాదాయచ॥ దశ॥ తౌ సస్నేహమదాయకౌశిక ఇత్యర్ధోక్తే మన్యూత్పీడనిగృహ్యమాణ కంఠో వామదేవస్యముఖమీక్షతే॥ వామ॥ ఇమౌతే రామలక్ష్మణావిత్యర్పయతి- విశ్వామిత్రస్సాదరంప్రతిగృహ్ణాతి-నేపథ్యే- శంఖధ్వనిః॥ వామ॥ నిమిత్తమనుమోదయమానో దశరథముల్లాసయతి- పునర్నేపథ్యే॥ వైతాళికః॥ సుఖాయమహ్యం దివ్యసంధ్యాభవతుదేవస్య॥

సంప్రతిహి॥ ప॥ కిరతిమిహిరేవిష్వద్రీచః కరానతివామనీ
స్థలకమలవద్దేహచ్ఛాయా జనస్యవిచేష్టతే
వనగజముఖోత్క్షిప్తైర్ధారాప్లైర్యప[illegible]
శ్శిశిరమసృణామేణాః కచ్ఛస్థలీమధిశేరతే॥ ౫౨॥

అపిచేదానీం॥ గ॥ పత్రిరథతరుకోటరమధ్యమధ్యాసీనాః॥

ప॥ ప్రత్యక్షరస్రుతసుధారసనిర్విశేషాభి
రాశీర్భిరప్యధికభూషితభోగభాజః
గాయంతికంచుకవినిర్గత రోమహర్ష
స్వేదోర్మయ స్తవగుణాన్సురగేంద్రకన్యాః॥ ౫౩॥

విశ్వామిత్రః॥ సఖే దశరథప్రియమపితథ్యమాహవైతాళికః॥

ప॥ మందోద్ధూతైశ్శిరోభిర్మణివరగురుభిః ప్రౌఢరోమాంచదండ
స్స్థాయన్నిర్మోకసంధిప్రసరదవిగళత్సూక్ష్మదస్వేదపూరాః
జిహ్వాయుగ్మాభిపూర్ణానన విషమసముద్గీర్ణవర్ణాభిరామం
వేలాశైలాంకభాజో భుజగయువతయ స్త్వద్గుణానుద్గృణంతి॥ ౫౪॥

దశ॥ సవైలక్ష్యస్మితమధోముఖస్తిష్ఠతి॥ విశ్వామిత్రః॥ గ॥ ప్రత్యాసీదతి దీక్షాప్రవేశకాలః. తదేవంవిధ మధురగోష్ఠీ భంగపిష్ఠురాణాం ప్రథమే నయంతావన్నిబుమిత్యాహ॥ దశ॥ గ॥ రామలక్ష్మణా వవలోక్య బాష్పభర తరంగితలోచనో మునింప్రతిభగవన్నిత్యర్ధోక్తౌ వాక్ స్తంభంనాటయతి॥ వామదేవః॥ ససంభ్రమం- భగవన్ కుశికనందనసాధయ - శివాస్తే సంథానో వత్సయోశ్చ రామలక్ష్మణయో రిత్యుక్తాయసర్వేయథోచితమాచరంతి॥ విశ్వా॥ ఏవమాస్యతాం భవద్భిరితి రాజపుత్రాభ్యా మనుగమ్యమానో నిష్క్రాంతః॥ దశ॥ గ॥ దీర్ఘముష్ణంనిశ్వస్య - వామదేవనూనమిదానీ మస్మానివ భగవంతమపి కౌశికమకారణవత్సలం వత్సలయతి వత్సో రామభద్రః॥

ప॥ కశ్చిదస్మద్వియోగాతిదుఃఖీదుఃఖాకరిష్యతి
అపూర్వవిషయాలోకసుఖీవాసుఖయిష్యతి॥ ౫౫॥

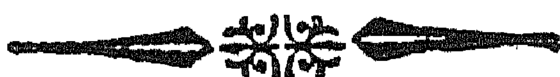
వామ॥ రాజన్నేవమయం కౌశికో వేతిక్వపునరేషకష్యాం విధాగో రామభద్ర మాధుర్యస్యపశ్య॥

ప॥ యదిందోరన్వేతి వ్యసన ముదయంవానిధిరపా
ముపాధిస్తత్రాయంజయతిజనికతుణః ప్రకృతితా
అయంకస్సంబంధో యదనుహరతేతస్యకుముదం
విశుద్ధాశుద్ధానాంధ్రువమనభిసంధిప్రణయినః॥ ౫౬॥

దశ॥ విమృశ్యైవమేతత్॥ వ॥ రత్నాకరోజనయితాసహజశ్చవర్గః
కింకథ్యతామమృతకౌస్తుభపారిజాతాః
కింత్వైరచింత్యమిహతత్పురనన్యదేవ
తత్త్వాంతరంకుముదబంధురయంయదిందుః॥ ౫౭॥

గ॥ పురోవలోక్య కథంలోచనపథ మతిక్రాంత స్సరామలక్ష్మణో భగవాన్ - తద్వయమపి వత్సప్రవాసదుమనసం దక్షిణకోసలేశ్వరదుహితర ముపేత్యదేవీం సాంత్వయామః॥ ... ... *

ఇతినిష్క్రాంతాస్సర్వే - ప్రథమోంకః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

భట్టముకురారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- ద్వితీయోంకః.

తతః ప్రవిశతి కుశహస్తో యజమానశిష్యః॥ శి॥ ఆదిష్టోస్మి భగవతా కౌశికేన శిష్యోపలక్షణాయ - పురోవలోక్య - అయే ప్రభాతప్రాయైవ రజనీ ॥

శ॥ తమోభిః పీయంతే గతవయసి పీయూషవపుషి
జ్వలిష్యన్మార్తాండో పటుపటీర్భాసైరిదిశః
సరోజానాం కషణ్న్నిమయమయస్కాంతమణివ
త్తడావంతశ్చ్యోతపతిపటిరధ్యాపినరుచాం॥ ౧॥

అపిచ॥ శ॥ జాతాః పక్వపలాండుపాండుమధురచ్ఛాయాకిరస్తారకాః
ప్రాచీమంకురయంతి కాశ్చనరుచో రాజీవజీవాతవః
లూతాతంతువితానవర్తులమితో బింబం దధచ్చంద్రమాః
ప్రాతఃప్రోషితరోచిరంబరతలాదస్తాచలం చుంబతి॥ ౨॥

సర్వతోవలోక్య॥ శ॥ దిఙ్మండపమకుటమండనపద్మరాగ
రత్నాంకురైః కిరణమాలిని గర్భితేపి
సౌఖ్యప్రసుప్తికమధువ్రతచక్రవాళ
వాచాలపంకజవనీసరసాస్సరస్యః॥ ౩॥

అపిచ॥ శ॥ ప్రాచీభిః భ్రమకణికాః కమలినీసంవర్తికా కోస్యం ప్రతి
ద్వేతిస్రో రమణీయమంబరమణేర్ధ్యానమువ్వ్యగంధుచః
స్తోకోచ్ఛ్వాసమపీదముత్సుకతయా సంధూయ కోశాద్బహి
ర్నిష్క్రామద్భ్రమరౌఘసంభ్రమవశాదంభోజముజ్జృంభతే॥ ౪॥

అపిచ॥ శ॥ ఏకద్విత్రిచతుఃక్రమేణ గణనామేషామివాస్తం యతాం
కుర్వాణాస్సముకోచయద్దశశతాన్యంభోజసంవర్తికాః
భూయోపి క్రమశః ప్రసారయతి తాః సంప్రత్యమూనుద్యత
స్సంఖ్యాతుం సకుతూహలేవ నళినీ భానోస్సహస్రం కరాన్॥ ౫॥

కించ॥ శ॥ ప్రత్యాసన్నసహేంద్రసింహగతిరుస్సంతూరసాంద్రారుణా
యత్తేజస్త్రిసరేణవోపి యదితః ప్రాచీనమాతిష్ఠతే
శం... ప్రతిపూర్వవదభ్యుదయతేత త్త్వష్టృటంకోన్మృజా
రజ్యద్బింబరజశ్ఛటావలయితో దేవస్సహస్రేశ్వరః॥ ౬॥

పురోవలోక్య ॥ శ ॥ కథమిద ముదయాచల మౌళిమాణిక్య మర్కమండల మద్యాపి నవిహాయస్థల మలంకరోతి – తదస్మద్గురోర్విశ్వామిత్రస్య యజ్ఞస్య కాలప్రాప్తే

కౌశికస్య దేశాత్సమిదాహరణాయ ప్రస్థితోఽస్మి - తత్ర్వరితతరం గచ్ఛామీతి పరిక్రామతి ॥ ప్రవిశ్య సంభ్రాన్తో వటుః - అ - అంఅసుణం సేవ కిపి అచరిఅక్ఖేసణం వపం టుఇ ॥ ఛా ॥ ఆర్యశునశ్శేప కిమప్యాశ్చర్యం ప్రేక్షణీయం వర్తతే ॥ శున ॥ ససంభ్రాన్తం పరివృత్య - సఖే పశుమేఢ్ర కిమాశ్చర్యం ప్రేక్షణీయం ॥ పశు ॥ రామో త్తిఖత్తిఅ కుమారో అఆదోత్తి సుణిఅ కోదూహలేణ తపోవణాదో తం దట్ఠుం సమాగదా ఇసిజణా పరిధావంతి ॥ ఛా ॥ రామ ఇతి క్షత్రియకుమార ఆగత ఇతి శ్రుత్వా కౌతూహలేన తం ప్రేక్షితుం ధావతి సా తపస్వినీ జనః । తత్ర ప్రణిహితా ప్రస్తరపుత్రికా సత్యమేవ మానుషీభూయ మమ సమ్ముఖం పరాపతి తా ॥ తిపేక్ఖ అన్తరా సివంకళివ ఉంజిఅ పత్తా అదో హ్మి ॥ ఛా ॥ తాం ప్రేక్ష్య ఉత్తరాసంగ ఎల్కాంచమపి ఉజ్ఝిత్వా పలాయితోఽస్మి ॥ శున ॥ సహాస్యం ॥ సఖే సాధు కృతం శ్రుతాదిష్ట్యా హి తే జీవతః పునరావృత్తిః ॥ పశు ॥ తా రంఖ కుమ అంఓ ఇమావి మంతరం ఖసే ఏముహోదో - ఇతి వేపమానః పాదయోః పతతి ॥ ఛా ॥ తస్మాద్రక్షతు మామార్యః అస్యా దుష్టరాక్షస్యా ముఖాత్ ॥ శున ॥ సస్మితం ॥ ఉత్థాప్యాలింగ్య చ - వయస్య శ్రుతో నోఽపి భగవతో గౌతమస్య మహర్షేః రహల్యాం నామ ధర్మదారాః ॥ పశు ॥ సుణోమి జాజణ అవసపురోహిదంసతతభవదో సదాణందం సజణణి ॥ ఛా ॥ శృణోమి యా జనకవంశపురోహితస్య తత్రభవతశ్శతానందస్య జననీ ॥ తదో తదో - తతస్తతః ॥ శున ॥ సేయం పురుహూతఖండిత చారిత్రా తస్య దీర్ఘతపసో ముని మహాభర్తుః శాపేన శిలాత్వముపగతా సేవం వివర్ణమానా మనుభవంతి సంప్రత్యస్య రఘురాజపుత్రస్య తేజసా తస్మాదంధకారాన్నిర్ముక్తా - ఇదం మావేగేన ॥ పశుమేఢ్రః ॥ ఉన్నిం స్యచ క్షుషీ సర్వతోఽవలోక్య - అహో అంతం సపరిచేణ ప్రణోద్విజీవతో ఏపడిం రామిదాహ్మి - తహావి సకా ఆటో అంపదిసు పవరం చేది - సాం అజ్జసుణం సేవ ముహుత్తం సమిఅదు ॥ ఛా ॥ అహో ఆర్యప్రసాదేన పునరపి జీవలోకే ప్రతిష్ఠాపితోఽస్మి - తథాపి శంకాజ్వరోద్వేగమాంన పరిత్యజతి తస్మాదార్యశునశ్శేప ముహూర్తం ప్రతీక్ష్యతాం ॥ శున ॥ సఖే కిమితి కిమేతత్ప్రాస్యత త్వత్పూర్వవస్థాపయాత్వా సమిద్భ్యః పశుం ॥ పశు ॥ చిరం విస్మృత్య సవిస్మయం ॥ కహం విసుమరిదం తులసీపత్తం భఅవదో హరిణో అవహరిదం మే తుజ్ఝ కరాదో ॥ ఛా ॥ కథం విస్మృతం తులసీపత్రం భగవతో హరేరుపహర్తుం హృతం తే ॥ శున ॥ విహస్య - సఖే సాధు ప్రవేశిత భవాన్ - అల్పీయాన్ ఖల్వయం లోకః ॥ కథమైహికసుఖాస్వాదలుబ్ధో భూయసో రాత్రిం దివం పరాహన్యతే - కిం తు మనోహారిణీ రామస్య శ్రీ మూర్తిర్మమ నయనస్య లోచన ద్వితయస్యాపి జన్మసాఫల్యమేకం కరోతు నిమిత్తం - కిం చ నాగ హ్యనేయనస్య తాం పశ్య పావే మునీనాం - ప్రత్యక్షశిత్రైత తం చింతయతి మునయో ...

చాపరాణి కుసుమచాపచాపలాని ॥ పశు ॥ విహస్య - మంణెవీదాపి మునిసురణీపి
పుంణపరిణామోరామభంరందంసపవాసేకాళణం ॥ ఛా ॥ మన్యే ఏతస్యాః మునిగృహి
ణ్యాః పుణ్యపరిణామోరామభద్రస్యప్రవాసేకారణం ॥ శున ॥ ఇదంతావత్ప్రథమం ॥
పశుమేధ్రః ॥ సాభ్యర్థనం- అంజమనియపిసుణోదు ఇమిణాదేవ అణేణపండౌసు ఓ
హ్లాజణకహాణింజ ॥ ఛా ॥ అద్యద్వితీయమపి శ్రోతుమనేన తెవచనేన పర్యుత్సుకోస్మి
యదికథనీయం ॥ శున ॥ సఖేత్వయికిమకథనీయంనామ - అస్తి కిష్కింధాయాం పు
రందరస్యనందనో వాలీనామ ప్లవంగరాజః - తంచరజనీచరచక్రవర్తినా దశకంధరే
ణాప్రవృద్ధమైత్రీక మవలోక్య వానరాచ్ఛభల్ల గోలాంగూల ప్రభృతీనామాచార్య స్స
ర్వామాత్యానుమతో జాంబవానిద మవాదీత్ ॥ పశు ॥ సకౌతుకం - తదో ॥ ౨॥ తత
స్తతః ॥ శున ॥ రాజన్ మాయావినీ రాక్షసజాతిః - విశేషతశ్చ మహేంద్రావస్కం
ద కందళితవిక్రమః పితృవైరీ తవాయంరావణః - అపిచ - త్వదీయదోర్మూలాలనపీడ
నగళిత పౌరుషోనవిశ్వసనీయాతి స్వయమనంకనీయః - నాపిసామంతాంతర జిహ్మతా
యామంతరాళవర్తిని సముద్రేలఘుసముత్థః - తదనేనసురాసురవిజయినాపి విరుద్ధ
మండలేనరాక్షసరాజేన మైత్రీహ్యనర్థానుబంధినీ - కించ - సర్వథైయమనుపకారిణీ
పౌలస్త్యేషుప్రీతిరితి భగవానిహాదాహరణం హరిణాంకశేఖరః॥

తథాహి॥ ప॥ ఉక్షారథో భూషణమస్థిమాలా భస్మాంగరాగో గజచర్మవాసః
ఏకాలయస్థేపి ధనాధినాథే సఖ్యాదశేయం త్రిపురాంతకస్య॥ ౭॥

పశు ॥ సహాసం - అహోభేదవిరభంగోయంసమదోవం ణాసోపరిహాసకుసళోదా
అ॥ ఛా॥ అహోస్థవిరభల్లూకస్యమంత్రోపన్యాసః పరిహాసకుశలతాచ ॥ తదో ॥ ౨॥
తతస్తతః ॥ శున ॥ తతశ్చతద్వచనంజరాప్రలపితమిత్యుపహసతిహరీశ్వరే - ఉపాంశుత
ద్వనుమత్యా మహామాత్యస్య కేసరిణః పుత్రోహనూమాన్ కుమారం సుగ్రీవమాదాయ
ఋశ్యమూకంనామ పర్వతదుర్గమనుప్రవిష్టః ॥ పశు ॥ సాకూతం - అంఅసోమారు
ఈణామ తెంళొంకేంక మంళొంతిసుణిఅది ॥ ఛా ॥ అస్యసమారుతిర్నామ త్రైలోక్యై
కమల్లఇతిశ్రూయతే। శున॥ అథకిం । పశు ॥ సవిచికిత్సం - అంఅజహతహవాహోదు
సామీసామీఎంవ తపరిచ్ఛింయ ణసరిసోతారిసంస మహాభాయంస పడిఊళం పడింగ
హా ॥ ఛా ॥ అర్యయధాతధావాభవతు [illegible] వ్యజ్య నసదృశోస్మా
దృశస్యమహాభాగస్యప్రతికూలప్రతిగ్రహః॥ శున॥ విహస్య- సఖేపుత్రవకిలాయమాంజనేయో
భగవతస్సహస్రకిరణాద్వ్యాకరణవిద్యా మధీయాన స్తదాత్మజన్మనో వానరయోనేః సు
గ్రీవస్య సాహాయక మభిప్రియన్ గురుదక్షిణీచకార ॥ పశు ॥ హంతాఉఇదంఏంవ
గురుపుంతోసబిహచారీ వాఅణువంటఅదిత్తి ॥ ఛా ॥ హంతదుచితమేవ గురుపుత్ర
స్సబ్రహ్మచారీవానువర్త్యతఇతి - తదో ॥ ౨ ॥ తతస్తతః ॥ శున ॥ తతశ్చఅభిభవయో

పజాపజఝుఞరం సుహృద్గృహమిత్యుపశ్రుత్య రాక్షసరాజః ఖరదూషణత్రిశిరోభిర్మహామా త్యైరధిష్ఠితమాత్మబలైకదేశం సింధోరుదీచీకూలే వాలిపరిగ్రహాయ ప్రాహిణోత్॥ పశు॥ కహంఅపరిహీణమిత్తధమ్మో విరాఖసో॥ ఛా॥ కథమపరిహీనమిత్రధర్మోఽపి రాక్షసః॥ శున॥ సఖే కిముచ్యతే॥

రావణః ఖల్వసౌ॥ ప॥ ప్రియాకతుకాంకస్సైన్మచననిజశిరః కర్తనకరస
ప్రహృష్యద్రోమాంచ స్స పరమిహ లంకాపరిబృఢః
విలక్షవ్యాపారం కిమపి దదృశుర్యస్య దశమం
శిరస్తేనూర్ధ్వానః క్షణహృతపునర్జన్మసుభగాః॥ ౮॥

పశు॥ సకౌతుకం. తదో॥ ఛా॥ తతస్తతః॥ శున॥ సుకేతుసుతా నాగసహస్రబలధారిణీ తాటకా నామ రాక్షసీ తస్మాద్వనీకాదాగత్య మనుష్యమండలవిహారకౌతుకా దిమాం మస్మదీయాం భూమిమధివసతి॥ పశు॥ ణాఅసహస్సబలా ఇత్థిఆ మఏ అసుదపువ్వా ఖు ఏదం॥ ఛా॥ నాగసహస్రబలా స్త్రీతి మయా అశ్రుతపూర్వం ఖల్విదం॥ తదో॥ ఛా॥ తతస్తతః॥ శున॥ తతస్తస్యాస్సంకమానశ్శో ౹తవిక్షేః ప్రత్యూహం కులపతిరిమా రామలక్ష్మణావానీతవాన్॥ పశు॥ జాణే రామోఽంతరఓ ఖు సాణుదేవి రాఅవఇంణో ఖు ఏసో॥ ఛా॥ జానే రామ ఇతి రాక్షసానాముపరి అవతీర్ణః ఖల్వేషః॥ శున॥ సఖే ఏవమేవైతత్- రామభద్ర ఇత్యయం కౌశికచతురక్షరో రాక్షసశిక్షాసిద్ధమంత్రః- విశేషతః పునరిదానీం కౌశికేన భగవతా బ్రహ్మజ్యోతిమస్సాదృశం వివర్తనం దివ్యాస్త్రమంత్రపారాయణమాశ్చర్యమధ్యాపితః॥ పశు॥ మం ణే మదమయీ ఆహిం అంతదేవదాహిం సమ బలాదిబలాఓ సంతి యో విణా మే సకమింస దింతి॥ ఛా॥ మన్యే మంత్రే మయూఖిరస్త్రదేవతాభిస్సమం బలాతిబలే శక్తీ రామే సంక్రమిష్యత ఇతి॥ శున॥ అథ కిం-తదపి సంవృత్తమేవ॥ పశు॥ అంతిభకామిణి ఆఏంవమదసంతీఓ ణి ఆఏంవ అంధవిం వాఓ తాకిం అంతణోకతువిం ఘూవసమే రాహవంసగౌరవం ఏదితంతభవకోసిఓ- విహాస్య-ఆహా వాపాహాణిఅహం ఖేణసంపమారణం ఖు ఏద॥ ఛా॥ ఆర్యసనుభగామిని జేఏవమంత్రశక్తిని జా ఏవాస్త్రవిద్యాః తత్ కిమిత్యాత్మనః క్రమవిఘ్నాపశమే రాఘవస్య గౌరవమర్పయతి తత్రభవాన్ కౌశికః- అథవా ప్రాహుణికహా స్తేవసర్వమారణం ఖల్వేతత్॥ శున॥ సఖే అనభిజ్ఞోసి స్వయం ప్రయోగాదం తేవాసిభిః ప్రయోగో మహిమాన మాచార్యాణాముపచినోతి॥

పశ్య॥ ప॥ స్థానే స్వశిష్యనివహైర్వినియుజ్యమానా
విద్యా గురుం హి గుణవత్తరమాతనోతి
ఆదాయ శుక్తిషు బలాహకవిప్రకీర్ణై
రత్నాకరో భవతి వారిభిరంబురాశిః॥ ౯॥

వ.శ.|| అంబ్యస్తోమానిందుకేసి- అంబప్రభోవిపుంభి ధునా మోహ్యౌ || గ్రా || ఆస్వస్తే [illegible] నాయకే- అస్వస్వవగకి ప్రస్తు నా మోహ్యౌ|| శుద|| తన్మిం|| వశ|| సంపరోశిగతౌచే [illegible] నిరుపడి వంటి [illegible] ఛా| కృ [illegible] నానరా [illegible] నూహ్యణ ప్రతినన్న | శు|| సన్యైతద యో ధ్యా యూ[illegible] యూం సమాధిమ [illegible] [illegible] త ప్రచునన్వత్తా త్వస్య తాతనిశ్వామిత్రస్యము ఖా ప్రోషం - స [illegible] [illegible] త్రిభువనం [illegible]||

తథాహి| వ| ప్రస్త్య [illegible] త్రైః వత [illegible] రాజినా భానవః
[illegible] కురువిందకందళయనః ప్రాచీముఖంకుర్వతే
ప్రాక్షస్త్వా తక [illegible] త్రస్య వ పృష్ఠ [illegible] యా [illegible] లేన తు నా
ద ప్ర [illegible] తనిపుణం జగదహిం [illegible] మున్యుంచతి|| ౧౦||

వ| [illegible] కమలకు [illegible] త్రినోత్రా [illegible] మిరస్వష్టి మధస్వతీం [illegible]
నిస్వన్న [illegible] ప్రకత [illegible] మంతి [illegible] ణిం తి కారణగుణానివమా త్రికాని||

ఉ.వి.వ|| వ|| వికసిత పంకుచిత పుష్ప [illegible] రేష్వంబు జేషు [illegible]
కలి [illegible] కధయతి నూతన [illegible] సనీస్న [illegible] ౧౨||

ఆవిత్యం [illegible] | వ| కటుభిర [illegible] చక్రవాకో [illegible] రవిపా [illegible] త్వర [illegible] తి [illegible]
తిమిర హత [illegible] జయతి జగన్నయనో ఘుమ్మ [illegible] భానుః||

తదనుజా [illegible] సమిదాహరణాయ|| వశు|| [illegible] [illegible] స్నాత [illegible] పేంఖామి|| గ్రా|| అహాం పితృ ప్రియకుమారయో [illegible] [illegible] తత్ర [illegible] ప్రేషామి|| శుద|| విహాస్యన స్వే తా పేవయ [illegible] [illegible] విహారభూమిషు క్రీడతః తమ పేత్య నిస్సంశయం మనలోకయేతి నిషా [illegible] గభాః|| తతః ప్రవిశతో రామలక్ష్మణౌ|| రా|| విచిత్ర మిదమా [illegible] మంనామ భగవతో [illegible] నందనస్య|

వ| తత్రాప్య [illegible] ప్రాలకో [illegible] న [illegible]
[illegible] ధ్యావత్స [illegible] మభి [illegible]
[illegible] ప్రతి [illegible] భవ [illegible] సనా [illegible]
[illegible] ప్రాగ్వంశ [illegible] నిలః|| ౧౫||

ఐత్యం|| ఆశ్య [illegible] వకిలా|| వ| [illegible] కించ [illegible] నీల [illegible] తిః||
స్వయంకమ పితి [illegible] త వఃక పటువా [illegible]|| ౧౬||

వ| [illegible] త [illegible] తయః
[illegible] ౧౭||

[illegible] ఆర్య|| వ| [illegible]
[illegible]

యత్రాగ్నిగృహమేఘనః ప్రచలితస్వారాజ్యసింహాసనా
వైతానేషు క [illegible] ర్వతే॥ ౧౭॥

రామః॥ సహాసం స్మిత్వా. వత్స ఇతోపి తావత్ప్రతాపుమ్ యోషిత్సు దృష్టిః - ప్రస
న్న పావనోయమ్ముషీణాం సమవాయః॥

లక్ష్మణః॥ ప॥ పూరయిత్వేవ రసగ్రాంగిమతిరిత్యాస్పిరాతపీః
ఇటీరాంగుణేణాబిభ్రాన్ద్రైశ్శకోశాగిణాహానంగదః॥ ౧౮॥

రా॥ తపఃకృశతమైరంగైస్స్పృష్టమాకారితైరివ
సాయంప్రాతరమీపుణ్యాస్సన్తి హోమత్రయము పోసతే॥ ౧౯.

లక్ష్మణః॥ సహాసం. ఆర్యరమణీయమిమే లోకపాలతే॥

పు॥ పాలేయతుషారశైలోపి దక్షిణాగ్నే
రోపాత్కిరగ్నిశరదేషుసధర్మిణీకేః
ఉత్త్రాసమేఘమపిదందమదస్యమాన
మాగుప్రితుమిస్పితిమ్మగేయునియోంసాస తే॥ ౨౦.

రా॥ పవిత్రామేతాం సకౌతుకానుదాగిం వత్సనతో పిణావత్॥

ప. ఆవిర్భాప్రసుంతరియమంగేయనిష్ఠ వేదనేపత్ర సువహాంచేత్తృణి తేత్పొంచి
వత్సోదుతాపసకుమారకదోవ సీతసీవారసర్వృతోము హవ్యమపేటు లచ॥ ౨౧.

ఇతశ్చ॥ ప॥ విష్వక్తుపోధసమమారసమగ్ర్యమాణా
శ్శృంగాణాం తుల భృతాంచ పిపీలకానాం
శ్రేణీభిరాత్రమపథాః ప్రాఘమానపత్ర
పత్త్రావళీవలయినోముదముద్వహంతి॥ ౨౨.

ఆహోపశూనామపి ప్రసవవాత్సల్యం - అహోశిశూనామపి స్వార్థతా స్పృహా॥

రా॥ అన్యతోవలోక్య! ప. మునివినియోగమిటం ప్రయోఘమ్మమశంద్వాలాసబహేండ
గరెణాతిలాజాయింతుధోణశ్రుపకండకత్వేషు॥ ౨౩.

ఇతిపద్క్రామతః॥ ల॥ అన్యతోవలోక్య॥

ఆర్య॥ ప॥ ఇయమేభిరాలవాంతైః పదేపదేగ్రంథిలాసకులస్య
తీవ్రనరయాగజలవేణీప్రవహంతిపత్ర మ్యాఃక్రమ్య॥ ౨౪.

రా॥ వత్ససాంధృష్టుః॥ ప॥ అలవాలవలయేషు ధూరుహాం
మాంసళాస్తిమితమంతరాంతరా
కేళికుకురభంగిభంగురం
సారణీషుపురంబుదృశ్యతే॥ ౨౫.

తదేహిం భగవతం కౌశికీఐ వలోకయాంతా ముహూర్తమాత్రం పుణ్యపాదహరిత్ర
మూల్యనాలోక్యతా. భ్వసితాస్త్రామికోపి విశేషోనైసగణకమలతే తు॥

తథాహి॥ ప॥ జడస్స్వచ్ఛస్వాంతప్రకృతిరుపహూతేంద్రియగుణో
గుణోయద్యస్యాసామయమయుతస్థి...
తథాప్యత్కర్షాయస్ఫురతిసరితామాశ్రమసదా
మిదానీంవానీరప్రసమకసుమజన్మాపరిమళః॥ ౨౬॥

ల॥ ఆర్యపురస్తాదనుకౌశికీతీరమవలోకయ॥

ప॥ త్రైశ్యేధాజవనప్రవృత్తప్రణయిభిర్వ్యాఘ్రైర్వటూనామియం
సిక్తానిత్యవసంతభిర్భ్రమవశీరస్యాపలాశావళీః
ఏతస్యాంహారిణారిపాణిజస్పృణిశ్రేణిప్రయంత్రోరగా
గోపాయంతితపోవనంవనకరిక్రీడాకరాకర్షణాత్॥ ౨౭॥

వేప॥ రామభద్ర కియచ్చిరమవలోకనేన కృతార్థీక్రియంతే తపోవనవిహారభూమయః॥

సంప్రతిహి॥ ప॥ పరిణమయతిజ్యోతిర్వృత్యాయజూంషిరుచాంపతిః
కిమపియమినస్సావిత్ర్యాఖ్యంరహస్యముపాసతే
గురురయమనుష్ఠాస్యన్మాధ్యందినీంసవనక్రియా
మిహమఖవిధానేదీయాంసంభవంతిముపేక్షతే॥ ౨౮॥

రా॥ ఆశ్రుతిమభినీయసానురాగం॥

ప॥ వారాంస్త్రీనభిషుణ్వతేవిదధతేవన్యాశ్శరీరస్థితీ
శైణేయ్యాంత్వచిసంవిశంతివసతేచాపిత్వచం తారవీం
తత్పశ్యంతిచధామసాభిపతతోయచ్చార్మణేచక్షుషీ
ధన్యాఃపీతరజస్తమాభగవతీచర్యేయమాహ్లాదతే॥ ౨౯॥

పునర్నేప॥ పునస్తదేవపర్యతేపరిణమయతీత్యాది॥ రామ॥ శ్రుత్వాససంభ్రమమూర్ధ్వేక్షమవలోక్య - కథంగ... ...ధోనిదాఘదీధితిః తదేహియజ్ఞవాటమధిష్ఠాయభగవతః ప్రమేణకృతాహ్నికస్య కౌశికస్య ప్రత్యనంతరీభవావ ఇతి నిష్క్రాంతః॥

ల॥ సర్వతోదృష్ట్వా॥

ఆర్య॥ పశ్య॥ ప॥ ఉద్దామద్యుమణిద్యుతివ్యతికరప్రక్రీడదర్కోపల
జ్వాలాజాలజటాలజాంగలతటీనిష్కూజకోయష్టయః
భౌమోష్మప్లవమానసూరకిరణక్రూరప్రకారాదృశో
రాయమ్కర్మసమాపయంతిధిగమూర్మధ్యాహ్నతూన్యాదిశః॥ ౩౦॥

అంతికతమాచేయంయజ్ఞభూమిః - తదేతస్న్యగ్రోధచ్ఛాయామండలమధ్యాసీనాస్మత్విజః - ప్రత్యవేక్షావహే-గళితయామావనేపునరహానిభగవంతంద్రష్టారః॥ రా॥ ఏవమస్త్వితిపరిక్రమ్యనాట్యేనోపవిశతః॥

లక్ష్మ॥ పార్శ్వమవలోక్యచ॥ ప॥ మధ్యేవ్యోమక్రీడయిత్వాచయూథా...

భానోర్బింబే లంబమానే క్రమేణ
స్వైరం స్వైరం మూలతః పాదపానాం
పశ్యచ్ఛాయాః కశ్చిదాకర్షతీవ ॥ ౩౧.

రా వత్స మాధ్యందినే౽తీతే దినమప్యతీతమేవ ॥

॥ గగనశిఖాముదయాద్రేరధిరూఢాః క్షణమర్కరథహరయః
అస్తమహీధరమధునా ఝటితి సుఖేనావరోహంతి ॥ ౩౨.

॥ ఆర్య నూనమద్య పరాపతిష్యంతి రక్షాంసి యదయమధ్వరవేదికాసన్నిధానే శున
వ ఃవభగవానుపాధ్యాయః ప్రశాస్తి ॥

రా॥ సరోషహుంకారం వత్స, యద్యేవం స్యాత్ ॥

ప॥ కల్పాంతకర్కశకృతాంతభయంకరం మే
నిష్ప్రత్యుతః క్రతువిఘాతకృతామమీషాం
నీరాక్షసాం వసుమతీమపి కర్తుమద్య
పుణ్యాహమంగళమిదం ధనురాదధాతు ॥ ౩౩.

॥ విహస్య కథం రజనీచరవినాశోత్కంఠా విసంష్ఠులమార్యహృదయమతిదీర్ఘ-
-ః కౌశికమపి న సంభావయతి ॥

॥ అవిద్యాబీజవిధ్వంసాదయమార్యేణ చక్షుషా
కాలౌ భూతభవిష్యంతౌ వర్తమానమపివిశత్- ౩౪.

రా॥ కిముచ్యతే- తత్రభవాన్ విశ్వామిత్రః ॥

॥ ప్రజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వో౽పి స్వర్గీయైరేష ఖేలతి
గృహస్థసమయాచారప్రక్రాంతైస్స్పృష్టతంతుభిః ॥ ౩౫.

- ప॥ ఆదీప్రత్కృతో వినయనమ్రమహేంద్రమౌళి
మందారదామమకరందరసైరివాయం
ప్రక్రాంతమండలిత నూతనభూతసర్గ-
స్త్రైశంకవంచరితమద్భుతమాతతాన ॥ ౩౬.

॥ పురో౽వలోక్య సహర్షం ॥

॥ స్వాహాభిరధ్వరచర్యాభిశ్శ్రితమథర్వంకృతాధర్వయజ్ఞ
అయమేకకులపతిస్సో౽యమితఏవాభివర్తతే ॥ ౩౭.

తతః ప్రవిశతి దీక్షితవేషో విశ్వామిత్రః ॥ రా॥ నిర్వర్ణ్య సబహుమానం- వత్సలక్ష్మ

॥ కమఠాణాంప్రియమాణస్య వ్యంజనైరధికోజ్జ్వలాం
తవ తేజోమయీం లక్ష్మీముద్యత్పుష్ణాతి మే గురుః ॥ ౩౮ ॥

॥ పరిక్రమ్య సహర్షం- హంత కృతకృత్యప్రాయమాత్మానం పశ్యామః ॥

ప॥ నిష్పన్నత్రౌ ఏహుతావదద్వాగఘునాయాతర్పణో ముంపిధి
దానాయాదేనసదుఃసుకేతుతన॰ ఘూహాదై వ్రవఘూతిష్యతే
పాశౌక్ష్యత్ర్యపుఃపృణక ధ్వజధనుర్ధ్వనంస్తైకశులాభ్రంవధ్రూ
మైక్ష్వాకేయురకార్యదిక్షుపలతిస్వాస్థ్యసిధ నాస్త్రహే॥ ౩౯.

రామలక్ష్మణావుత్థాయోపసర్పతః॥ విశ్వా॥ రామభద్ర చిరంజీవ్యాః॥
సన్నెహకాతుకం॥ ప। ఏషవైకౌశికోవేదమాదధానోరఘూద్వహః
తత్ప్రమాంతరదస్యాకిమన్యత్తైరివలింపతి॥ ౪౦.

ఉభావపసృత్య రామలక్ష్మణౌ దాశరథీ అభివాదయేతే॥ విశ్వా॥ ఆలింగ్య- పితాస్నేహమన్యదాశాస్మహే॥

ప। యువాభ్యాంసఖేవిశ్వత్రమోగిత్రేషుసవ్యవగ్రజిణః
ఐశ్వర్యగ్రుక్త్రియామాత్ర కృతాభాశస్తు హోతయః॥ ౪౧.

ఉభౌ తూష్ణీమధోముఖౌ స్తః॥ విశ్వా॥ కిమాస్యకచ్ఛపవత్సౌ సమంతాదుపశీపినయంసన్నివేశః కచ్చిదస్మదీయాః తపోవన విహారభూమయో రమయంతి ఉపస్న్వాపయంతి వా గాహస్థ్యస్పృశీనాం- ఉభౌ సప్రశ్రయం భగవన్॥

ప। రమ్యమేతదరమ్యం వాక పరిచ్ఛేత్తుమర్హతి
కింతుద్వయాతిగంచిత్తమద్యనాపశ్యశోరఘూత్॥ ౪౨.

ఇతిముఖోంచతముపవిశతః॥ విశ్వా॥ సాకూతస్మితంపశ్యన్॥

ప॥ ఇహాపనేషుసక్తైతవహవనోమానికత ప్రతిహంసప్రగాతనః
తమివవామపలోక్య ఉపస్వాసయనమన్యనుసాగుండమిలయన్॥ ౪౩.

ఉభౌ ముహూర్తమున్ముఖీనవతః॥ విశ్వా॥ స్వ॥ అయేకిసర్వ్యత్సాస్రాసహన్నాయప్రాన్తఃప్రీయమంతఃకరణ మనుస్మారితమనయోః- తదేతావదేవాస్తు నిన్యదాత్మీహాయి- ప్రత్యాగవలోక్య॥ ౩ ॥ కథముదయగిరి కాళ్మీగకేదారస్య ప్రభాతసంధ్యారాయోః ప్రసవస్తబకో గభస్తిమాలివాస్తామహస్తికయా కుతూహలినీభిర్దిగంగనాభిః పారుష్ణీ యథాహమున్నీతః॥

ప। అయమపిఖురయోషిత్కుంకుమకాషాయమీష
త్వరితపుచరతిమిరోద్గారజర్ఝరోపాంతపచిణః
మదకళకళవింకేకాకునాందీకరేభ్యః
జితయహాశిఖరేభ్యోభానుమానుజ్జిహీతే॥ ౪౪.

అపి చ- ప॥ మంత్రసంస్కారసంపన్నాస్త్ర యదౌదర్వతీరపః
ఏతత్త్రయీమయంజ్యోతిరదిత్యాఖ్యంనమస్కురు- ౪౫.

రా॥ సప్రశ్రయమవలోక్య- వత్స లక్ష్మణ॥

ప। తాపస్యైనివతేజోభిః ప్రకృష్టర్యాణమేపనాః

దిశో జాతాః ప్రతిసీతసుధాదీధితిక్రమాత్॥ ౪౬.

వ- హ॥ కాంచిద్భిత్తిభూమిమాక్రమ్య వ్యాఖ్యాతాన్ శ్వాసర
జ్వాలోత్తప్తనమానధూమపుంఖపరిక్షిప్తి శిఖరస్థయః
ప్రాయంతే వటవస్తృతీయసవనస్నాన్యగ్నిధూపాన్ని
స్పర్శాబద్ధమనోహరం ప్రతిముహుస్సాన్ద్ర బ్రాహ్మణాంతస్సురాః॥

౯॥ వస్త్రాభరణ॥ హ॥ ఉన్మృష్టాన్యదినవసముద్రాంసర్వతః ప్రాంశురేవ
స్వాధ్యాయాన్నిశ్చమితిమిమి ప్రేక్ష్య తేవిద్వచేతత్
పర్యంతేషు స్ఫాటికజలధౌరత్నసోపానమధ్య
చిత్రాంగీయం కుటిలమస్తోమనీలాధరిత్రీ॥ ౪౭.

సౌభాగ్యం॥ హ॥ యేషోమయంతమోమయమ నవ్యతరస్సాన్ద్రజేపదిక్చక్రం
కిమపి పిబతి గ్రాహ్యాదుస్తుషిత్యుం నుదనకోశ స్వ- ౪౮.

౧ లోపలోక్య॥ హ॥ చూడారత్నస్ఫురద్భిత్తిభువనరాజ్యోజ్జ్వలాన్యజ్జ్వలాని
ప్రేక్ష్యంతే చ ప్రవాళీమనసినిశి తేసూర్యకాంతాత్మశానుః
కిం చామీశమ్యయంత స్తిమిరమభయతోనిశ్చరామాస్తమిస్రా
సంఘస్పోస్పష్టసంధ్యానలకణనికరస్పర్శనోత్థాంబుదీపాః॥ ౫౦.

విలోక్య॥ హ॥ సర్వంచాస్తమస్తమస్తహితశుక్లైవల్యమాసాధిక
ప్రాచ్యాదివ్యపహారవీజరహితం దిఙ్మాత్రమేవస్థితం
గృహ్యం తే భయమూహంతమపిమభిరస్యాస్త్రైస్తత్త్రై
ధ్యాంతే నానిశసేవప్రస్తుతసాన్ద్రకస్వాగోపమంతి ౫౧.

సనిర్వేదం॥ హ॥ అస్సురశ్యోస్స్ఫురత్తురైరవమాపిబంతు
జ్యోత్స్నాన్నకరంభమంపంభరయశ్చకోరాః
జాతోయదేవచరమాచలచూడచుంబి
పంకేరుహప్రకరజాగరణప్రదీపః ౫౨.

౬ -హ॥ ఘనతరలిమిరఘూర్ణోత్కరపూర్ణానామింగితాంశ్చాప్నా
నరైరమిభిరుపష్ఠింరణాజ్యాతోనమనమో ౫౩.

నేపథ్యే॥ కలకలః- సర్వసంభ్రమసంగీరణం యంత్ర॥

నే- హ॥ నిర్వ్యాజచ్ఛాయాశోభిరచితభూమిని విభిన్నప్రాంశరత్నానాం
గ్రంథీదంతాంతరాళాగ్రథితమపిర...
... ౫౪.

వ॥ ప్రతీతాన్యేకుంభపూర్ణాసంచరత్కాంతో రుద్ధిస్ఫుటా
... ౫౫.

విశ్వా॥ కథం తాటకా- వత్సరామభద్ర॥

ప॥ వితానమానుశ్రవికంగృహేషునఃప్రతిష్ఠితంకిమియంప్రతీక్ష్యతే

సుబాహుముఖ్యైర్యస్సమాతతాయిభిర్గృహాణచాపంనిగృహాణతాటకాం, ౫౬.

రామః ॥ సఘృణాతిరేకం - భగవన్ స్త్రియమిమాం॥ నేప - అబ్రహ్మణ్యం॥

౨॥ తాతవిశ్వామిత్ర రాక్షసైఃకియచ్చిరం పరిభూయామహే - ప్రహీయతామధిజ్యధన్వా దాశరథిః॥ రా॥ విహస్యనేపథ్యాభిముఖమవలోక్య - బాలక్లేశసశ్శ్లేష ముహూర్తమాం ధీరోభవ॥

ప॥ అలంకృశిత్వాగురుమల్పకోయం ఏధి స్తవ్యదాస్థైవగరీయసీనః

సకౌశికస్యత్వయిధన్యపుత్రేపుత్రేమధుచ్ఛందసివావిశేషః, ౫౭.

విశ్వా॥ విహస్యసత్సకృతముత్తరోత్తరేణనస్వయంనేదీయానాశ్రమోపఘాతః॥

ల॥ సవ్యథమివ- స్వ॥ ప॥ మీమాంసతేకిమార్యోయంకౌశికేష్యనుశాసతి

వాచమేషామృషీణాంహిశాస్త్రమేవానువర్తతే॥౫౮.

రామః, స్వ॥ ప॥ గుర్వాదేశాదేవనిమీలయన్నో

నాథమాలయస్త్రీవధోపిస్థితోయం

అద్యస్థితా[illegible]నిష్కృప్ఫరత్యై

లజ్జాస్త్రాభిమీలితాక్షైర్ణితైవ॥ ౫౯.

కింతు, ప॥ దీర్ఘంప్రజాభిరతికౌతుకినీభిరాభి

రస్మిన్నకీర్తిపటహేమమతాడ్యమానే

జ్యోతిర్మయేనవపుషా జగదంతసాక్షీ

లజ్జిష్యతేకులగురుర్భగవాన్వసిష్ఠః॥ ౬౦.

నేప, ప॥ అలమిష్ట్వామఖాన్సుముఖాన్ః ఖడ్గధారేయమస్తినః

అదవీయానయంపంథాఃస్వర్లోకముపతిష్ఠతే॥ ౬౧.

రా॥ శ్రుత్వాసరోషసంభ్రమముత్థాయ- సవినయమంజలింబధ్వా॥

జగద్గురోగాధినందన॥ ప॥ దశరథకులేసంభూతంమామవాప్యధనుర్ధరం

దినకరకులానందీయోయంశశంకనవాంకురః

ఇతిహి వసతామేనాంహంతుంమనోవిచికిత్సతే

యదధికరణంధర్మస్థీయంతపైవవచాంసినః॥

ఇతి ప్రణిపత్యమాణైష్టతపోధనాః॥

ప॥ రజనిచరచమూరమూరపాస్యన్నయమహమాగతఏవ రామభద్రః

కుశికసుతకుశాగ్రతోయబిందోరిదమనుకల్పమపైతకార్ముకంవః॥౬౨.

ఇతి ధనురారోపయన్నిష్క్రాంతః॥ లక్ష్మ॥ సాశంకంస్వగతం - దిష్ట్యాయేష్ట్రాలేణథ మేన కౌమారకాన్య నూర్భృస్యతావదాసీత్ - నేపథ్యాభిముఖ మవలోక్య హాపర్ణ

నాటయన్॥ ప్ర॥ భగవన్ కౌశికపశ్య। అ॥ పురస్తాదాత్మైధృతధనుష్షి॥

ప॥ వాయవ్యాస్త్రవ్యతికర నిరాలంబన స్తాటకేయః
ప్రాణాన్ జీవన్ మరణమసుభిర్వ్యస్తయుక్తస్సుబాహుః
కృత్తోన్మృక్తాభుజచకరుణాశ్చర్య బీభత్సహాస
స్త్రాసక్రోధోత్తరళ మృషిభిర్దృశ్యతే తాటకేయం॥ ౬౫.

విశ్వా॥ విలోక్య- వత్సలక్ష్మణ విస్మయేన ప్రమోదేనచ పరవశోఽయం నవాచామధీశ్మహే- వక్తవ్యంవాకిమస్తి నఖల్వియమద్యతనీ వః ప్రతిష్ఠా॥

ప॥ దిక్కర్యాలంకపకీర్తిర్ధౌతవియతో నిర్వ్యాజధీరోద్ధతా
స్తేయాయుః రఘవః ప్రసిద్ధమహసో యైసోఽపి దేవాధిపః
బిభ్రాణైరసురాధిరాజవిజయక్రీడానిదానం ధనుః
పౌలోమీకుచపత్రభంగరచనాచాతుర్యమధ్యాపితః॥ ౬౬॥

ల॥ భగవన్ పశ్య॥ ప॥ ఆద్యన్తైః శాచరీంసేనా మేనామున్మూలయన్నయం
ఆధానంవీరధర్మస్య నిర్మాయ త్వాముపస్థితః॥ ౬౭॥

ప్రవిశ్య॥ రామః॥ సవైలక్ష్యం॥

ప॥ ప్రామాణసిద్ధః కుశికాత్మజోఽయం త్రయస్తపేతే గురవో రఘూణాం
మహామునేరస్య గిరా కృతోఽపి స్త్రైణోపఘోఽయం న సుఖాకరోతి॥ ౬౮.

ఆశ్రమమవలోక్య। ప॥ ప్రత్యాసన్నతుషారదీధితికరక్లిశ్యత్తమోవల్లరీ
బల్ల్యాభిమర్ఖభూమవల్లిభిరమీసమ్మీలితవ్యంజనాః
శ్వాస్సంచీవరయిష్యమాణవటుకవ్యాధూతశుష్యత్త్వచో
నిద్రాణాతిథయస్తపోధనగృహాః కుర్వంతినః కౌతుకం॥ ౬౯.

పురోఽవలోక్య॥ ప॥ స్ఫురతిపురతో మాద్యన్మాద్యచ్చకోరవిలోచన
ప్రకరకిరణశ్రేణీదత్తస్పృహస్తఘనంమహః
హృదయలఘిమామాభూత్పైత్రో మోదృశాం ప్రతిభూరయం
కువలయదృశామిందుశ్ఛిత్రే సుధాభిరనక్తినః॥ ౬౯.

ప॥ ఉన్మీలంతిమ్మృణాళకోమలరుచో రాజీవసంవర్తికా
సంపతన్ వ్రతవృత్తయః కతిపయే పీయూషధానోః కరాః
అప్యైతైర్ధనవల్లిభవత్సుగిరిషు శుభ్రోయమున్మజ్జతా
విశ్వేనేవ తమోమయో నిధిరపామహ్నాయఫేనాయతే॥ ౭౦.

సనిర్వేదం॥ ప॥ ఇందుర్వ్యద్యదయాద్రిమూర్ధ్ని నవవిభాత్యద్యాపితన్మాస్మభూ
న్మానసీరేపితమస్సముచ్చయమనూరున్మీలయంతిత్విషః
అప్యక్ష్ణోర్ముదముద్గిరంతికుముదైరామోదయంతేదిశ
స్సంప్రత్యూర్ధ్వమసౌతులాంఛనమభివ్యజ్యం ప్రకాశిష్యతే॥ ౭౧.

సహచరః॥ ప॥ కాశ్మీరేణ దిహానమంబరతలం వామభ్రువామానన
స్పర్ధారాజ్యం విదధానమిందుదృషదాం భిందానమంభశ్శిరాః
ప్రత్యుద్యత్పురుహూతపత్తనవధూహస్తాగ్రదూర్వాంకుర
గ్రాసక్షోభకురంగమండలమిదం బింబం సముజ్జృంభతే॥ ౭౨.

విభీషణః॥ ప॥ పౌలోమీకుచకుంభకుంకుమరజస్సాన్ద్రాజన్యజన్మోద్ధతా
శ్రితాంశోర్న్యూనతయా పురందరపురీసీమ్నామపస్కూర్ద్యతే
పతాభిన్నహఠీక్షీరంధతమసాం స్యస్యగ్రీష్మతీక్ష్ణదిశః
క్షోణీచూస్త్రృణాత్క్షీరంతరతమం వ్యోమేదమోజాయతే॥ ౭౩.

అపిచ॥ ప॥ నైవాయం భగవానుదంచతి శశీ గవ్యూతిమాత్రేమపి
ద్యామద్యాపి తమాంసి కైరవకులశ్రీచాటుకారాః కరాః
మగ్నం తిష్ఠతి సింహళశైలగహనోత్సంగేషు సంయుంజతే
జీవగ్రాహమివ స్వహస్తతిమిరం ఛాయాసు గృహ్ణంతి చ॥ ౭౪.

జ్యోత్స్నాతిశయం నిరూప్య॥

ప॥ కిన్ను ధ్వాంతపయోధిరేష కలశీక్షీరైస్త్రిపేందోః కరై
రత్యచ్ఛోయమపశ్చ పంకిల ఇవ చ్ఛాయాపదేశాదభూత్
కిం వా తత్పరకర్తరీభిరభితో నిస్తక్షదాపజ్జ్వలం
వ్యోమైవేదమితస్తతశ్చ పతితాశ్ఛాయాస్థలేన త్వచః॥ ౭౫.

పరిక్రమ్య పార్శ్వతోవలోక్య॥

ప॥ దలపిత తిభ్రృతాంత లేతరూణామిహ తిలతండులితం మృగాంకరోచిః
మదచపలచకోరచంచుకోటీకబళనతుచ్ఛమివాంతరాంతరాభూత్॥ ౭౬.

విభీషణః॥ ప॥ త్రిభువనతమోలుంటాకీనామహో పాతాతహేరతిల్లినా
మఖేవిధిరసాకోశ్రేణీమనస్త్వవశిష్యతే
శ్శుధమపి తమస్సాక్షాదంతః ప్రవిశ్య వినిష్క్రుత
శ్శశధరకరానశ్ఛిన్నాగ్రాంశ్చరంతి చకోరకాః॥ ౭౭.

అపిచేదానీం॥ ప॥ తథాపోరస్త్యాయాం దిశి కుముదకేదారకలికా
కవాటఘ్నీమిందుః కిరణలహరీమల్లయతి
సమంతాదస్మిన్ లబ్ధప్రహళజలబిందుస్తబకనో
యథా ఖుంజాయంతే ప్రతిగృహక మేఘాంకమణయః॥ ౭౮.

పరక్రామన్నన్యద్వారమవలోక్య॥

ప॥ తరుణత్తవానాలకోమలమలిమసమేతదయం
కలయతి సంక్రమాను శంకతి ఇతి బుద్ధిరత్ర
త్రసస్థితి వివృతదళ దానాభిషేతదయదమపన

ప్రణవివరోపవర్ణితమిదంహి విభాతి నభః॥ ౬౯.

కించ॥ ప॥ రుచిభిరభితస్తం తోత్కీర్ణైరివ త్రసరేణుభి
ర్వ్యదుదుమభిరపిస్థూలైః స్థైర్యైరివభిర్యతే నభః
ప్రకృతిమలినో భాస్వద్బింబోన్మజ్జాకృతకర్మణా
స్తవయమపి హి త్వష్టుః శాణేభ విష్యతి చంద్రమాః॥ ౭౦.

ల॥ పశ్చాదవలోక్య ప॥ ఛాయాస్తరాణీయ చమూసతమస్వినీషు
జ్యోత్స్నాభృచ ప్రవిరళానితతిః ప్రపేదుః
సంధ్యానలేన భృశమంబరమూషికాయాం
మావర్తితై రుడుభిరేవకృతోయ మిందుః॥ ౭౧.

విహస్య॥ యథాథమర్మే వైతత్॥

ప॥ యత్ప్రియామపమయూఖమాలినిత వస్తోకావలేఖాంశుపాం
నేత్రాణామపకృష్య హారిణిపునస్సౌభాగ్యమేవం ప్రథా
అంభోజానిపరాంచితస్సిజమఘుంద త్వేన తేభ్యస్తతో
గౌరాంగీవదనోపమా సుకృతమాదత్తేపతిర్జ్యోత్స్నానామ్॥ ౭౨.

విశ్వా॥ సర్వతోవలోక్య- అహహనామధేయ మాధుర్యమాత్రాదపరమార్థమపా
కృష్ణావనోపి ప్రేక్ష్యంతే॥

తథాహి॥ ప॥ స్మేరాదిశః కుముదముద్వి వరం పిబంతి
జ్యోత్స్నాకరంభముదరంభరయశ్చకోరాః
అక్షీణ్యగస్త్యమునిలోచనచూషికాయాం
పీయూషదీధితిరితి ప్రథితోనురాగః॥ ౭౩.

రామంచదృష్ట్వా సహర్షస్మితం - కథమయం కౌమారాంకవిజయ ప్రత్యాగతోపి
తాటకాని గ్రహేణ ఘృణీయమానస్సహసా నోపన్యస్తేవత్సః - లక్ష్మణం ప్రతి వత్ససౌమి
త్రే అస్మాకమనేన వృత్తాంతేన ప్రదోషలక్ష్మీరియమనూద్యతే॥

పశ్య॥ ప॥ నిశాచరాణాం తమసాంనిహంతా పురోయమగ్రస్థితి రామచంద్రః
అథోల్లసద్భిర్నయనైర్యశీనామయంకుముద్వానజనప్రజేశః॥ ౭౪॥

రా॥ ప॥ మదయతియమత్సన్నో దుగ్ధాంబుధేరయమంబుధే
స్సయతినయనాదత్రేర్జాతోముదంనయనానివ
తదఖిలసురశ్రేణీసాధారణప్రణయాశచీ
సహచరవరుస్థాలీసోమస్సఘంజసమీహతే॥ ౭౫.

రా॥ సలజ్జముపసృత్య॥ భగవన్ కుశికనందనఅభివాదయే॥ విశ్వా॥ సస్నేహబహు
మానమాలింగ్య- వత్స రఘునందన ఇత్థమేవ॥

ప॥ ప్రకృష్టకత్రి-భిప్రాయత్రయీ భవతో విధేః
ప్రయుంజానాస్త్వయా శిరసి పాల్యామహేవయంపాలా॥

రా॥ శిరసా ప్రతిగృహీతమార్యవచనం ॥ విశ్వా॥ సమరధూళిధూసరిత ... స్యకపోలమున్మార్జయన్ - వత్స యత్సత్యమధునా నక్తంచరచక్ర వ్యతికరేణ ప్రియసుహృదా సీరధ్వజేన వితన్యమానే వైతానే కర్మణి కంపితమివ మే హృదయం॥ రా ॥ సాదరం - భగవన్ క ఏష సీరధ్వజో నామ- యమద్య తే త్రిభువన దుర్లభో ఽయం ప్రియసుహృచ్ఛబ్ద ప్రయోగః కమపి మహిమానమారోపయతి॥ విశ్వా ॥ వత్స శృణోషి విదేహేషు మిథిలాం నామ నగరీం॥ రామః॥ యత్ర పవిత్రమాశ్చర్యద్వయం జనాః కథయంతి- సకలరాజక దుర్ఘట ఘటనైకమహేశ్వరం ధనుర్లాంగలముఖోల్లిఖిత విశ్వంభరా ప్రసూతిరగర్భసంభవా చ మానుషీ॥ విశ్వా॥ విహస్య- అథ కిం॥ రా॥ సకౌతుకం తతః కింతస్యాం॥

విశ్వా॥ ప॥ అసౌ సీరధ్వజో రాజా యో దేవాద్వ్యుపదేశగపి

అద్వైతస్య యాజ్ఞవల్క్యస్య ముఖే సబ్రహ్మ సంహితాం॥ ౭౭.

తస్య చాస్య తు శత్రుఘ్నస్య పురాణ రాజర్షేర్జనక వంశజన్మనో దీక్షావిలోపశంకాపర్యాకులయతి మాం- తదేన మాయుష్మంతౌ విధిశేషమస్మదీయం సమాప్య సహాస్త్రైవ మిథిలాం ప్రతిష్ఠామహే॥ రా॥ సహర్షమపవార్య-వత్స లక్ష్మణ- మమాపి తరుణ రోహిణీరమణచూడామణి పాణిప్రణయినిశరాసనే కౌతుకమస్తి॥ ల॥ సపరిహాసం - ఆర్యాయామయోనిజన్మని కన్యాయాం చ॥ రా॥ సరోషస్మితం- కథమన్యదేవ కిమపి ప్రహాసనం సూత్రయతి భవాన్ ॥ మునిం ప్రతి- భగవన్నిక్ష్వాకుకులగురో యదభిరుచితం భవతే॥

ఇతి పరిక్రమ్య నిష్క్రాంతాస్సర్వే - ద్వితీయోంకః॥

శ్రీరస్తు.

భట్టమురారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- తృతీయోంకః.

తతః ప్రవిశతి కంచుకీ॥ కం ॥ జరావైక్లబ్యవిసంస్థులాని కతిచిత్పదాని గత్వా ఆత్మానం ప్రతి సఖేదోపాలంభం॥

ప॥ గాత్రైర్గిరా చ వికలశ్చటుమీశ్వరాణాం
కుర్వన్నహం ప్రహసనస్య నటః కృతోఽస్మి
తన్నామ్ని పునః పలితవర్ణకభాజమేనం
నాట్యేన కేన నటయిష్యతి దీర్ఘమాయుః॥ ౧.

పురోఽవలోక్య॥ అయే సీతా పాదమూలోపజీవినీ కలహంసికా ॥ ప్రవిశ్య కలహంసికా॥ ఆ॥ అంఅపణమామి ॥ ఛా ॥ ఆర్య ప్రణమామి ॥ కంచుకీ ॥ వత్సే కల్యాణీభూయాః॥ కల॥ అంఅచిరేణ కుదో తుహే॥ ఛా॥ ఆర్య చిరేణ కుతో యాయం॥ కంచుకీ ॥ విమృశ్య - కిమన్నాకథ్యతే- వత్సే విదితమేవైతద్భవత్యాః- తత్రాపృగద్భుతం దారకద్వయమాదాయ భగవాన్ కౌశికో యజమానం మహారాజం సీరధ్వజముపస్థిత ఇతి ॥ కల॥ అహ్మ ॥ ఛా। అథ కిం॥ అంఅతా

ణి పహావ సామహే అఅ సుణిదుం ఇంధి మేకోదూహళ ॥ ధా॥ ఆర్యతయోః ప్రభావం నా మధేయంచ శ్రోతుమస్తి మే కౌతూహలం॥ కంచు॥

వత్సే కథయామి॥ ప॥ త్రయస్త్రింశత్కోటిత్రిదశమయమూర్తేర్భగవత
స్సహస్రాంశోర్వంశే జయతి జగదీశో దశరథః
యదస్త్రైరస్త్రైర్ద్విరసురయువతిశ్వాసపవన
ప్రకోపేన్ద్ధేస స్పృశతి శతకోటిం శతముఖః॥ ౨.

ప॥ ఇమౌ తస్య విశాంపత్యురాత్మజౌ రామలక్ష్మణౌ
యయోర్భరతశత్రుఘ్నావనుజౌ ద్వంద్వచారిణౌ॥ ౩.

కల॥ జహ అహ్మాణం ఘరే భట్టదారిఆ సీఆ ఉంమిళా మండవీ సుదకిత్తిఅ॥ ధా॥ యథాస్మాకం గృహే భర్తృదారికా సీతా ఊర్మిళా మాండవీ శ్రుతకీర్తిశ్చ॥ విచింత్య సహర్షం నిరూపయంతీ- కహం మహాఉళంపసూదా ఖు ఏదే కుమారా॥ ధా॥ కథం మహాకులప్రసూతాః ఖల్వేతే కుమారాః॥ ముహూర్తమివ స్థిత్వా దీర్ఘముష్ణం నిశ్వస్య- కుదో అహ్మాణం ఈరిసి భాఅహేఅం॥ ధా॥ కుతోऽస్మాకమీదృశం భాగధేయం। కంచు॥ భవతి మా విషీద - సర్వం భద్రం భవిష్యతి దేవబ్రాహ్మణప్రసాదాత్॥ కల॥ తతో॥ ౨॥ తతస్తతః॥ కంచు॥ తతశ్చ వృద్ధాంతపురాణామభ్యర్థనాయాం తౌ వికర్తనకుల కుమారౌ దృష్ట్వా నివర్తమానః పురంధ్రసాంగౌతమే నాహూయ రాజపుత్రీణాం సౌభాగ్యదేవతారాధనాయ ప్రహితోऽస్మి॥ కల॥ సహర్షం - అంఅ సంవజణ మణీసిదం ణూణం తం భవదో సదాణందస్స వఅణం॥ ధా॥ ఆర్య సర్వజనమనీషితం నూనం తత్ర భవతః శతానందస్య వచనం॥ కంచు॥ వత్సే ఏవమేతత్ - నఖ్యంగంభీరాంగిరమాంగిరసో బ్రవీతి॥ కళ॥ తా అంఅ కిం ణ దేసి - సకరసరాసణారోవణం వవసాఇణో రాఏసిణో జణఅంస వడింణా సాహసిణిం వ హేది రాహవో॥ ధా॥ తస్మాదార్య కిం మంత్రయసే - శంకరశరాసనారోపణవ్యవసాయినో రాజర్షేర్జనకస్య ప్రతిజ్ఞాసాహసం నిర్వహతి రాఘవః॥ కంచు॥ వత్సే అస్మానప్యయం వితర్కః స్తరళీకరోతి॥

తథాహి॥ ప॥ పూర్ణేऽపి కర్మణి హతేష్వపి రాక్షసేషు
విజ్ఞాయ మైథిలసుతామపి వీర్యశుల్కాం
బాలం పితుః ప్రియతమం రఘురాజపుత్ర
మేతావతీం భువమృషిః కథమానినాయ॥ ౪.

కల॥ స్మరణమభినీయ సవిషాదం- అంఅ పఢుంతి విసేసళాహేణ దుంమణాయమాణం అంతాణం పంచాళిఆకేళింవావారేణ విణోదఅంతి భట్టదారిఆ పేంఖిఅ పడిణివట్టుయిదుం అఅ దాపఏ అంఅం సదిసణేణ మఏ విసుమరిదం- ఇమిణా ఉణ రంఖసణామంగహణేణ సుమరావిదహ్మి॥ ధా॥ ఆర్య ప్రవృత్తివిశేషలాభేన దుర్మనాయమానమాత్మానం పాంచాలికాకేళి వ్యాపారేణ

వినోదయంతీం భర్తృదారికాం ప్రేక్ష్య ప్రతినివర్తమానయానుగతయా ఆర్యస్యదర్శనేనమ నావిస్మృతం- అనేనపునా రాక్షసనామప్రహసేన స్మారితాస్మి। కంచు॥ సవిషాదం- కీదృశీ సా ప్రవృత్తిః - యాంతవ భర్తృదారికామపి దుర్మనాయయతి॥ కళ॥ జహాకిళ సీతాదేవీ పచ్ఛిమవసంత సీవప్పరోహిణో ఆఅదోత్తి॥ ఛా॥ యథాకిలసీతాదేవీం ప్రష్టుం దశగ్రీవపురోహిత ఆగత ఇతి॥ కంచు॥ తత్రాప్యవజ్ఞాం నాటయన్ సహాసస్మితం- కథమేతావదపి కార్యం పర్యాప్తం జానకీ జానాతి యదనేనోదంతేన మనసి దూయతే - గానమిదానీమస్యాః కృతావతారమంగళాని అంగాని యానావనస్య పంధానమీక్షంతే॥ కళ॥ విహస్య॥ అంఅఏంవఏదం॥ ఛా॥ ఆర్యేవమేతత్॥ అంఓంతిసీదిళికిదళంజాఏ మహీ సంపదంఎంవఅణుహూద కిజిణివేదేమి॥ ఛా॥ అన్యత్తత్కళింకృతలజ్జయా మయా సాంప్రతమేవ మనుభూతంకిమపి నివేదయామి॥

సంస్కృతమాశ్రిత్య॥ ప॥ అనాకూతైరేవప్రియసహచరీణాం శిశుతయా
వచోభిః పాంచాలీమిథునమనునా సంఘటయితుం
ఉపాదత్తేనోవా పరమతినవా కేవలమిదం
కపోలే కల్యాణీ పులకముకులైర్దంతురయతి॥ ౫.

కంచు॥ విహస్య- సహాసం- దిష్ట్యాచిరస్య జీవద్భిరస్మాభిరార్యా వనవతీ నన్తాన్సైదేహీ ద్రష్టవ్యా- సస్మితం- తతస్తతః॥ కళ॥ తదోపురోవిదాహిం ఇంగిదఅహిణింబంధిం జమాంతా ళంజిదు విళంబేది॥ ఛా॥ తతఃపురపితాభిః స్త్రీభిర్నిర్బధ్యమానా లజ్జితుమపి లజ్జతే॥ కంచు॥ విహస్య- సకౌతుకం- వత్సే సంకీర్ణేజాభిర్వ్యయింసయనిపతన్తే॥

అత్రహి॥ ప॥ మనోవిశంకమానాభిర్బాలాభిరుపదీవ్యతే
అపటక్షీణమాధుర్యా మంత్రీమకరకేతనః॥ ౬.

కళ॥ అంఅసోహణిమదేసిసంవంస విఅఉబ్బహసి వాదిణీదేవాఅ॥ ఛా॥ ఆర్యశోభనమంత్రయసే సర్వస్యాపిఅనుభవసంవాదినీతే వాక్॥

కంచు॥ వత్సే॥ ప॥ తివాత్ప్రోన్మీలన్నృదిమరమణీయాత్ర్యతినత్రాం
విచింత్యప్రత్యంగాదవతరుణభావేనఘటితౌ
స్తనౌ సంబిభ్రాణాః క్షణవినయమ్రైర్యాత్యమస్పృశా
స్మరోన్మేషాః కేషామపరినలసాం నాంయువతయః॥ ౭.

కళ॥ హాలాదుత్తాణ కిపిమే హ్మోహిసుదమఏవిణకిపికహిదం॥ ఛా॥ భవతత్ర స్మోన్న కిమపియస్మాభిశ్శ్రుతంమయాపినకిమపికథితం॥ కంచుకీ॥ వత్సేనతావదథోసయమద్య విరాజగోచరీభవతి- యదిచ స్యాత్తామేతావదాపర్యవస్యరి॥ కళ॥ హాదాసోరావణోదేవిం హరిఅపదిః॥ ఛా॥ హతాశోరావణోదేవీంపరిశేష్యతి॥ కంచు॥

విహస్య॥ ప॥ హస్తేకరిష్యతిజగత్త్రయజిత్వరోపి
కస్తాదృశీందుహితరంజనకేశ్వరస్య

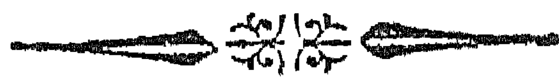
ప్రాగ్గాధికం విపులబాహుభృతామపీదం
త్రైయంబకం ధనురపి ప్రముఖం కమంతరాయః॥ ౮.

నాపి దశకంధరానురోధేన స్వయం ప్రతిజ్ఞామన్యథాకరిష్యతి మహోత్తమః త్రియో పినే మహారాజః - తన్న కించిదేతత్॥ కళ॥ నిశ్వస్య - ఏవం వా భూయాదు - అంబ అసి పదకే హితే రామమం ఖిలా॥ ధా॥ ఏవం భవతు. ఆర్య సాంప్రతం కుత్ర నౌ రామలక్ష్మణౌ॥ కంచు॥ నన్వేతౌ దేవదేవతాగారవేదికాయాం॥

ప॥ మునీన్ కౌశిక వైదేహ గౌతమానభిరాధ్యతః
ధాకీత్యాజ్ఞా సకమణ్యాం మోతు స్వాగతవిప స్వయం॥ ౯.

తదేహి కియచ్చిరమస్మాకమాగతానాం - కన్యాంతఃపురమేవ గచ్ఛావః॥ ... ॥

ఇతి నిష్క్రాంతౌ - మిశ్రవిష్కంభః.

తతః ప్రవిశతి జనకో విశ్వామిత్రశ్శతానందో రామలక్ష్మణౌ చ॥ జనకః॥ సహర్షం భగవన్ విశ్వామిత్ర॥ ప॥ లుంపన్ దృష్టమాత్ర సంపదాం పరమధ్యానః
త్వదాగమన జన్మాయమానందస్సుదినాయతే॥ ౧౦.

అపిచ॥ ప॥ అస్య ... ఖాపలమం కృశాను రశ్మాని మే జనసందేహ ... తాని
త్వత్తేజస్స్ఫురతి తాంశిక పౌష్ణికేషు స్వాంచ ప్రమదం ... బిభతి॥

విశ్వా॥ సఖే సురధ్వజ చిరస్య తాంతః పుష్టశ్చ తవాయం ... ॥

ప॥ మిత్రత్వం ప్రహ్వామి మాంసా తత్ ... ధాసః
పురోధాశ్చైవ ... ప్రమతాము హః॥ ౧౧.

సస్మితం - జామాతురవలోకనస్నా తవాయం శోకః పురస్తాత్ ... మిష్యతే॥ కంచ॥ శోకహస్తో తనామలోకయా త్రైపర్యుత॥

తథాహి॥ ప॥ యజాంసి త్రైత్రీయాణి మాతాని సమస్తాని
సయోగీయాజ్ఞవల్క్యస్తాం వేదాంతాన్ ధ్యబిగమత్॥ ౧౨.

ల॥ జనాంతికం - ఆర్య అయం స రాజా వైదేహః - పవిత్రమపరిమేయ మహాస్య గోత్రం యస్యాపదానమనుపాస్య ... సూత్రాయతే॥ రా॥ వత్స సమహాయం ... ధాపకాల పురుషః - ప్రకాశయ్యాం ... భగవాన్ యాజ్ఞవల్క్యః - ... చ - మహారాత్మ ... ॥

ప॥ నిజాయత్త ... గురపేయానాం త్రైత్రాయ ... సహస్రం
తంగో సహస్రాం ... ముమూని ... ॥ ౧౪.

జనకః॥ సప్రశ్రయం - భగవన్ యదస్య ... తత్ర ... నైవ - అత్ర భవత ... యోగిశ్వరాద్యగవతో యాజ్ఞవల్క్యదక్షభూ ... మున ... ॥ విశ్వా॥ విహస్య॥

భో మహాయోగిన్॥ ప॥ కిం యాజ్ఞవల్క్యో జనకః కిమేవం సవః స్వరూపం కవయో వివిద్యుః

ప్రవాహనిత్యాన్ధకృత్యయుష్మాన్ సహప్రశాఖాశ్చ త్రయః ప్రపంచతే॥ ౧౭.

శతానందః॥ భగవన్నేవమీదృశాః ఖల్వమీ త్రిభువనమహనీయమహిమానో మనీషిణః। జనకః। సస్మితం భగవన్॥

ప॥ నిసర్గాయ కామం గుణానమ్బుచామథుమపన్ జీనా
మున్నైజన్నీజనాగదత్పూని తవాద్యవాచః
శ్రోతుం చిరప్రణయకౌతుకమస్తి చేతో
దుఃఖాకరోతి పునరేష మహాధనావచః॥ ౧౮.

తద్విరమేతి శిరస్యంజలిం ఘటయతి॥ విశ్వా॥ సస్మితం- అస్యాంజలిముద్ఘాటయన్ సఖే సీరధ్వజ నహి ప్రియతామంజలిః అమీ తూష్ణీం భూతాః స్మః- కాత్యాయనీ కాముక కార్ముకారోపణ ప్రతిజ్ఞేన దుహితుః పత్యా సంప్రత్య పర్యుషిత ప్రతిజ్ఞో భూయాః॥ ౯॥ అపవార్య- ఆశ్చర్యం స్వరమేషాం పౌరుషోత్కర్ష ప్రశంసారమణీయః పావనోఽయమృషీణాం సమవాయః॥ రామః॥

వస్సియథాత్థ। ప్రస్మరంతి లోకాధ్వన్ యమీ కిల శ్రుతీరితి ప్రతిష్ఠామధిగంతుమీశ్వరాః
పరం యదేషాం పునరస్తి వైభవం తదేత ఏవ వ్యవహార ద్రవేయది॥ ౧౯.

జనకః। సహర్షం- పరమనుగృహీతోఽస్మి॥

ప। సమస్యా వా సామ్నాం బహిరబహిరంహః పరిమృజా
మృచాం వా సంవాదః కిమపి యజుషాం వా పరిపణః
త్వదాశీర్వాదోఽయం బహువిషయసాక్షాత్కృతఫలో
నసంమేవత్సాయాః కథయతి పురోవర్తినమివ॥ ౨౦.

విశ్వా॥ సాకూతం - సఖే సీరధ్వజ ఏవమేతత్॥

ప। ఉపేయస్యోఽయం రాజప్రపస్ఖమిహాముత్ర చఫలాం
త్రివేదీవాక్యానామనతిచిరభగ్నా ఇవ ఖిలాః
పునిర్విగ్రాహ్యం బ్యోఽతికిచపిచహింసంత ...
మృజాయా వజ్ఞానః క్వను ఖిపరియంతి ద్విజగిరః॥ ౨౧.

శతా॥ స్వ॥ నూనం రామభద్రమేవ జామాతరమభిసంధాయ భగవానయం వక్రోక్తిభిః పునః పునస్సీరధ్వజం పరిమోహయతే - భవత్వహమస్య ప్రరోచనాధ్వమసందిహాన ఇవ పృచ్ఛామి। ప్ర॥ మునిం ప్రతి॥ కస్యేదం శకుంతరాజకేతోరివ కౌస్తుభ శ్రీవత్సోరస్నద్వయం॥ విశ్వా। విహస్య- స్వ- సానువత్స శతానంద - యదేతత్ కృతం సిద్ధం వివక్షితం వ్యవస్తువస్సుఖావతారాయ- ప్ర - వత్స గౌతమ కకుత్స్థకుల కుమారావేతౌ॥

శతా। సప్రత్యభిజ్ఞమివ॥ ప॥ పుత్రార్థేన జగదేకజాంఘికయయోర్ద్వాభ్యాం భవిష్యత్క-
లితేన చాతుర్హోత్రహవిర్ణేన విశ్వవసుధా చక్రేణ చక్రేణ ముఖ్యైః

రాజ్ఞా పశ్చాత్ తేన యజ్ఞప్రసంగాత్ [illegible] సన్నాహ [illegible]
సన్నేవైనే రఘుప్రసాదేన మపి [illegible] వనారాయణాః॥ ౨౦.

తత్ప్రమేతావేవ దాశరథీ- యౌ [illegible] రాముల [illegible] తాటకామథన [illegible]
వికిరణాదివ్యాస్త్రమంత్రప్రదానేన భగినా [illegible] తానస్య [illegible]
వదతీ యా భగవంతము పాసా [illegible] ॥ విశ్వా ॥ అథ కిం ॥ జనకః॥ [illegible]
మానం పశ్యతి॥ శతానందః॥ ఉదనయోః కతరో రామః కతరో లక్ష్మణః ॥ విశ్వా॥ రా
మం నిదిశన్ ॥

వత్స ఆంగిరస। పః॥ యేన చత్వారో దిగ్గజకులక్రోసం తానమస్తి
మాలా [illegible] రాజపుత్రాః
రామ [illegible]
ప్రత్యూహోయం సుచరితకథా [illegible] ॥ ౨౧.

లక్ష్మణం నిదిశ్య- అయం చ లక్ష్మణః ॥ శతా ॥ భగవతి [illegible]
ధ్వతే॥ జనకః॥ విహాస్య- సాధు భగవన్ [illegible]॥
ప॥ క్రోధాగ్నౌ పుంగవాహుతి [illegible]
సంపాతజ్వలితే [illegible]
సంహారికో [illegible]
ప్రత్యూహోయ [illegible] ॥ ౨౨.

తమపి నామ భగవంతమస్యైగోపాయిలారః ॥ శతానందః॥ [illegible]
కింతు పునదీక్షితుష్యనూనాః న [illegible] పరిత్రాయుసు పోదవతే॥ జనకః ॥ [illegible]
యం రామలక్ష్మణౌ నిర్వర్ణ్య- [illegible]॥ శతానందః॥
ప॥ భవతి నత [illegible] మనా
స్వాయముపి ముసా [illegible]
దశరథసుతావేతౌ [illegible] మన
శ్లథిలయతి మే ప్రత్యగ్రః [illegible] ॥ ౨౩.

శతానందః॥ రాజన్ [illegible]
తుర్ధ్వతో వత్సే సీతోర్మిలే [illegible]॥ జనకః॥ [illegible]
ప్రతి భగవన్॥

ప॥ ఇదం వయో మూర్తిరియం [illegible]
ఇమౌ [illegible] ॥ ౨౪.

విశ్వా॥ [illegible] ॥ సీరధ్వజ [illegible]
ధనుషి॥ జనకః॥ [illegible]॥

ప॥ యస్తోత్ర [illegible]
యేసాం [illegible]

యేవర్తనం శితవపుషః హృతయేసుమనసంబంధయోగ్యా

స్తైరాజన్యైర్మనువృనరసౌ దారుణశ్శుల్కసేతుః॥ ౨౫.

రామలక్ష్మణౌ॥ సవిస్మయం - కథమస్మదీయాః కథాః ప్రస్తూయంతే॥ విశ్వా॥ సవిః శేషస్మితం - రాజన్ యది శుల్కసంస్థైవ కేవలమంతరాయః - తన్న కించిదేతత్॥ జనకః సవైలక్ష్యం ఆపవార్య - భగవన్నాంగిరస॥

ప॥ యద్విదన్నపి విదేహనందనీపాణిపీడనవిధౌ మహోత్సుకాం

ప్రేమహామునిరేష కౌశికస్తేన మహ్యమతిచిరాయ మే మనః॥ ౨౬.

ప॥ తదేవ స్థాణవీయం వా ధనుస్స్యాద్యదిదమీదృశం

ఏతదారోపణం నామ పణో వా మమ జర్జరః॥ ౨౭.

శతా॥ శాంతం పాపం। ౨౮.

ప. మహేశానస్యాపి స్వశరాసనమప్రమోచ్య శుల్కగ్రహ స్త్వమపి సర్వమిదం తితిక్షు

కింత్వస్య రాఘవశిశోస్సహజానుభావగంభీరభీషణమతిస్ఫుటమేవ వృత్తం॥

జనకః॥ మునిం ప్రతి - భగవన్ కౌశిక చిరమపి వికల్పయన్ నభవద్గిరామభిప్రాయమద్యాపి నిశ్చినోమి॥ విశ్వా॥ విహస్య॥ తమపదశనాయ కామమీకస్మైందుశేఖరం - రామభద్ర ఏవ వ్యాకరోతు॥ రా॥ సహాసం - కథమలీకవికత్థనైరాత్మానం వినోదయామి - నయం మమైవ కౌతుకం పూరయితుమైశ్వరం ధనురభ్యర్థయతే - జనకం చ దృష్ట్వా - సః శ్లాఘం - అహహ॥

ప॥ బాలేన సంభావ్యమిదం చ కర్మ బ్రవీతి చ ప్రత్యయితో మహర్షిః

ఇతి ధ్రువం మంత్రయతే నృపోయం దత్తేకమంత్రోత్తరమాకులోస్మి॥ ౨౯.

జనకః॥ మహాఘాతమివ స్థిత్వా దీర్ఘముష్ణం నిశ్వస్య - భగవన్ కృశాద్యశం ధేయమస్మాకం - యేన భగవతా విశ్వామిత్రేణ నాథవంతో వయమేతస్మై రఘుకులకుమారాయ సీతాం ప్రతిపాద్య చిరాయ చరితార్థా భవామః - రామో లజ్జతే॥ జనకః॥

భగవన్॥ ప॥ యత్కోదండసమర్పితత్రిభువనచ్ఛిద్రాపిధానవ్రతం

జాతం తో హిత మేవ కేవలవశపజ్యాబంధమైంద్రం ధనుః

తేపి ప్రేక్ష్య పురాశరాసనమిదం మౌర్వీకిణశ్యామికా

కస్తూరీసురభీకృతాన బిభరుర్వ్యర్థం భుజాన్ భూభుజః॥ ౩౦.

విశ్వా॥ సఖే సీరధ్వజ కథం పుణ్యరాశిమాత్మానమవమన్యసే॥

ప॥ త్వద్భాగధేయ జపితాద్య కమత్సహానా సీతాద్య శాంవయమపి ప్రసమీక్షిత

సంతేవ విశ్వైకపవనాభయదానశౌండాః క్షోణిభుజః పరమమీన షురామభ

జిస్వైక ఫలమాహాత్మ్యేనై నాథిహితం - యదస్మైవ కస్తుకామః॥ జనకః॥ సల్యమిదం

హి సత్సంత్రౌషధినామివ రఘురాజసింహానామనుభావః - పరమేతత్ప్రసీద॥

ప. [illegible]

షుపాదాయశ్యైతిస్వరసరుహాఽస్న్వాయుదస్పృజత్
వ్యాక్షీకేశోయస్మిన్నిషురజనిమౌర్వీఫణిపతిః
పురస్త్రిప్రోలక్ష్యంధనురితికిమస్యాభ్యుతమిదం। ౩౧.

శతా॥ ఆః - కిమనయా పినాకప్రశస్తిప్రపంచికయా - తదేతత్కౌశికమేవ ప్రమాం
యంతోఽబహుమన్యామహే - అపికిమశక్యం రామభద్రస్య॥

ప॥ ఉత్పాదయద్భకమపి రాక్షసకోటిహామం
తేజోహుతాశనసమింధనసామిధేనీం
యస్తాంటకామకృతబాలసఖైః పృషత్కైః
రిషజ్జయస్స్ఫుటమనేన దశాననోఽపి॥ ౩౩.

నేపథ్యాభి ప్రవిష్టః పురుషః॥ పు॥ దేవ దశాననపురోహిత శ్శౌష్కలో నామ మహా
గజందిస్పృష్టతే॥ శతా॥ సోద్వేగం - ఆః - ఆగచ్ఛతు - పురుషోనిష్క్రాంతః॥ రా॥ సవ్యథం
శాంతికం - వత్సలక్ష్మణ కథమంతరితోయమనేన దురాత్మనా రాక్షసరాజేన ధామ్నా మార్య
పరివర్యామహోత్సవః॥ ల॥ నక్షేవలమిత్యపోఽభిక్షేపహాసః॥ రామః॥ సప్రణయరోషస్మి
తమపాంగేనపశ్యతి - ప్రవిశ్య శౌష్కలః॥ ప్రత్యేకమవలోక్య॥ స్వ॥ కథమత్ర జనక
తానందాభ్యాం పురస్కృతోవిశ్వేషామస్మాకమస్యమిత్రోపి శ్యామిత్రః - విచింత్య - విష్టమహా
రోయం - దక్షిణేన దృష్ట్వా - అయేక్షావేతౌ క్షత్రియబ్రహ్మచారిణౌ॥

ప॥ పుణ్యాలక్ష్మకయోస్సోయమనయోః ప్రతిభాసతే
మౌంజ్యాదివ్యంజనైశ్శాంతో వీరోషః రణాంరసః॥ ౩౪.

నిసర్గాదగ్రమిదంచ దారకద్వయం

ప॥ పార్శ్వే త్రయాణామేతేషామ్మృత్కాన్తయజామహివ
ఉభాభ్యాంవిధిమంత్రాభ్యామథ గ్నేవప్రదీప్యతే॥ ౩౫.

విమృశ్య - నూనంలక్ష్మణద్వితీయో రామహతకః - కౌశికమనుష్ఠానమానో మిథిలా
ముపస్థితః - సక్రోధశోకం - హావత్సనుకేతుకులనందిని తాటకే కథమీదృశా స్మనుష్యడింభా
తాదృశో దైవదుర్విపాకస్తే సంవృత్తః - కష్టమవరణ్యవంశజన్మనః క్షత్రియవటోః రణాత్మ
దితా॥

ప॥ సుందాసురేంద్రసుతశోణితశీధుపానాదున్మత్తమాంగణనిరగలవీరగర్వాః
ద్రోహంచకారదశకంఠకుటుంబకోపిసోయంవటుః కుశికనందనయజ్ఞబంధుః॥

భవతుద్రక్ష్యామ్యస్యభుజశౌండీర్యం. ఉపసృత్య॥ ప్ర॥ అపిసుఖినోయూయం జనకశాని
కాః॥ జనకః॥ స్వాగతంపౌలస్త్యపురోహితస్య. ఇతఆస్యతాం॥ శౌష్కలః॥ తథాకృ
త్వా॥ జనకః॥ కచ్చిత్కుశలంతే రాజ్ఞో రావణస్య॥

అథవా॥ ప॥ విపదాంప్రతికర్తారో యస్యైపాద్యైరథర్వభిః
శ్వాపృతాస్సంతితేంపేస్య కల్యాణమనుయుజ్యతే॥ ౩౬.

శా॥ విహస్య॥ మహాత్మన్ ప్రియసీరధ్వజ ప్రత్యక్షరీకృత్యైవమయం - యదిస్వయమ్ ... ద్రాస్త్రా ... యత్రాపి ... ప్రసాద సస్థిత దశదశ త్రిభువన విజయలక్ష్మీ మహోత్సవః ... కౌటిల్య ప్రకార్యమభవత్॥

... ప ... చన్ద్రచూడ ... రిత్ర ... రాంచన్ని
ప్రత్య ... త్రైయంబకస్య ... వైరిభిః
... లోక ... ప్రామిద ప్రస్తు ...
... స్యకీర్తిశ ... తస్యాపదాం। ౩౮.

శ॥ ... జనాంతికం- అన్యః ఖలు సః ప్రభుజాజుషాన వాలిభ్యామపి ... ఐరావణః ప్రేక్ష్యాసుతః॥ రామః వత్స ... మహోత్సాహః॥

కించ॥ ... త్వాం నామక ... హాయపతితస్య వగాఢాంతర
... కంధర స్వయమ్ ... ప్రతిష్ఠాపునః
... స్థలం
... వమదితః ప్రాస్ఫోటయద్ధూర్జటిః॥ ౩౯.

అపి చ॥ ప॥ ... స్త్రస్త్రో కంకులి శమలసీకృత్య సమరే
... రాజ్యం త్రిభువనభటోయం దశముఖః
... నభ్ర ... మణీయాంచపలతా
... పిథునైవ సేవాసయతియః॥ ౪౦.

శతా॥ శాప ... ప్రతి- బ్రహ్మస్పత్యమయమీదృశో రాక్షసరాజః॥ శా॥
... ప॥ ... స్వ ... పరిపో ... దూలదోర్దండలి
... కృత్తపునః ప్రరూఢశిరసోపి రస్యలిపోన్వరం
... స్వ ... యస్యకలహాయం ... స్త్రయం
... ముఖానిసదశగ్రీవః కథం కథ్యతే॥ ౪౧.

సోపి॥ ప॥ కన్యాయామయోనిజన్మాయాం వరీతుం ప్రజిఘాయమాం
పురోధసా గౌతమేనసహ త్ర్యంబకాభవతో గృహాన్॥ ౪౨.

విశ్వా॥ సఖే సీరధ్వజ- పశ్య॥ ... పినాకసందర్శనోల్లాసికా ... చిత్తవృత్తిరివ ... మభద్రః। జనకః॥

విహస్య॥ ప॥ కిమేకదేవభగవన్నభిధేయే పునస్తరాం
ఇక్ష్వాకవోపి దేవాశ్చ పచపంతి స్వయమాపయః॥ ౪౩.

శా॥ భోస్సీరధ్వజ ... కమాకాశవచనం- ఉభయమప్యరిష్టైవ ... యమ ... యమ ... ప్రతిపద్యసే॥ పశ్య॥

ప॥ దాతవ్యే ... సైన్య ...

పౌర్ణ్లామస్సణిక్కృతత్రిభువనో లంకాపతిర్యాచతే
తత్కింయూషసందేశసేననుకథాగోష్ఠీషు శంసంతిన
స్త్రవ్యవృత్తానిపరోరజాంసిమునయః ప్రాచ్యామరీచ్యాదయః॥ ౪౪.

తా॥ చిరాయదత్తమువో త్తరమస్మాభిః॥ శౌ॥ హంత రాజపుత్రీసమగ్రపాదస్త్య
తత్॥

తా॥ ప॥ శాంభవం చాపమారోప్యయోఽస్యా నానందయిష్యతి
ప్రాణాన్ పాణిం చయుంతస్మై స్మైపిలీకల్పయిష్యతి॥ ౪౫.

౧ శాంతం పాపం॥ ౨॥ అహహ యుష్మాకమస్యమున్యతు రాణి॥

౧ తేనాంగులేశతనిష్ప్రష్టకుబేరశైలకంఠోత్కటోః కులిశకందళవిక్రమేణ
మాహేశ్వరేణ మహతా దశకంధరేణ కర్మేదమిద్దృశమనాగ్యమపిక్రియేత॥

విహస్య॥ ప॥ బ్రహ్మాన్వయం క్షత్రియగోత్రజన్మా దృఢప్రతిజ్ఞో జనకాధిరాజః
నచాపమారోపయితా దశాస్య స్త్వమేవ జానాసి యదుత్తరం నః॥ ౪౬.

సహాసం॥ ప॥ అంగిరాశ్చపులస్త్యశ్చ ప్రభవౌ పరమేష్ఠినః
పౌలస్త్యస్యాఽథ సౌజన్యం తత్కిమాంగిరసస్య తే॥ ౪౭.

సకోపం॥ ప॥ మాహేశ్వరో దశగ్రీవః క్షుద్రాశ్చాన్యే మహీభుజః
పినాకారోపణం శుల్కం హా సీతే కిం భవిష్యసి॥ ౪౯.

తా॥ సకోపవ్యథం - బ్రహ్మన్నేవమనేనధనుషా కిమపివినయాధికారికమధ్యాస్య
స్య పకం మాహేశ్వరస్తే రావణోఽపి సంవృత్తః॥

శంభోరాగమనవలమునో స్ప్ర ఘుజకౌతుకీ
మాహేశ్వరో ధనుః క్రష్టుమహో లేదశకంధరః॥ ౫౦.

మలవజమన్యస్మయంతే॥ శతా॥ సరోషావహిత్థం - రామభద్ర॥ ౨.
తదేలదారోపయచాపమీశ ప్రకోష్ఠభస్మప్రతిరూపితజ్యాం
క్షాహ్యోష్మభాజాం భజతాం ముఖానిస్వదోహలుమార్గేరణకాళిమైవ॥ ౫౧.

॥ సక్రోధం - ఆశ్చర్యానందకంఠోఽసి యదేవమస్మదగ్రే మహారాజ్ఞం పౌల
పస్. కథం తేమాణిక్యపరిహారేణాగ్రికపరిగ్రహః - యదేవ దశగ్రీవమవమన్య
మద్మణ్ణలోపేన రాగిః- యదివా- భగవంతంగౌతమముపహాయ ములిచతుష్ట్పి సహ
తో మా పరపిక్షమహల్యాయాః॥ శతా॥ సకోపహాసం - కిమాత్రరేఽస్మదగ్రఇతి॥
పశయరోషమిత- వత్స గౌతమపిరమ తమప్యకలహాత్ - అతినిరయమస్మాకమాపా
శకంధరస్య - ప్రథమాశౌరామలక్ష్మణౌ దృష్ట్వా విహస్య- వత్సరామ ధనుర్గణ్ణి
ణమనుజానాతి జనకాన్వయపురోధాః॥ రామః॥
శంతితరన్ ఇతి సవినయంగ్రజ్ఞాకౌతుకం పరిక్రమ్య లక్ష్మణేన సహాని ష్క్రాంతః
రాజశేఖరస్తద్గతన్యాస ప్రముఖులుపకమేశ్వరపరిచర్యాపదానేన కృతార్థేషు న
న్యః

ప॥ వక్తుం తావదశక్యాన్నాద్భుతసదృశముత్ప్రేక్ష్యతే కిమపి
ప్రరోహద్వైలక్ష్యం పురవిజయినో యేన దదృశే
తపస్యాప్రస్తుత్యం యేన త్రిభువనమపి ప్రార్థితమిదం
తదేవ త్వయ్యర్థే భవతి దశమం రావణశిరః॥ ౫౨.

శతా॥ ఉత్థాయ నేపథ్యావలోకితకేన సహర్షాద్భుతం- పశ్యంతు భవంతః॥

ప॥ యస్మిన్నేకధనుష్మతో భగవతః ఖట్వాంగపాణేరసా
వాకృష్టో గుణతాంగతో వ్యహిపతిః కర్ణావతంసాయతే
ఉన్మృత్క్రశ్చ పురత్రివధూమణపదం యాతి ప్రకోష్ఠాంతరే

జనకః॥ ఔత్సుక్యం నాటయతి॥

శ॥ కాకుత్స్థేన తదేవ భాగ్యవధురోః కోదండమాకృష్యతే॥ ౫౩.

నేప॥ కలకలః- సర్వే సాతంకం పశ్యంతి॥

పునర్నేపథ్యే॥ ప॥ రుంధన్నష్టవిధేః శ్రుతీర్ముఖరయన్నష్టౌ దిశః క్రోడయ
న్మూర్తీరష్ట మహేశ్వరస్య దలయన్నష్టౌ కులక్ష్మాభృతః
తాన్యక్ష్ణాం బధిరాణి పన్నగకులాన్యష్టౌ చ సంపాదయ
న్నన్నీలత్యయమార్యదోర్బలదలత్కోదండకోలాహలః॥ ౫౪.

జనకః॥ సహర్షవిషాదాద్భుతం- కథం భగ్నమపి॥

శతా॥ ప॥ వైదేహీకరబంధమంగళయజుస్సూక్తం ద్విజానాం ముఖే
నారీణాంచ కపోలకందళతలే శ్రేయానులూలుధ్వనిః
పేష్టుంచ ద్విషతామపశ్రుతిశతం మధ్యే నభో జృంభతే
రామక్షుణ్ణమహేశకార్ముకధనుర్దండాంభోజిజన్మారవః॥ ౫౫.

శే॥ సవిషాదాద్భుతమాత్మగతం- అహో తు త్రియస్ఫులింగస్య దురాత్మనః సగర్వో మీమాంసాయితం॥ జనకః॥ సహర్షం పాదయోర్నిపత్య భగవన్ గాధినందన॥

ప॥ ఇయమాత్మగుణేనైవ క్రీతా రామేణ మైథిలీ
స్వగృహవ్యవహారేణ లక్ష్మణాయోర్మిళా స్తునః॥ ౫౬.

విశ్వా॥ సస్మితం- సఖే సీరధ్వజ యదభిరుచితం భవతే॥ శతా॥ జనకస్య కర్ణే ఏవమితి కథయిత్వా - భగవన్ కౌశిక- మమాపి చంద్రశేఖరశరాసనారోపణ ప్రథమప్రియవార్తాదినోత్సవపారితోషికం ధారయసి॥ విశ్వా॥ విహస్య - వత్స దీయతే కిమభిప్రైషి॥ శతా॥ భగవన్ కుశధ్వజదుహితృభ్యాం మాండవీశ్రుతకీర్తిభ్యాం భరతశత్రుఘ్నౌ వధ్వర్థయే॥ విశ్వా॥ శతానందం హస్తే గృహీత్వా సస్మితం- సర్వమస్మాభిరేవ నిధాతవ్యమాగమయస్వ తావద్దశరథం॥ జనకః॥ తర్హి ప్రహీయతాం భగవానాంగిరసః ప్రియసుహృద మాత్తరకోసలేశ్వరమానేతుం॥ విశ్వా॥ ఏవమస్తు॥ శతా॥ ఉత్థాయ - కిమన్యదస్తి వాచికం భగవన్॥ విశ్వా॥ వత్స నిసృష్టార్థోసి గమ్యతాం॥ శతానందో నిష్క్రాంతః॥

విశ్వా॥ హాసం నాటయన్నాత్మగతమ్।

వ॥ డోర్లీలాదళితే మహేశధనుషి వ్యాఖ్యాతవిక్రాంతినా
కాకుత్స్థేన కృతోవిదేహనృపతి స్తీర్ణః ప్రతిజ్ఞాభరః
పశ్యామశ్చ సుహృద్గృహాన్నవనవోస్మింద్వివాహోత్సవా
న్నైక్ష్వాకేషు చ మైథిలేషు చ ఘటంత్యస్తాగమద్యాశిషః॥ ౪౭.

శ॥ వైలక్ష్యస్మేరసాభ్యాం స్వయమనాః - భోస్సీరధ్వజపురవప్రకటాఖ్యానే విద్యా వృద్ధసంయోగాద్బహిరంగానివయాంసి - యదనయా గ్రహిణాలబ్ధకన్యయా యౌవనసంబంధోపస్థితౌ పులస్త్యకులముపేయనాంశో వశీకాయానపి కోమలప్రజ్ఞోసి - మునింప్రత్య ఋషేః కౌశిక నాద్యాపికించిదతిక్రామతి - తదాపిలంకాపతౌ తాటకావధాపరాధముపమాష్టుకామయమేవశ్రేయానవసరః॥ జనకః॥ తత్రాపజ్ఞాం నాటయన్ - భగవన్నేహస్వయముపేత్య రామభద్రవదనచంద్రచంద్రికాప్రవాహే నిర్వాపయామి తావదలీకధనుర్ధరప్రార్థ్యమాన మైథిలీకదర్థితమాత్మానం - నహిమిహిరమరీచిపరిచయపచేళిమస్య హిమకరబింబ సంపాతాదపరోపి కశ్చిదలంకారః కైరవాకరస్యేత్యుత్థాయ పరిక్రామతః॥ శ॥ సఖేదమాకాశేహో తపస్వినః సీతేనాతాసి పౌలస్త్యప్రార్థితాపివిచార్యసే॥

వ॥ త్రిభువనవిజయిత్రిమస్సపత్నీం జనయతి కో భవతీమనాత్మతంత్రాం
స్వజనమపిన తేనరూపయామః కిమపివిపాట్యభువంవినిగతాయాః॥ ౪౮.

సరోషం॥ జనకంప్రతి॥ వ॥ పౌరాణీభిరనేకవిక్రమకథాగాథాభిరథాపితా
స్తేవీరస్యజయంతిరాత్రిసప తేదోర్ద్ద స్తంభదంభోళయః
యానుత్పే త్రిత్యవిశోపయన్మదమయం మైరేయ మైరావణో
ఘూమాసన్నిర్భరఘూదమత్యమధుపశ్రేణీవ సాధారణాః॥ ౪౯.

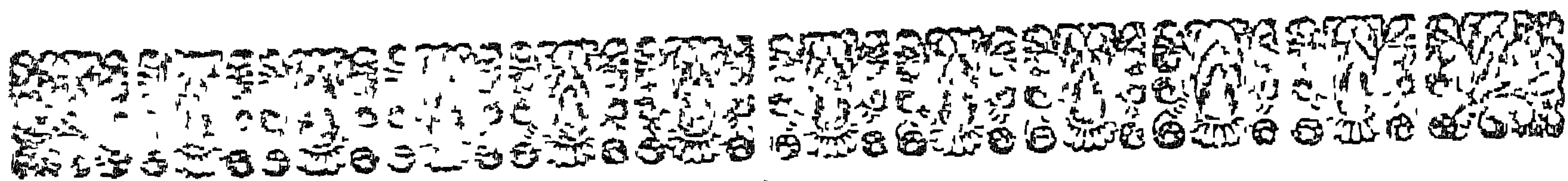
తేమసత్త్వ॥ వ॥ వృథా సజ్జనసంబంధసత్కారేణాసివంచితః
పౌలస్త్యహా స్తవతిన్యాసీతయాతు భవిష్యతే॥ ౫౦.

సాక్షేపం నేపథ్యాభిముఖమవలోక్య॥

వ॥ సమంతాదుత్తాళైస్సురసహచరీచామరమరు
త్తరంగై రున్మీలద్భుజపరిఘసౌరభ్యశుచినా
స్వయంపౌలస్త్యేన త్రిభువనభుజా చేతసికృతా
మరేరామత్వం మాంజనకనృపపుత్రీముపయథాః॥ ౫౧.

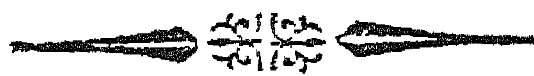
సవిమర్శమాత్మగతం - ఆహాగంభీరమిదముపస్థితంవాస్తు - తన్మంత్రిణం మాల్యవంతం పురస్కృత్య లంకేశ్వరస్య నివేదయామి॥ ... ...

ఇతినిష్క్రాంతాస్సర్వే - ఇత్యనర్ఘరాఘవే - తృతీయోంకః॥

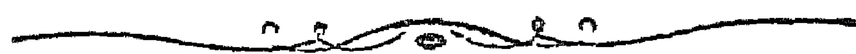

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

భట్టమురారిప్రణీతే- అనర్ఘరాఘవే- చతుర్థోంకః.

తతః ప్రవిశతి మాల్యవాన్ । మా। జృంభమాణశ్చక్షుషీ ప్రమృజ్య - అయే విభాతప్రాయైవ శర్వరీ - తథాహి।

శ్లో। స్త్రీణాం ప్రసాధనవిధిః శిథిలమస్తమంబా ప్నోతి చంద్రాతపో
స్త్యాయంతే కకుభో కథాంగగృహిణీగాఢాన్యగాఢావిభిదః
అద్యాపి స్ఫుటలాయశాఖినస్సిర్వ్యూఢమంతో ముహుః
స్త్రాస్థ్ని ప్రత్యభిజానతేఽపి ఘనోఽభితాన్స్వయమాధ్యస్వరాన్॥ ౧.

అపిచ। శ్లో। ప్రాచీనవాసకసజ్జికామపగతే ఘనాదిశాంవల్లభే
పత్యౌ ప్రత్యుపయాతి పతంగస్య పదామాస్త్నేయనాభిః ధనూః
లోకస్యక్షణదావిరంకుశసనాసంభోగనిద్రాగమా
లోకస్తామసమత్ప్రతిపిననమోస్నిత్తేపమాతన్వతే॥ ౨.

ఇత్యాలోకనియాస్య సహర్షం- హంత సమంతాదామోదమాన పౌరసంభోగమయీ ఇయం దశగ్రీవస్య భుజార్గళపరిపాలితా రాజధానీ।

శ్లో। ఇతః పౌరస్త్రీణాం కుచకలశపత్రాదతిక్రమదళ
త్రుటిర్నాపాదూనాంకిరణవలికామంబరమణిః
ఇతో నిర్యాతిమంతేన పరతి కురోః ప్రోక్షతి వధూ
స్వ ప్రకస్త్రాకే పత్రాంకురమకరికాముద్రితముదః॥ ౩.

అపిచ। శ్లో। అయం వృషమృణాళినీవనవిలాసవైహాసిక
స్త్రీస్పాంవితపతే పతిస్స పదిదృశ్యమానానిహా
స్తనౌ పులకయంతి చోత్పలదృశాం ప్రియోరఃస్థలే
విపర్యసితవృత్తయో ఘుసృణపంకపత్రాంకురాః॥ ౪.

ఇతశ్చ॥ శ్లో। ప్రియవసతేరాయాంత్యోమిథః కరబంధితకరాంబుజన్మానః
కరజవ్రణవివశాః స్తనపులకమమూః కిమపి వదంతే॥ ౫.

అన్యతశ్చ। శ్లో। ప్రభాతే పృష్టం శీరమురహసివృత్తం సహచరీ
ర్నవోఢా నవ్రీడా ముకుళితముఖీ యం సఖి యతి
లిఖంతే నాంపత్రాంకురమతులమప్యాస్తుకుచయో
శ్చిరాలోగాఢకరపదపహాసాంకథయతి॥ ౬.

మాల్యవాన్ మనసధ్యాయ అహో యతిప్రవృత్తిర్వైదేహీం పరిణాయ ప్రహితేన

ప్రకోధసాకథ్యమానం కకుత్స్థకులకుమారస్య తాదృశం మానుష్యకాతిశయ మశృణవం-
తతః ప్రభృతి కష్టాం దశామనుభవామి।

తథాహి॥ ప॥ తత్తాదృశంకథముదారరసప్రసూతి తేజోఽస్మదీయమిహ సంధినతామవాపదేతత్
త్వక్ష్యేవచాస్యచరితాని దశాననస్య ధిక్ఛిత్తయా రజనిచరేషు నః ప్రభావః॥ ౭.

కించ॥ ప॥ శ్రుత్వాముఃశ్రవణస్థిరీకృతమిథిలావృత్తాంతమంతఃపత
చ్చింతాపహ్నవసావహిత్థవదనస్తద్విగ్వితీర్ణస్మితః
హేలాకృష్టసురావరోధరమణీమాలాసంతానక
స్రగ్వ్యాసోజ్జ్వలపాణిరప్యపహసన్నాస్తేఽసనలంకేశ్వరః॥ ౯.

నివృశ్య॥ ఆకాశే- విహాస్యహంత వారుణో మనస్త్రాకంచిర జీవితా॥

ప॥ ప్రీతేనిఘాతనపురా పరిభూయమత్యా క్షత్రైకవంశ్యో యదభయం సభవానహంయః
తస్మిన్నర్మణిస్పృశేపి మాసతిమాత్రమద్యహో వత్సనాంతమఘవాదశకంధరోఽపి।

సవిమర్శం॥ అహోమైథిలస్య స్పష్ట తర కార్యజ్ఞతా।

ప॥ విశ్వామిత్రవశీకృతేష్వాదివయం మాధూమ సంబంధిన
స్తైస్సృష్టానకథం ప్రరాణమునయో మాన్యాః పురస్తాన్నయః
జామాతాపిమహే స్రవన్నిలభీపర్యంకరత్నాంకుర
జ్యోత్స్నాన్వృష్టనఖేందుదీధితిరయం నావేక్షితో రావణః॥ ౧౦.

పురోఽవలోక్య- కథం మిథిలావృత్తాంతముపలబ్ధుం ప్రహితా చిరాయతి పత్నాసహాన్య
ఖా- ప్రవిశ్యశూర్పణఖా॥ శూ॥ అహో సోమసుందరీ విఆహాణో వంచళక్షీణంచురియుక్ఖ
భారాఇ రహుఉళకమాళాణి ముహపుండరీఅఅపేంఖివిజాఉ ఉద్దేణవి సూఆమాణుసీభా
ణకిదంభీకిపిస్సిం- అహో తారిసిగుణాణపకిది- జహిద్బ్రహ్మఉపవిదాణి సుహావేది॥ భా॥
హో సౌమ్యసుందరీ వివాహనేపథ్యలక్ష్మీవిచ్ఛురితకాంతి ప్రాగ్భారాణి రఘుకులకుమారాణా
ం ముఖపుండరీకాణి పశ్యంతీ జుగుప్సితేనాప మాయామానుషభావేన కృతార్థీకృతా
సి- అహోతాదృశగుణానాం ప్రకృతిః- యద్దివత్తమస్తపరితాపసుఖయతి॥ మా॥
ఉపస్థాపసన్నేహం- కథం వత్సశూర్పణఖా- వత్సే అయమహం- ఇతఇతో భవతి॥ శూర్పణఖా॥
హాఏంఘఏంవఅటూళ నాగవంటోపగవే మేకసిద్ధమాదామహో - అహో ...
సరకంజాణి జహాణివఆఅరకిళిదళోఅణో పడి ఖణబి భిఅ పసారిఅ ముహకమలాణ
అంతిదకతిణకంజపభారో కోవిఅణోవియదిం సఇకణిబిసమాదామహో॥ భా॥ కథం
హివాట్టాంశిఖరవలిణ ప్రగ్రీవే మేకనిషణమాతామహః అహో మత్తా మత్స్యానాం
ం యదిదానీం ప్రజాగరగ్లానతలోచనః ప్రతిక్షణజృంభితా ప్రసారిత ముఖకమలాద
హృదయస్థితకఠిన కార్యప్రాగ్భారః కోప్యన్య ఇవదృశ్యతే కనిష్ఠమాతామహః॥ అహో ...
ంణోపిగురుబన్ధు పతిభావో॥ భా॥ అథవా సామాన్యోపి గురుః ఖలు మన్త్రిణాం॥ ...

ష ష్ఠ ము రా త్రి ప్ర ణీ తే

[illegible] కంపవదహాతంగపరిజపరిపంస అహ్నాణి రంజో రావణంస-జానామిహం

[illegible] [illegible] హిజాపణిఉవసంపామి। ఛా॥ విశేషేణసాహసై కవ్యవసాయస్య

[illegible] [illegible] రావణస్య- జానామిమామేవ ప్రతిపాలయం స్తిష్ఠతి - యూ

[illegible] నవిహావమపస్కృత్య- అంజవిశామి॥ ఛా॥ ఆర్యవ ,దే॥ యూ। కల్యా

[illegible] [illegible] అపి భరతశత్రుఘ్నాభ్యాం సహైవ వై దేహ ముపస్థితో దశ

[illegible] అంతపసరహేూఅజే సమారాణిగోదాణమగళే సంపుంతే మ ఎ పవి

[illegible] ఛా॥ అస్యాకరక్షేఅగతే కుమారాణాం గోదానమంగళే సంవృత్తే చ

[illegible] మా। [illegible] - అతిప్రకాశోయమర్థః యథా నివృత్త

[illegible] [illegible] మా॥ విమృశ్య- అహో [illegible] దురాత్మనః పుత్రి యు ప్ర

[illegible] [illegible] టకం॥

[illegible] [illegible] కధో రాజా సుతంయాచిత
[illegible] తే జఘ్ని రేనాథ సాః
[illegible] కమర్థే ప్రకృత్య సీతామితో
[illegible] తేన కారిష్యతే॥ ౧౧

[illegible] - సహిబ్రహ్మణో వసింరమహేూ [illegible] సమీపే [illegible]

[illegible] మేతత్ [illegible] యూ బ్రాహ్మ [illegible] వసిష్ఠ మహర్షేస్సమీపే విస్మ

[illegible] [illegible] భైరస్య బ్రాహ్మణ్యాదేశోపి స్థానివద్భావేన పుత్రధన

[illegible] [illegible] రాత్పత్తికేన క్షాత్రేణ బ్రాహ్మ [illegible] న

[illegible] త్రిజాత కామ్యు [illegible] ధియన్నధరేణశిలః పరిణంస్యతే॥

[illegible] [illegible] నామ్ శమాయభవన్నపి
[illegible] [illegible] క్షత్రవ్యాసః [illegible]
[illegible] దక్షను స్తమసామసా
[illegible] లోకో భయం తు భృశాయతే॥ ౧౨

[illegible] [illegible] పవణా సేన - కథమిదానీంస్వయంగృహీతుమ [illegible]

[illegible] [illegible] ॥ హా ॥ అంజణఖుబళా మాతిహి హరిహారి [illegible]

[illegible] ఛా॥ అర్య [illegible] రంపరిహృత్య తస్యాన్యడుపాయ [illegible] ॥

[illegible] - సహ ప్రమాణోహి [illegible] శేనథమా [illegible] ఏజయినా పర ప్రవాహేన పరిగృ

[illegible] ప్రసహ్యాపహారః।

[illegible] స్తంభద్వయదర్శ [illegible] మితిస్పృష్టం నవిస్పృష్టతే
[illegible] [illegible] మిళి ప్రస్తావిన ప్రియా
[illegible] లోకృత్తి [illegible] రాదిష్టు న యేన తుణా

దాత్రుం [illegible]తమాదితంచ సహ సౌభాగ్యం చ తాదృగ్ధనుః॥ ౧౩.

కథమస్య [illegible] నాథమాత్రతాయిన మనుజాసిమః ॥ శూ ॥ సర్వస్య - జహా
రూ[illegible]దికణింత మాదామహేణ - అహో [illegible]హం సమాహంపి। ఛా॥ యథానిరూపితం సి
ద్ధమాతామహేన అహో కాలస్య మాహాత్మ్యం॥ ఇదానీం [illegible] శిలాపి [illegible]
హారాఅ రావణోవి ఎంవే మదిఅది॥ ఛా॥ యది బాలీం [illegible]శిలాబందీకారే మహా
రాజరావణోపి ఏవం మంత్రయతే॥

మా॥ వత్సే॥ ప॥ మునిరపి [illegible]దివాకస్య
మజగవధ[illegible]తావాన హో [illegible]
రఘుపతి[illegible]తామేతావపేహం[illegible]
నిపరిణమతె[illegible]స్యంతు ప్రభుత్వాప దేనసః॥ ౧౪.

శూ॥ కోసదేహో - తంసి వివాహామహోంసపే సంవేమవ పంచ [illegible]
కస్సందేహః - తస్మిన్ వివాహమహోత్సవే సర్వ్వమయా ప్రత్యక్షీకృతం॥ షూ ॥ తదేవ
మేకలోష్టవధస్సా వృత్ - తథాహి - మిథిలాం ప్రవిశ్య బలాదాకృష్యమాణౌకశ [illegible]
తి.క్షతే రాజపుత్రః - తంచో [illegible]మానం ఘోరజానపదాః ప్రకృతయోఽన్యూ [illegible] - కి.
పు[illegible] సంబంధినో బాంధవాః - యథోక్తం - ఆరణ్యోగ్నిరివ దుస్సహ దుఃఖామషణాజం
[illegible]క్రమ ఇతి - మండలస్యచానుగ్రాహో [illegible]॥ శూ॥ దీర్ఘమస్తం [illegible] -
[illegible]॥ ఛా॥ అర్యకే [illegible]యుక్తం। మా॥ శృణువత్సే కార్యజ్ఞాసి - అస్తి వనా
కసాం మంత్రీ జాంబవాన్నామ - సమతంగాశ్రమవాస్తవ్యాముపస్థ్యత్ర [illegible]నామ సిద్ధ
శబరీమభ్యర్థితవాన్ - యథా స్యవాలినో వైరాగ్యే [illegible] ప్రకృతయః
కిష్కింధాయాం కుమా[illegible]స్సామవాయిక మైత్ర్యేకం రామభద్ర
మపేక్షంతే॥ శూ॥ సాంతంకం - కహం [illegible]వాలినిగ్గహో సహాఓ [illegible]॥ ఛా ॥ క
థంతు ప్రియపాతో వాలినిగ్రహే సహాయస్సమీహ్యతే॥ తదో॥ ఆ। తత స్తతః। మా॥ తతశ్చా
యోధ్యాతః కైకేయ్యా భరతవార్తాహరణాయ ప్రేషితా మంథరా నామవృద్ధ దాసీ [illegible]
తెర త[illegible]తా ప[illegible] మిథిలాప్రాంతే [illegible] నిదాఘ[illegible]
వృషిం యాజ్ఞవల్క్యముపస్థాయ స ప్రత్యేక నిమేషమాత్రాన్ [illegible]
తి - అత స్తత్ర మస్మదనురోధేన హనూమద పేషిత స్వశరీరా [illegible]
రాశరీర మధితిష్ఠంతీ మిథిలాముపేత్య ప్రత్యాయిత్వా సంవిధానమిదం దశరథగో[illegible]
[illegible]వినా గురునిదేశ చర్యాప్రసంగేన పంకపాషాణ[illegible]కంటకవ్యాళ బహులం [illegible]
[illegible]సీమనుప్రవిష్టస్సర్వధా [illegible]దేశకో రాజపుత్రః - స్వకార్యగౌరవాన్నియత మేవ వాలి
వధ పూర్వ్వకేణ ప్రతీకారాభిసంధినా సుగ్రీవ ముపస్థాస్యతీతి ॥ శూ ॥ సకౌతుకం - దేవ

[illegible] ఖా॥ కింపునస్తత్సన్నిధానం॥ మా॥ కర్ణ ఏవమివ కథయతి॥ శూ॥ హా సంక్షి-
[illegible] తపో- ॥ ఖా॥ అహో స్థవిరభల్లూకస్య కుశ-
[illegible] సూ॥ తతస్స శబరయోగినీ సుగ్రీవగుణానురాగేణ సర్వాంత ధేయ్యగ
[illegible] ముఖే ప్రస్థితేతి మేజనస్థాననివాసిభిర్నిశాచరై రాగిత్యనివేదితం-అను
[illegible] రాగేన బలవతా విరాధప్రభృతిభిరధిష్ఠితేషు వి[illegible] విహర
[illegible] త్రాపహరణం-అస్మదీయా స్తుమాయా స్సురాసురప్రథన ప్రఖ్యా యోధ
[illegible] మాయా మహామంత్ర [illegible] దశరథస్యసన్నిధౌన ప్రభవంతిహా॥ శూ॥
[illegible] కహం ఏంవ కరిఅది॥ ఖా॥ ఆర్యఉపనతస్యకథమేవం క్రియతే॥
శూ॥ [illegible] స్పృష్ట సంవాదినీ తేస్పష్టిః- యదాహుః- యోభ్యుపనతస్య పుత్రదారాన వమ
న్యతే తస్యోద్విగ్నం మండలమధావా యోత్తిష్ఠత ఇతి కింపునరస్మాసు- నైవనిసర్గ [illegible]
[illegible] శూ॥ హం- అంగోభణామి అవిఏంవకరింసది రామభద్దో॥ ఖా॥
[illegible] అన్యస్త్రశ్నామి అన్యేన కరిష్యతి రామభద్రః॥ మా॥ కస్సంశయః॥ లోకో త్తరం
[illegible] జగతి రాజ్యోపభోగేభ్యోపి జుగుప్సంతే మహానుభావాః ॥ శూ॥ అం
[illegible] క్కేమి॥ ఖా॥ అన్యత్కిమప్యనర్థాంతరం తత్రాపతితమితి
[illegible] మా॥ కిమ్పునస్తత్॥ శూ॥ మహజణఅణఅరాదో [illegible] ఖండిఅసిరి
[illegible] మంచరేణ [illegible] పరసురామో ఆఅదో త్తి॥
[illegible] యథాఖండితశ్రీకంఠశరాసనస్య దాశరథే
[illegible] సకలక్షత్రియకృతాంతః పరశురామ ఆగతఇతి॥ మా॥ సస్మి [illegible]॥

శ॥ భుజాగర్గళిత [illegible] కరచక్రదంష్ట్రాంకుర
వ్రణప్రకర [illegible] శంకిమపిబిభ్రదుగ్రం వపుః।
[illegible] పరశ్శో హతోన్నృపతిరర్జునః కౌతుకా
[illegible] సుర్వ్యలీకం మునిః॥ ౧౫.

[illegible] సకలమూర్ధాభిషిక్తకంధరారుధిరావసేక [illegible] రోషభ
[illegible]॥ మా॥ సాభ్యసూయం - అహో [illegible]
[illegible] ఖా॥ అహో మగ్ధముఖే తస్మాత్ క్షత్రియపఠో ఏవంసం
[illegible] మాతామహాః॥ మా॥ విహస్య- వత్సేనైతావజ్జానాసి।

శ॥ సర్వరాజకమథనం సర్వదేవమయం ధనుః।
భంజతా రామభద్రేణ విజిగ్యే భువనత్రయం॥ ౧౬.

[illegible]॥ శ॥ రాజన్యయుధరాంభోధకృత త్రిషవణో మునిః।
[illegible] పరశురామో నావిద్యః కింభవిష్యతి॥ ౧౭.

దేహి రాజకులమేవ గచ్ఛావ ఇతి నిష్క్రాంతౌ॥ మిశ్రవిష్కంభః॥ నేపథ్యే- భో భో

హైమాత్ర పరిచారకాః- పాద్యం॥ ౨॥ అర్ఘ్యం॥ ౨॥

। అజస్రబ్రహ్మచారీ విపులభుజశిలాస్తంభవిభ్రాజమాన
జ్యాఘాతశ్రేణిసంజ్ఞాంతరిత వసుమతీచక్రజైత్రప్రశస్తిః ।
వక్షఃపీఠే ఘనాస్త్రవ్రణకిణకఠినే సంతన్వానః పృషట్కాన్
ప్రాప్తో [illegible] [illegible]భవనగజమృగయాకౌతుకీ జామదగ్న్యః॥ ౧౮.

పిచ॥ ప॥ ఏష స్త్రైణకపోలకుంకుమలిపి స్తేయాతిభీగే భుజే
బిభ్రాణశ్చతురంతరాజవిజయి జ్యానాదరౌద్రం ధనుః।
తూణావేవ పునస్తరాం ద్రఢయతి స్వాదం పరస్మాత్పటా
దాకృష్టైః కుశచీరతంతుభిరపి క్రుద్ధో మునిర్భార్గవః॥ ౧౯.

తః ప్రవిశతి శరచాపహస్తః క్రుద్ధోద్ధతో జామదగ్న్యః॥ ౨ ॥ సఖేదం- యద్ధామ్న
ంకృతాం తేన ప్రత్యవసితాస్తాం దృశా స్వాం యుగీనాః - వత్సే మా నేదు॥

ప॥ శస్త్రాంశశ్రీకసైన్యకానవభవద్గీర్వాణపాణింధమాః
పంథానో దివి సంకుచంతి వసుధా వంధ్యా న సూతే భటాన్।
లక్ష్మీరప్యరవిందసౌధపటలీ[illegible]పర్యంకికా.
విశ్రాంతైరళిభిర్న కుంజరఘటాగండోద్భవైర్మోదతే॥ ౨౦.

విమర్శ్యాశ్చర్యం॥ ప॥ శంభోర్యద్గుణవల్లరీముపనయత్యాకృష్యకర్ణాంతికం
భ్రశ్యంతి త్రిపురావరోధసుదృశాం కర్ణోత్పలశ్రేణయః।
స్వాం చాస్ఫాలయతి ప్రకోష్ఠకమిమామున్మృష్టతాసౌ మహీ
భిద్యం తేవలయానిదాశరథినా తద్భగ్నమైశం ధనుః॥ ౨౧.

సోపహాసకటుం పరిక్రామన్॥ భో॥ ౨॥ విదేహా క్వ రామో దాశరథిః।

ప॥ యస్మిన్నర్జునదోస్సహస్రసరళక ప్రోద్గచ్ఛ వ్రశ్చటా
జిహ్వాలేజుహవాం బభూవ ఇమ రుషా రాజన్యసత్త్రామపి।
అద్య ప్రాశ్యబళగ్రహాస్య విఘసీభూతే స్వపితుస్త్రియ
త్సూద్రేషు తుధితశ్చిరేణ పరశుస్స్వేనాయమప్యేష్యతే॥ ౨౨.

తతః ప్రవిశతి సధైర్యసంభ్రమో దాశరథిః॥ ౨॥
ప॥ సాకం శక్తిధరేణ తత్ర భవతో దేవాద్భవానీపతే
ర్యస్సు వ్యంచమవాప చాపనిగమం సవ్యం విసామానిచ।
శూరాణాం చ తపస్వినాం చ పరమాం కాష్ఠామధిష్ఠాస్నుభి
స్తైర్భోభిర్భగవాన సా భృగుపతిర్దిష్ట్యాద్య దర్శిష్యతే। ౨౩.

జా॥ సఖేదోపాలంభం- ఆత్మానం ప్రతి॥

ప. భ్రాత్యం కస్త్రే త్రిదశ కరకలహోత్కమూర్చమప్యాకిపన్వరుమరోషమదాంధచేతాః।
స్త్రస్త్రాక్షి ముకృత్య త్రిమిత్రోకాస్త్రిత కంకి వాఘ్యాత శాస్త్ర పభంగమపిహో మస్పృణః స్ప్రశోమి॥ ౨౮
కమ్మ్యశ్చ- అహో మాచరణ్యావాసినముపసృత్య దురాత్మనా రఘుకులకుటుంబకే,
కూసమ్ స్ప్రిత- కించిదుక్తమ్॥

ప। కోకాకస్త్రాక కరంవశ్యనిమయమయునాగమవ్యాగణవీరో
మన్నాయంతాపపార ప్రచితపిత్యవ ఘామపణనిస్తారబంధుః।
బాలానాసన్నవింశాస్వకసిత వివమక్షత్రజాతి ప్రరోహాః
ప్రాగ్ పత్నృత్తగర్భామిషరుధిరవసావిస్రగంధికుఠారః॥ ౨౯

రామః స్పష్టసహాస బహుమానం॥

శ్లో వైశారందశకకంధరస్యరభస్లాద్దోశ్శ్రేణినిశ్శ్రేణికా
మల్యారూఢసమస్తలోకవిజయశ్రీపూర్యమాణోరసం।
యస్య క్షత్రియజఘూనహేహయపతింక్త్రోమణ ఖండ్యస్తవాన్
యః స్పష్టం పదతోపి సమ్ముఖ జయే సోయం కృతీ భార్గవః॥ ౩౦

లక్ష్మణః సస్మితం - అహో సంకీర్యమాణానేక రసానుభావ గంభీరమ
లోయ మహాభాగః- తథాహి॥

ప. జటాంత శ్రేమయా ఘాణపరశుధనుషీ బాహుశిఖరం
ప్రకోష్ఠే రా ద్రాక్షవలయమిషుదండానపికరః।
ప్రకాండ ప్రౌఢాస్త్ర వ్రణవికటరాద్రాద్భుతమిదం
ప్రశాంతాపైనేయాం త్వచమపివక్షః కలయతి॥ ౩౧

పరశురామః విలోక్య- కథమసా క్రామ్యమాణ గుణానురూప కల్పితాకారం
రామదేవ రాజన్యపోత్యస్సాధు॥

ప। సః కథము పసరన్ సమూల కాషంకషితన్పపాన్వయమద్యమాంధినోషి।
హారిమివకరికుంజకూటకోటి ప్రకటకఠోరనఖాంకురాంకురంగః॥ ౩౨
రామః సస్మితం- భగవన్ భార్గవ- గురుగర్భరూపయో రేతావదేవాంతరం॥

ప। ఆదిష్టో భగవాన్ భృగుర్జననయో రాత్ప త్రిక బ్రాహ్మయో
దేవాదేవ జటిరస్త్రకర్మణిగురుర్వీర్యంతు మా రేగిరా।
సప్తద్వీప వతీం వదద్భువమభిప్రైషిద్విజాన్ కశ్యప
ప్రాయాన ప్రణమ ప్రథావభవ తేకస్మై సృచిదస్మైనమః॥ ౩౩

రామః ఆః క్షత్రియడింభ తవానేనగత్య సౌజన్యయోరుత్కర్షేణ కిమప్యంతరాపా
యితో స్మి- కృతః

ప॥ నారాచైః కృతవీర్యనందనవపుః బాహుప్రియంభావుకై
రుత్పాద్య క్షతజోదమర్ణవమథన్యస్తం పితృభ్యః పయః।
సంప్రత్యస్య సమస్తబాహుజకులక్రోధస్య నిర్వాస్యతః
శస్త్రానోధనుష్టిం మసేఖరమహాశాతోభవానింధనం॥ ౩౦.

రామః॥ స్మిత్వా- భగవన్॥

ప॥ బాల్యస్వభావసులభేన కుతూహలేన కృష్టం ధనుర్భగవతో వృషభధ్వజస్య।
తత్రానుషంగికమమంగళమిస్స శంతు సంవృత్తమత్రనమయా గణిత స్వదోషః॥ ౩౧.

జా॥ అః- క్షత్రియడింభ ప్రమథనాథప్రథమాంతేవాసినం పరశురామ మపి భవా
న్నాజీగణత్॥

ప॥ మహాసేనో యస్య ప్రచురదయమదంష్ట్రి సహచరై
శ్శరైః ధ్యర్ణ్యోపీవన్ ద్విరివ శరజన్మా సమభవత్।
ఇమాం చ క్షత్రాణాం భుజవనమహాదుర్గవిషమాం
సయుంపీరో చారానజయమపవిం శాస్వసుమతీం॥ ౩౨.

రామః॥ శాంతం- ౨- ప్రసీదభగవన్- అవిమృశ్యకారితయా నగణితోసి- యద్దృష
రన లేపాత్॥

ప॥ స్త్రీషు ప్రవీరజననీజననీత్వైన దేవీ స్వయం భగవతీ గిరిజాపియాస్య।
త్వద్దోర్వశీకృత విశాఖముఖావలోక ప్రీళావిదీర్ణ హృదయా స్పృహయాం
చకార॥ ౩౩॥

జా॥ విహస్య॥ శిరాజ్ఞ్యహోత్ర ప॥ అనుభవప్రునరుత్తామమం ననః స్తోత్రచర్యా
ముపనమయత చేత త్వైశిహోప్నుమత్రం।
శ్రీపతినఖిలు కాలం వీరగోష్ఠీవినోద
ప్రియపరశురయం మే బాహురుద్యచ్ఛమానః॥ ౩౪.

రామః॥ స్వ॥ అయే భగవంతం విశ్వామిత్రమపిస్పృశతి - భవత్వేవం తావత్॥ ప్రా॥
స్తైన్యసి్మితం॥

ప॥ ఘూర్ణత్ర్యంబకయమేతదర్ణవమితం తత్సాధితం హ్యేతే
యద్వీరేణ భవాదృశేన వదతా త్రిస్సప్తకృత్వో జయః।
దిఙ్భోయం నవ బాహురీదృశమిదం ఘోరం చ వీరవ్రతం
తత్కోపి ధాద్విరమ ప్రసీద భగవన్ జాత్యైవ పూజ్యోసినః॥ ౩౫.

జా॥ సక్రోధం॥ స్వ॥ అహో ఆద్మరాత్మనో రాజన్యపోతస్య మహావీర ప్రహంతాయాః
శ్రద్ధ తేరస్ఖలితముక్తిప్రత్యుపైదగ్ధ్యం॥ ప్రా॥ ఆః పాపజాత్యైవ కేవల మహం పూజనీయః ప
రశురామః- కథమద్యాపి నిరాయుధోసి।

ప॥ వినయనిచులితైర్భవద్వచోభిః కిమపిసవం వివృణద్భిరక్రమంసః।
అయమజనికరః కృతాంతదంష్ట్రా క్రకచకఠోరకఠారధర్నిరీక్ష్యః॥ ౩౬.

[illegible] - [illegible] శ్లోకః - ౨.

[illegible] లోక్యత్రాణశౌండస్సరసిజవసతేర్యః ప్రభూతో భుజాభ్యాం
[illegible] కులిశకఠినయోర్యస్య దోష్ణోస్త్రిపలినః।
[illegible] కాలానలకబళభయభ్రాంత దేవాసురాణి
[illegible] ద్వలతిముసిరయం పార్వతీధర్మపుత్రః॥ ౩౭.

[illegible] - [illegible] - ౨॥

[illegible] ద్యంపితస్వతః క్షత్రశబ్దమియమేవ మేదినీ।
[illegible] జ్యానో ముంచ సంప్రతివిశుష్కమాయుధం॥ ౩౮.

[illegible] స్వరః కవిషః - జనకేన భగతన్యం - తన [illegible]
[illegible] భగవతహ్యన్యశిష్య త్వుణాణవాజసనేయినో యాజ్ఞవల్క్య
[illegible] హితవాక్య ఏవాసి - కింతు సాయుమవసరశ్లిష్టానురోధస్య॥

[illegible] దానభ్యవస్కంద్య వారా
[illegible] కేభ్యస్సంప్రదాయద్విజేభ్యః।
[illegible] యద్వాంద్వయాద్ధాత్కథం మే
[illegible] హత్యావ్రతసారః కురారః। ౩౯.

[illegible] తిలకనవ స్త్రేమాంచవై మత్యమేత
[illegible] సీంమానసంమాన [illegible]
[illegible] క్ష్త్ర [illegible] త్రధాం జేషిరామే
[illegible] స్థూలలక్ష్మో భుజస్తే॥ ౪౦.

[illegible] కర్కశస్వరః కవిషః॥ రామః॥ సప్రశ్రయం భగవన్
[illegible] సవ్యథం - ధిక్సర్వతః క్షత్రకంటకోచ్ఛేదః - [illegible]
[illegible] అస్మన్నామధేయమాత్రమిత్రేణ సూనునా మానార్హోసి - [illegible]
[illegible] స్య।

[illegible] ప్రమదనోత్తాప్రదహాదహర్నిశమ [illegible]
[illegible] జనకకుటుంబ బాష్పపూరైః పరమిహ శాంతి ముపైంతి [illegible]
[illegible]

[illegible] జామదగ్న్యః - కిమేవమతిప్రసక్తః సన్యస్తశస్త్రో [illegible]
[illegible] సరోషం - అరే [illegible] ప్రసవపాంసన॥

[illegible] పతిర్న్యా మేకాంతరో భవతో గురుః
[illegible] యానితిస్మృతితిష్యసే।
[illegible] మగ్రాహీత దేవసమాప్యతే
[illegible] క్రతోరమృతంభవాన్॥ ౪౧.

నేపథ్యే। భార్గవ। ఇ॥ వ్యసనాదివృద్ధవాక్య నిగృహీతసంప్రహార క్రియాసమభిహారస్యభగవతః పరేద్యుణి వర్తమానస్య పునరుపప్లవంతే బుద్ధయః - తద్విరమకియచ్చిరముపరమివభవంతంఘటయిష్యత్యాయుధపిశాచికా॥ జా॥ విహస్య - అహోయాజ్యకులస్నేహ శ్నతానంద మాకులయతి- భవతు సాంత్వయామి తావదేనం - తదభిముఖః- ఆంగిరస॥

ప। నృపస్తే పాల్యోయం మమ పశు పురోడాశరసికః
పృథివ్యామస్యాం శ్చోద్భటభుజభృత స్సంతిరఘవః।
అమీషా ముత్సిక్తం కిమపి కులముత్కృత్య లవశో
విధాతా తత్సర్వం యదభిరుచితం తే భృగుపతిః॥ ౪౩.

నేపథ్యే॥ ఆః పాప క్షత్రియపుత్ర క్షత్రియభ్రూణహత్యామహాపాతకిన్ నిసర్గనిష్ఠురాణాంహి ప్రహరణమిత్యాహూనాం బ్రాహ్మణానాం తైర్యాదృశస్తాదృశోవాసోఢవ్యోసి- కథమేవమతిక్రామన్నస్మాకమపిబ్రహ్మవర్చసాన్నబిభేషి॥ జా॥ సరోషహాసం - అరేబ్రహ్మబంధో బాధకినేయ గౌతమగోత్రపాంసన॥

ప॥ కుర్యుశ్శస్త్రకథామమీయదిమనోర్వంశేన నువ్యాంకురాః
స్వచ్ఛైస్సప్తిహ్మాగణోయమాకృతిగణ స్తత్రేపఠ్యేత చేద్భవాన్।
సన్నూజాం సమిధాంచ సాధకతమంధత్తేభిదాకారణం
ధిజ్మాగ్నీకుశకర్ణజోల్బణకిణగ్రంధిర్మమాయంకరః॥ ౪౪.

నేప॥ భార్గవ॥ ప॥ త్వంవేదవానసి వసిష్ఠగురోస్సనాభి
స్సావ్యయంనువ స్సభగవాన్ప్రభవోగురుస్తే।
తేనాత్రిమాత్రమస్పృశంహృదయంమదీయ
మద్యాపి న త్రుట్యతిశాన్యథ తేనుద్వృష్టిః॥ ౪౫.

జామ॥ ఉచ్చైస్సహాసం కిమాత్థ రేదశరథ-నాద్యాపిహృదయంత్రుట్యతీతి - కథంవాత్రుట్యతుయదేషసవ్యాప్రియతేపరశుః॥ నేప॥ ఆః- జామదగ్న్య గురూనధిక్షిపసి॥

ప॥ పురోడన్యానాద్యప్రభృతి మమరామస్స్వయమహం
న పుత్ర్యాహత్రో వారయుకులనువాంచ తుభవాన్।
అధీరంస్థిరంవాకలయతుజనోయామయమయం
మయాబద్ధో ముష్టిర్ద్విజదమనదీక్షాపరికరః॥ ౪౬.

జామ॥ సావజ్ఞం రామంప్రతి- అర్యేకిమయం లక్ష్మణో భవంతంపురోడన్యానం విపదిశతి॥ రామః॥ సవైలక్ష్యస్మితం- ప్రసీదభగవన్- సపిహాయం యావనాదర్వాదీసని రపరాధ మధురవయస్సి వర్తమానో యాని కానిచిదక్షరాణిప్రలపతి॥ జామ॥ సస్మితం-కథమేతావత్యపి మామప్యమాణంశంకసే- త్వమసుపతిన్ ఖల్వయం త్వామేవాస్తసయమానమస్వస్తమయిష్యతే - నిర్వాంతంహిసవితారం తరణిమణిరప్యనునిర్వాతి - నేపథ్యప్రతి- సాధురేలక్ష్మణసాధు॥ కనిష్ఠతరోపిపరంభవాన్ నపునరయం- వృథాజ్యేష్ఠస్తే॥

ప॥ ప్రాకారస్త్వస్య రసంత్రసరత్ప్రఖరైః క్రౌంచాద్రిరంధ్రావళిం
భిత్త్వాహంసమయాని మౌక్తికఫలాన్యాకీర్యపర్యాపితాం।
నైఃకేంవృత్తిమధిక్షిపేప హిమయిత్వా త్రైణకల్పేన తే
నిస్త్రైకౌతుకమూభిగామికమసిత్వం కోపి నిరాంకరః॥ ౪౧.

సీత। స్వాగతమ్- అ- మస్విజ్ఞానమిదమర్వ్యాక్షలనిప్రత్తేరాభిగామికం సాంప్ర
[illegible] రామః। సకోపం- నేపథ్యాభిముఖః- ఆఃకోయం పశ్య అద్యాతనస్తే దుర్వినం
[illegible]- యస్సహానపిక్షేత్రికకోపి। నేప। ఆర్యతూష్ణీమస్మి- యమస్యజామదగ్న్య- ని
[illegible] జామ। విహస్య- అరే రామ, కథం వాచమేవ సూనృతామస్మదభియ
[illegible] సమర్థయసే- కవచధరః ఖల్వసి- శస్త్రైరేవ ప్రతిక్రియాం తాం శస్త్రాణి- కించ

ప॥ రాజన్యేభ్యో జన్మైవ స్వతేభ్యశ్చక్రే చాపాచార్యకం కౌశికశ్చ।
[illegible] స్వామేవ మన్వాం చత స్తేగోత్రాక్షేపివ జ్రలేపః కళంకః॥ ౪౨.

రామః। [illegible] భగవన్ సత్యమేతత్॥

ప॥ జాతస్సోహం దినకరకులక్షత్రియశ్రోత్రియేభ్యో
విశ్వామిత్రాదపి భగవతో దృష్టదివ్యాస్త్రపారః।
అస్తిత్వం కేకథయతు జనో మర్త్యలోకాయ గోహా
విప్రే శస్త్రగ్రహణగురుణస్సాహసిక్యాద్బిభేమి॥ ౪౩.

జా। సక్రోధమ్, ఆః పాప, దుర్ముఖ, వసిష్ఠఇవ విశ్వామిత్రఇవ స్వస్తివాచన
[illegible] ధిక్కృత్తం- ఏవమప్యాపచావాచః క్షత్రియాచార్యయం
[illegible]- ఆయమహంభోః॥

ప॥ [illegible] క్షత్రకులకబంధ [illegible]
[illegible] క్లిష్టలీలాపతాకాం రణభువమతిరౌద్రీం రుద్రశిష్యః కరోమి॥

రామః। సరోషం- ఆః- జామదగ్న్య- క్వేయం వాగ్విభీషికా- [illegible]
తి ప్రసంగే [illegible] దుర్మనాయంతే ॥ జా ॥ సభ్రుకుటీభంగం- [illegible]
రామః। సావష్టంభం- తతశ్చ॥

ప॥ త్రైస్రోతస్య ప్రభేదేవ రాజవిజయైర్యుత్తే భుజస్తంభయోః
కృత్వా తోరణమాలికాం పునరముం ద్వావింశమారోప్స్యతే।
ద్రక్ష్యామి త్వయి వర్తమానమధునా తచ్చాపవిద్యారహస్యం
[illegible] హి కేవలేన ధనుషా కృష్టేన తుష్టిర్న మే॥ ౪౪.

జామ। ససంరంభం- కిమాత్థ రే- ద్రక్ష్యామిత్వయి వర్తమానమితి [illegible]- సక
[illegible] సర్వత స్సమిద్ధ్యమానదారుణ రోషజాతవేదసోర్విదేహ [illegible]
[illegible] ఉభౌ॥ భో- అ- సప్తద్వీపకులపర్వతవర్తినో రాజ
[illegible] చేతయధ్వం॥

ప॥ యేనస్వాంవినిహత్యమాతరమపిక్షత్రక్రమధ్వాసవ
స్వాదాభిజ్ఞపరశ్వధేనవిదధేనిఃక్షత్రియామేదినీ।
యద్బాణవ్రణవర్త్మనా [illegible] క్రౌంచస్యహంసచ్ఛలా
దద్యాప్యస్థికణాః పతంతి సపునఃక్రుద్ధోమునిర్భార్గవః॥ ౫౨॥

రామః॥ సహాసం॥ ప॥ నృపానప్రత్యష్టాన్యమపివదసేనన్వయమహం
శిశుక్రీడాభగ్నత్రిపురహరధన్వాతవపునః।
అహంకారక్రూరార్జునభుజవనీవ్రశ్చనకలా
నిస్పృష్టాఘోరాబాహుఃకథయకతరస్తేప్రహరతు॥ ౫౩॥

జా॥ ఆః పాపకర్ణనకులకళంక, పునస్తరాంతదేవపార్వతీదయితకోదండకళనముద్భావయసి - అహోహత్క్షత్రియోఽపి భార్గవస్య కాతర్యవీర్యవిజయినం భుజదండమస్వవ్యతి - అహో గరీయాన్ కాలః - యదశ్రుతచరమపిశ్రావయతి యదదృష్టచరమపిదర్శయతి - అపిచ - రేరేరాజన్యకీట॥

ప। జానాస్యేవయథాపితుఃపరిభవత్ప్రాహూజర్ణనీమజ్జనో
మత్కోదండమనేకరాజకవధస్వాధ్యాయమధ్యాపితమ్।
తేనైవాస్తుభవత్స్వయద్యపిమమక్రోధోయమాత్మగత
స్తస్సంప్రత్యుపసర్జనంగురుధనుర్భాగాదయంహేతుమాన్॥ ౫౪॥

రామః॥ జామదగ్న్య - పటచ్చరీభూతా ఖల్వియం పురాతనీ కీర్తిపతాకా - నన్విదానీమేవ ద్రష్టవ్యం - నేపథ్యాభిముఖం వత్సలక్ష్మణ - ధనుర్ధనుః - ౨॥ జామ॥ అరేఅనాత్మజ్ఞక్షత్రియవటో॥

ప॥ తచ్చాపమీశకరపీడనపీతసారంప్రాగస్యభజ్యతభవాన్ స్తుతిమిత్తమాత్రం।
రాజన్యకప్రథనసాధనమస్మకీయమాకర్ణకార్ముకమిదంగరుడధ్వజస్య॥ ౫౫॥

ఆకృష్టేనపునరముష్మైవ ధనుషాకీలాస్మానభియోత్స్యసే - క్షత్రవధస్త్రేదీక్షితానాం చిరస్యహోతాపరశురస్యాంకమస్త్వేవ - ఇతిరామస్యహస్తే ధనురర్పయతి॥ రామః॥ గృహీత్వా - భార్గవసమంతాత్పుత్తాత్నీభూమిరియం - తదేహి విమర్దక్షమప్రదేశమవతరావః॥
జామ॥ సరోషంపరిక్రామతః - భో - ౨ - క్షాత్రేణబ్రాహ్మ్యేణచతేజసావికత్థమానాః॥

ప॥ భవతుశరణదోషాశస్త్రసర్వాభిసారః
ప్రతివిపథతువాస్మిన్నాశిషోవైజయిక్యాః
అదశరథమరామం నిర్విదేహాంక్రముర్వీ
వలయమిహావిధత్తైకోపఘోరైఋణక్షేయః॥ ౫౬॥

ఇతినిష్క్రాంతౌ॥ నేపథ్యే॥ భో - ౨ - పౌరజానపదాః - ప్రవర్త్యతాంమాంగళికమాతోద్యం - ప్రసజ్యతామయంవైదేహీవివాహణోత్సవోజామదగ్న్యవిజయోత్సవేన॥

ప॥ కన్యాకాంచిదహోపికసుమణిపణసాన్యదిత్యసూయావల।
త్రీసతాపాంగమయూఖమాంసళముఖస్యోత్కాన్నవలిప్తాదివం।

కుర్వాణేన రఘూద్వహేన చ కృతం నారాయణీయం ధను
స్స్కంధాధాయ్యథ శరశ్చ భార్గవగతిచ్ఛేదాదమోఘీకృతః॥ ౫౭.

తతః ప్రవిశతః రామజామదగ్న్యౌ॥ రామః॥ భగవన్ భార్గవ ౨॥

ప॥ క్షత్రే రాహుతానాం విహితమపి శస్త్రం భవతునః
ప్రకృత్యా విప్రేభ్యః పునరకృతశిల్పా రఘుభువః।
చిరాదాండీరేణ త్వయి తదపి రా...
తపోవిద్యావీరవ్రతమయమపి క్షామ్యతు భవాన్॥ ౫౮.

జామ॥ కథమపరాద్ధమస్మాసు వత్సేన॥

ప॥ యదర్థమస్మాభిరపి ప్రకోపిత స్తదద్య దృష్ట్వా తవ ధామ వైష్ణవం।
విశీర్ణసర్వామయమస్మదంతరం చిరస్య కించిల్లఘిమానమశ్నుతే॥ ౫౯.

రామః॥ ఇతో ఇతో భగవన్॥ జామ॥ చుబుకమున్నమయ్య- అప్రశస్తః ఖల్వాగానాం జనపదేషు చిరప్రచారః- తత్క్వ పునరస్మాన్నేష్యసి॥ రామః॥ భగవన్- యత్కామపేత్యావలోకయితుం- తస్యావసథీకృతాతిథేయసంవిధానౌ తాతజనకౌ భవమనుపాలయతః॥

ప॥ ఏహి విష్టరపాద్యార్ఘ్యమధుపర్కైరుపస్థితాన్।
ఇక్ష్వాకూంశ్చ విదేహాంశ్చ పునీహి భగవన్నమూన్॥ ౬౦.

జామ॥ వత్స- అపరిహార్యమాతిథ్యం రాజన్యశ్రోత్రియాణాం- కింతు - పునరేవ మానసోచితాచారస్ఖలిత విలక్షో న శక్నోమి ధర్మాచార్యం యాజ్ఞవల్క్యముపేత్యావలోకయితుం- ఆచారస్తు దూరాదేవ కృతోపి కృత స్స్యాత్- కించిదుచ్చైః - నేపథ్యాభిముఖః॥

ప॥ యస్య స్మృతిం ప్రణీతుం తే చతుర్వర్గేణ మనీషిణః।
నమో భగవతే తస్మై యాజ్ఞవల్క్యాయ యోగినే॥ ౬౧.

నేప॥ ప॥ గాయత్రీ త్రిపదా దేవీ పాప్మానమపహంతు తే।
పునంతు పావమాన్యస్త్వా మృగ్భిస్తు బ్రహ్మ తే పరం॥ ౬౨.

జామ॥ అపత్రపమాణో న భగవంతం ద్రష్టుముత్సహే। తదనుమన్యస్వ మామగమనాయ॥

నేప॥ ప॥ శివాస్తే పంథానో వ్రజ నిజగృహేభ్యో నిజగృహాన్
కిమన్యత్సర్వేషాం గుణమయశిరోమాల్యమసినః।
త్రిలోకీనిర్మాణస్థితివిలయబంధోర్మధుభిదో
భవాన్ స్మార్తీం దీక్షాం భృగుకులమధిష్ఠాయ రమతే॥ ౬౩.

జామ॥ వత్స రామభద్ర॥ రా॥ ఆజ్ఞాపయ భగవన్॥ జా॥ నివర్తస్వ-నూనమ...
...కృతకౌతుకమంగళోపచారః శ్వశురలోకస్త్వాం ప్రతీక్షతే- ఇతి పరిక్రమ్య నిష్క్రాం...

త.॥ రామః॥ సోద్వేగం- కథంగతో భగవాన్ తదహమపితాతసమీపమేవగచ్ఛామీతి పరి క్రమన్ పురోవలోక్య- కథంతాతశ్చ జనకశ్చ ఇత ఏవాభివర్తేతే-ఇత్యపసర్పతి- తతః ప్రవిశతో జనకదశరథౌ- రాజానావన్యోన్యంపరిష్వజ్య॥

జనకః॥ ప॥ సుచరితమిదమైథిహాసిక్షానాంనహ్యాదిదివిరంస్యతియ త్త్వైషవత్సః।
భృగుసుతపరశూదిరాద్విరాజత్సహజవిజిత్వరమావకషన్ తేజః॥ ౬౪.

దశ॥ పురోవలోక్య-కథమాగతఏవ వత్సోరామభద్రః॥ జన॥ సఖేదశరథపశ్య-౹॥

ప॥ చిరా [illegible] తేజస్త్రిజగదుపజీవ్యంజనయితా
విధాతాసర్వేషాముపరిసవితారంకులభృతాం।
వినేతావర్ణానాంభృగుపతిభుజాదర్పనికషో
మహావీరశ్శ్రీమానయమమృతమక్ష్ణోర్వికిరతి॥ ౬౫.

దశ ॥ నిర్వర్ణ్య సస్నేహం-సఖేసీరధ్వజ, రఘురాజధర్మాధికారసర్వధురీణశ్శిరసిస ర్వేషాంవత్సోయం - తదస్మిన్ జరసా దుర్వహంవర్ణాశ్రమభారమారోప్య క్వాపితపోవనే దిలీపకులోచితేనవిధినా శేషమాయురుపభోక్ష్యామహే॥ జన॥ సఖే దశరథసాధుతేహృ దయం- క్రమాదేవమనుష్ఠాతవ్యం॥ రామః- ఉపసృత్యాభివాదయతే ॥ జన ॥ ఏహ్యేహివ త్సేతిసహర్షమాలింగతి॥ దశ॥ రామమాలింగ్య - సఖేజనక,రామభద్రమభిషేక్తుం జామ దగ్న్యవిజయప్రీతిరేవశ్రేయానవసరః - కాలక్షేపేపునఃకోహేతుః - ప్రవిశ్యలక్ష్మణః॥ ఇ యమార్యాయా మంథరోపసీతా మధ్యమాంబాయాఃపత్రికా- రాజానావన్యోన్యం సపత్ర్య్ంపశ్యతః॥ రామః ॥ సహర్షం - వత్సలక్ష్మణ - అపిసపరివారాయాః కుశలమంబా యాః కథయత్యార్యా మంథరా॥ ల॥ అథకిం॥ రామః॥ నూనమస్మత్ప్రవాస దౌమన స్యమంబాం పీడయిష్యతి॥ జనకః॥ లక్ష్మణహస్తాత్పత్రికాంగృహీత్వా వాచయతి - స్వస్తి మహారాజ- దశరథంకైకేయీ విజ్ఞాపయతి-

ప॥ తస్మై వరద్వితయమాశ్రుతపూర్వమేవ
యాచేవిభర్తున్ భరతస్తవరాజ్యలక్ష్మీం।
వర్షాణిదిద్ధతుచతుర్దశదండకాయాం
సౌమిత్రిమైథిలసుతాసహితశ్చరామః॥ ౬౬.

ఇతిరాజానౌమూర్ఛతః॥ రా॥ పటాంతేన వీజయతి-శిరసిపత్రికాంగృహీత్వావత్సల క్ష్మణ- అయోనిజామస్మదారాధనసహాధ్యాయినీం ప్రజావతీమాదాయపురస్తాద్గచ్ఛ - లక్ష్మ ణోనిష్క్రాంతః॥ రామః॥ తాతౌసమాశ్వసితం- ౹॥ జన॥ సమాశ్వస్య॥ అహహ॥

ప॥ పాణిగృహీతోరఘుపుంగవేన దేవఃపురాణశ్శ్వశురోవివస్వాన్।
పితాస్వయంకేకయచక్రవర్తీ కస్మైదమేతాదృశమాఃకిమేతత్॥ ౬౭.

ఇతిమూర్ఛతి॥ రా॥ తద్వైవపటాంతేనవీజయతి॥ దశ॥ ఆశ్వస్య॥

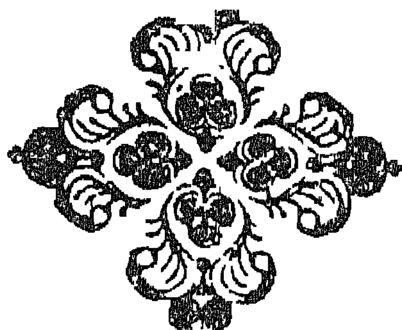
ప॥ కోఽప్యేషవాఙ్మనసయోరతివృత్తవర్త్మా
భావోహుతాశనమయశ్చతమోమయశ్చ।
భోః కృత్స్నమాత్రమిహమేపునరీదృశంమాం
హావత్సరామకథముత్సహసేవిధాతుం॥ ౬౦.

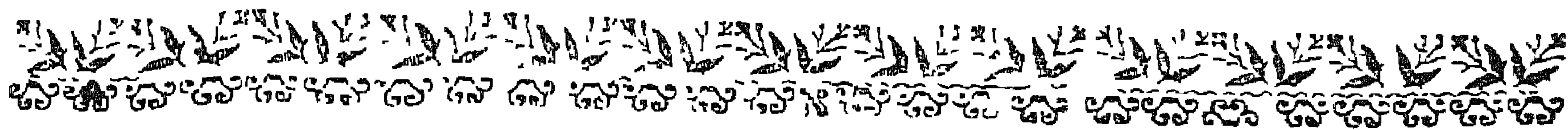
విమృశ్య - హావత్సేజానకి నిశాచరాణామాతిథేయీభవితుం దశరథగృహం ప్రవిష్టాసి- ఇతిమూర్ఛతి- రా॥ తాత సమాశ్వసిహి- ౨॥ జన॥ ఆశ్వస్య- ఆశాశైలత్యంబధ్వా సాధుసఖి కైకేయిసాధు - యదస్యావిశ్వంభరాదుహితుర్మే వత్సాయాః పత్యనువృత్తిరేవప్రసాదీకృతా- విమృశ్యసవ్యథం।

ప। ధనుష్మంతౌ వత్సౌ దశముఖభుజైరూష్మళతమాః
ప్రదేశాస్తే వత్సా శిశురశివవృత్తావనభువః।
ప్రియైరాజాముక్తైరసుభిరపమార్ష్టి స్వయమయశ
శ్చరిత్రవ్యత్యాసస్సఖికథమయం కేకయకులే॥ ౬౧.

కష్టంచ- వయమపి కథమనేవజనపదేషు బహులీభవిష్యతా భరతయౌవరాజ్యలక్ష్మీకణ్ఠ పూరతమాలపల్లవేన కైకేయీదుర్యశసా మూర్ధాన మున్నమయ్యలోకస్య ముఖంద్రక్ష్యామః॥ రా॥ ఉత్థాయ- తాతజనకయథాస్వస్థం తాతంకృతోఽమితి- నిష్క్రాంతః॥ దశ॥ ఆశ్వస్యోత్థాయచ - వత్స రామభద్ర ప్రతిపాలయమామితి జనకేన భార్యయాచ నిష్క్రాంతః॥ ... ... ※

ఇత్యనర్ఘరాఘవే - చతుర్థోఽంకః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

భట్టమురారిప్రణీతే - అనర్ఘరాఘవే,

పంచమోంకః.

తతః ప్రవిశతః శ్రమణాజాంబవంతౌ॥ జాంబ॥ తతస్తతః॥ శ్రమణా॥ తతశ్చ మిథిలాయా నిష్క్రమ్య మంథరాకళేబరమపకీర్య మారుతిప్రత్యవేక్షితం స్వశరీరమధిష్ఠాయ గంగాయాం శృంగిబేరం నామ పురమాగత్య భూతాస్మి॥ జాంబ॥ తతః- ౨॥ శ్రమ॥ తతశ్చానుపదమేవ తస్మిన్నివహే రామలక్ష్మణౌ ఇయం సీతేతి సర్వతః శబ్దో మహానభూత్॥ జాంబ॥ సహర్షం- తతః- ౨॥ శ్రమ॥ తతశ్చ కావేతౌ రామలక్ష్మణావితి కర్ణధారాధిపతినా గుహేనాహమనుయుక్తా నివేదితవతీ॥

ప॥ పుత్రీయతా దశరథేన మునిప్రసాదా
త్ప్రాప్తాః పురాణపురుషస్య కలాశ్చతస్రః।
తాసామయం గుణమయః ప్రథమః కుమారో
ధీరోద్ధతః పునరసావపరస్తృతీయః॥ ౧.

జాం॥ శ్రమణే- సాధూక్తం- తతః- ౨॥ శ్రమ॥ తతశ్చోచ్ఛేదకాంతనివర్తితానుయాత్రికబంధువర్గః ససంభ్రమోపనతేన గుహేనోపనీతాం నావమధిరుహ్య॥

ప॥ తీర్త్వాఘూర్ణచ్ఛఫాళిస్రజమమరధునీమాత్మనా సా తృతీయ
స్తస్మై సౌమిత్రిమైత్రీమయముపకృతవానాతరం నావికాయ।
వ్యామగ్రాహ్యస్తనీభిశ్శబరయువతిభిః కౌతుకోదంచదక్షం
కృచ్ఛ్రాదన్వీయమానః క్షణమచలమసౌ చిత్రకూటం ప్రతస్థే। ౨॥

జాం॥ హంత సకరుణం॥ శ్రమ॥ ఆర్య కరుణభయో దేవ తస్మిన్నింగుదీతరుమూలే శేకుమారయోర్జటాగ్రథనవృత్తాంతమంతరితవత్యస్మి॥ జాం॥ శ్రమణే, సర్వమేతత్కల్యాణోదర్కం భవిష్యతి- తతః- ౨॥ శ్రమ॥ అహంతు నిషాదపతిప్రేరితయైతత్రివాతిష్ఠం- ఉషితే చ గంగారాత్రే సప్రకృతిపౌరజానపదః పితృస్వర్గాధిరోహణవార్తాభిధాయీ దాశరథిర్ద్వితీయో రామభద్రమయోధ్యామానేతుం తేనైవ పథా చిత్రకూటముపాగతః॥ జాం॥ సాశంకం- తతః- ౨॥ శ్రమ॥ తతశ్చ తస్మిన్నార్యలోకేషు కైకేయీ నామ కీర్తిస్తంభమాకల్పస్నిఖనతా కేనాపి స్ఖలితః తాతః- ప్రతిగృహాణ వసుంధరామితి పునఃపునరనుబంధీ రామేణ స్వశరీరస్పృష్టికయా ప్రత్యాదిష్టః కృతజటాపరిగ్రహో భరతశ్శరభంగ ముని

ప్రేషితామస్య పాదుకాం భద్రాసన మారోప్య ప్రజానా మాభ్యుదయికేం ధురమ
మాణ స్తత్రైవ నందిగ్రామం గతః ॥ జాం॥ సహర్షం- హంత ఫలిత మస్మద్వ్యవసాయ
మహాపరిశ్రమణాపక్రమాభ్యాం- తతః- ౨॥ శ్ర॥ తతశ్చ నావమాం శౌచ మాస్థితస్య,
దస్య ప్రతిషిద్ధ మస్త్రగ్రహణమితి ఛిద్రాన్వేషిభిర్జనస్థానవాస్తవ్యైః ఖరదూషణప్రము
ఖై స్తత్రవిరాధో నామ రాక్షస స్తీక్ష్ణః ప్రహితః॥ జాం॥ విహస్య- ధిఙ్మూర్ఖాః - అతి
కే కార్యే రాజ్ఞాం సద్యోవిశుద్ధిః- తతః- ౨ ॥ శ్ర॥ తతశ్చ విరాధవధక్షణాదేవ ప్రత్య
క్షస్సహశోకదీర్ఘ హిక్కా మూర్ధ్వ దైహికీం పితుః క్రియామతివాహ్య భగవతా చతుః
ప్రముష్టిం ధయేన వింధ్యాచలచాపలారంభవిస్రంభఘాతినా వాతాపిదానవ దీర్ఘః
మంగళకలశేన కలశయోనినా సనాథామరణ్యవీధీం ప్రవిష్ట మాత్రే దాశరథౌ పక్షిధా
రో నామ వాయస స్సహసైతాం వైదేహీ ముపాద్రవత్ ॥ జాం ॥ స్వ॥ ఇదం తావదపశ
నామ॥ ప్ర॥ తతః- ౨॥ శ్ర॥ తతశ్చ॥

ప॥ రక్షోభిచారచరుభాండమివ స్తనం యో దేవ్యా విదేహదుహితుర్విదదార కాకః।
ఐషీకమస్త్రమభిమంత్ర్య తదాతమక్ష్ణా కాణీచకార చతురో రఘురాజసూనుః॥

జాం। తతః- ౨। శ్ర॥ తతశ్చ॥

ప॥ క్రమేణైష సుతీక్ష్ణాదీనుపస్థాయ మహామునీన్।
అగస్త్యశాసనాదాస్తే పంచవట్యాం రఘూద్వహః॥ ౪౦.

జాం॥ సహర్షం- తర్హి హస్తస్థ ఏవాస్మాకం- కియదంతరమృశ్యమూకజన
యోః॥ శ్ర॥ ఆర్యసఖి న్వద్యాపి శ్రోతవ్యం శృణోషి॥ జాం॥ అవహితోఽస్మి॥ శ్ర॥ త
త్కామకీ రామమనుప్రవిశ్య రసం దాస్యామీతి సంకల్పితవతీ ద్రోహపాతకినీ శూర్పణఖా
ణరోషహుతభుజి కర్ణనాసోష్ఠమయీభి స్తిసృభి రాహుతిభిః ప్రాయశ్చిత్తయాం,
జాం। ఆహా హా మహానర్థకందస్సంవృత్తః - అథ భగిన్యాస్తాదృశం విడంబనమాలో
క్యాదిభిః కిం ప్రతిపన్నం॥ శ్ర॥ విహస్య- తత్ప్రతిపన్నం- యద్రామభద్రేత్యత్యనుష్ఠితం ప్ర
తే॥ జాం॥ సహర్షం- తత్కిం తేఽపి వాలిసాహాయ్యకోపస్థాయినో విరాధయాత్రా
మధ్వానమనుప్రపన్నాః॥ శ్రమ॥ అథకిం। జాం॥ శ్రమణే ప్రరూఢోఽయమిదానీం రామరావ
ణయో ర్వైరం॥ శ్ర॥ హసంతీ- ఆర్యే మన్యే ఖరప్రభృతీనా మభిభవాభినానేన
న్లైకయిష్యతి వాచం ఆత్మనః - పునరనంతరం శూర్పణఖాముఖమావేదయిష్యతి దశ
స్య॥ జాం॥ సహర్షం- శ్రమణే లఘూత్థానమనర్థముత్ప్రేక్ష్య ప్రముగ్ధోఽస్మి॥

ప ఐక్ష్వాకేణ పురాపి కౌశికమఖాదాగత్య లంకేశ్వరో
హృత్తే శాశ్వతికం విరోధమధునా వ్యక్తే హతా బాంధవాః।
ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తిభి రలం భూమ్నా శ్చ్యేజ్ఞోఽపి
దృప్తశ్శూర్పణఖావికారమపరం దృష్ట్వా కథం మృష్యతే॥ ౪౧.

శనైశ్శనైరనయోర్విరోధసంధుక్షణేన తుల్యవ్యసనస్థో దాశరథిరసహాయః

సూనునా సార్ధం సంప్రత్యరణ్యం సంచరత్॥ శ్ర॥ ఆర్య! కిమిదానీమనుష్ఠేయం మమ హి దివ్యః పుత్రో నిషాదచక్రవర్తీ గుహో లక్ష్మణమిత్రం-అనేనైవ సోపానేన సఖా భవిష్యతి రఘుపతిరస్మాకం॥ జాం॥ సుసమర్థితం- శ్రమణే, సత్యమసి సుగ్రీవపక్షపాతినీ-తదస్య సత్వరముపసర్పామః నిషాదరాజమితి॥ శ్రమణా నిష్క్రాంతా॥

జా॥ సర్వతో నిరూప్య అయే, పురాణప్రియసుహృదస్మాకం దక్షిణస్యాం దిశి పరాపతన్ జటాయురివ దృశ్యతే తదేనమనుపాలయామి తావత్ - దూరదర్శినో హి గృధ్రాః- కదాచిదేష లంకాద్వీపవృత్తాంతముపలభేత॥

(ప్రవిశ్య)

జటాయుః॥ ప్రాప్తైవేయమస్మాభిః పంచవటీ - యదియం గోదావరీతీరతరంగసేకమాంసలపరిసరా రత్నమాలినీ జనస్థానసీమా- అపి చ॥

ప॥ దృశ్యంతే మధుమత్తకోకిలవధూనిర్ధూతచూతాంకుర
ప్రాగ్భారప్రసరత్పరాగసికతాదుర్గాస్తటీభూమయః।
యాః కృచ్ఛ్రాదభిలంఘ్య లుబ్ధకభయాత్తైరేవ రేణూత్కరై
ర్ధారావాహిభిరస్తముద్రితదృశో నశ్యంతి కృష్ణమృగాః॥ ౯॥

జాం॥ కించిదుపసృత్య- కుతః పునరయమావేగేన వయస్యో జటాయుః॥

జటాయుః॥ దృష్ట్వా-కథం జాంబవాన్- సఖే, క్షమస్వ-న సభాజయితుం శక్నోమి భవంతం- మయా హి మలయాచలకులాయాదార్యసంపాతిపాదాంతికాదద్య నివర్తమానేన మారీచసహచరస్సంచరన్మాయామయస్య...[illegible] రాక్షసరాజః- తతో [illegible] శంకమానం మాం చ [illegible] త్వరయతి।

జాం॥ సఖే॥ వయమపి [illegible] ప్రతిపద్యామహే। ప్రాసంగికం త్వరస్వేతి [illegible]

జటాయుః॥ పరిక్రమ్యావలోక్య చ ఇయమగ్రే పంచవటీ- (సచితర్కం)

ప॥ సీతాలంకారకనకహారిణశ్ఛద్మనా రామభద్రః
పశ్చాదేనం [illegible] పత్నీం కనిష్ఠః।
బిభ్రద్భ్రాతృ [illegible] తతః పర్ణశాలాం చ [illegible]
[illegible] ॥ ౧౦॥

అహహ॥ ప॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ౧౧॥

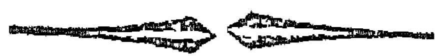
ప॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

పునరాకాశే - అలి కాకుత్స్థ హంసధ్వాన మహాసరతి పక్షత్రివత్సక రేవరాత్మ
కిమాత్థ కిమాత్థ।

ప॥ జగద్విజయోద్భవీతాజ్యమానిప్యం పారతో మమ।
అయం కిల జగద్భర్తుః కరాభ్యాం స్పృశ్యతే॥ ౧౦.

ఆః పాపకర్మ మే వ మధేదానీ - తిష్ఠ - తి॥

ప॥ భుజబలమయి దేవ వృక్షముఖే భీష్ణుద్రిగపసరసి చోరం నార మాంద్రుశ్యం
త్వమకసి విపక్షాతు స్వామవసాదకేతీ కుటిలకరపటాటిప్రాంక ర్ణాపటా
ఇతి నిష్క్రాంతః - శుద్ధవిష్కంభః.

తతః ప్రవిశతి లక్ష్మణః - అహో దారుణ క్రోధ శోకజ్వాలాంగి హానోయం
విపతతః దక్షిణ్యతికత వాతాపిధాన మహాకమనోపాయికం - తథాహి॥

ప॥ తత్రాభ్యర్క కంకపంచవటీ మహాసూచ్యమానో గిరం
నాట్యోక్తి ప్రవిశిపవణ మహారాయ్య స్మమాప్తితమే।
పాపే తాతజటాయుజీవితకథా కవ్యంతథామాయత
ప్రోక్తోత్పద నిష్పేత శోకజడిమా దృష్టిస్తు విశ్రామ్యతి॥ ౧౧.

నేపథ్యాభిముఖ॥ ఇతః - ఆర్య మహీపమధన, దృశ్యంతాం మమారవాం
కుమ్భమవివతనానా విధాపవిక్షయః ప్రవిశ్య రామః॥ ఆకాశే బద్ధ్వాంజలి భద్ధ్వా॥

ప॥ కులేన వా శీలేన వా భుజబలేన వా తపసి వా
విగూఢాఢ్యః ప్రాంచస్త్వమివ భవితారో న చరమే।
అహో కష్టం హన్త కథమతిచిరాదేవ న ఖలు
ప్రవీరాణాం పంథా దశవదన యేనాసి చలితః॥ ౧౩.

విమృశ్య సఖేదస్మితం - అహో మోహప్రవృత్తి॥

ప॥ సిద్ధ స్తోత్ర పరంపరా పరిగతై రేభిః ప్రవృత్తస్య తే
పూర్వైరేవ పులస్త్యజన్మభిః స్మరేషు దేవర్షిషు।
నిష్ప్రత్యూహ తిరసంగతా నయయితం దుర్వార జాగర
స్తావత్ప్రస్తు చతుర్ముఖో భగవతో ధాతుః కథం వర్తతే॥ ౧౪.

క్షణమనుధ్యాయన్ - హా ప్రియే విదేహరాజపుత్రి సంవరణాం నాటయతి॥

ల॥ ఉపసృత్య - ఆర్య, కోయమనుపసంగో నామ భవాదృశానపి వ్యస్తనీకరోతి॥

ప॥ పతతి వ్యసనే దైవా ద్దారుణే ద్వారమాత్మని।
సంపన్నయతి నక్రైః ధైర్యేణ మహతాం మనః॥ ౧౫.

రామః॥ దీర్ఘం నిశ్వస్య - వత్స।

ప॥ సహజ ధైర్య పరోపదప్త త్తయో హృది రుదశ్చ శుచశ్చ నియంత్రణాః॥
ఇహ యుగం కరని యదపత్రపా క్షేమపి స్వామప భ్రదిశ్యతామ్॥ ౧౬.

ల॥ పురోవలోక్య - ఆర్య, అయమగ్రే తాతజటాయుషో నిరర్గళప్రాణనిష్క్రమణక్షేత్ర సన్నివేశః - పశ్య॥ ౨॥

ప॥ భగ్నోయం కథమత్ర రావణరథస్త్రాతేన వక్రాంకుర
క్రూరాపస్కరమాణభంగురనఖస్త్రోటిత్రుటిస్యందనః। ౧౬.

రా॥ సకరుణాస్రం॥ హా సీరధ్వజరాజపుత్రి స తదా దృష్టస్త్వయా ద్రష్టుమా
పక్షీంద్రో దశకంఠకుంజరశిరస్సంచారిపంచాననః। ౧౬.

ఇతిలక్ష్మణమవష్టభ్య ధ్యానం నాటయతి॥

ల॥ స్వ॥ ఆర్యోమహాదోషః ఖల్వయం - అతిప్రసక్తస్య మనసః శోకాత్ వి
ః తదన్యతః ప్రసారయామి॥ ప్ర॥ ఆర్య పశ్య॥ ౨

ప॥ వింధ్యగిరిరాజకన్యాంతఃపురమేతాస్తస్యా ఋమాలిన్యః
వేతస్వతీభిరద్భిస్త్ర్యక్రికగుణనికాం దధతే। ౧౭.

రామః॥ ఉన్మీల్య చక్షుషీ దీర్ఘముష్ణంచ నిశ్వస్య - వత్స, దక్షిణమవలోకయ।

ప॥ కుముదవనవిశాయజాగ్రదంభోరుహాకృతయామికసంఘనికరమండలే
మదకలకరిణీర్ణతాళవృత్త్యస్మిన్మయూరమరాళసారసకులైః। ౧౭.

ఇతిపరిక్రామతః॥ ల॥ ఆర్య, అయమితోగిరిర్మాల్యవాన్,

ప॥ ఇహ మహిషవిషాణవ్యస్తపాషాణపీఠ
స్థలరసులభరోహద్గర్భిణీభూరిణహార్ద్రాః
కుహరవిహారమాణప్రౌఢభల్లూకహిక్కా
భయచకితతిరాతరస్తశస్త్రిర్వనాంతాః॥ ౧౮.

రా॥ చిరం దృష్ట్వా సకరుణాస్రం॥

ప॥ ప్రతిపరిసరం భూయాంసుమూర్ఛ్కింబభ్రుతాం యథా
మిళితవలిభిస్సంభుజ్యంతే కదంబకషాయకాః।
అభినవఘనగర్జ్యాస్సజలాః ప్రవమంతి మాల్యవా
న్నిపతదవఘనాద్యాదానప్రియంకరణీరణః। ౧౯.

వత్సలక్ష్మణ, ధారయమాం। సకర్ణాభిస్తంభయితుమాత్మానం।

ప॥ ఇయమవిరళశ్వాసా శుష్యన్నుఖీ విపరస్వరా
తనురవయస్త్రాన్నింతిస్రస్తైస్తిమితం గతాం।
స్ఫురతి జడతా బాష్పాయేతే నృశంస నరం స్మృతి
ర్మయి రసతయా శోకో భావప్రతేణ విపద్యతే। ౨౦.

లక్ష్మణేనధార్యమాణో నిమీలితాక్షఏవ, మహత్రాసే దండకారణ్యవాసనప్రాప్తాపా
రిణీతిపునస్సంవృణుతే॥ ల॥ సఖేదం - ఆత్మగతం - కేన పునరేష రసో రసాంతరేణ తిర
స్క్రియతే॥ నేప॥ అః పాప కబంధహతక, అయం న భవసి। రా॥ అకర్ణ్య సంభ్రమం

వత్స్యన్మహారాక్షసానుబంధేన కలహాయమానో వయస్యస్తే గుహా ఇవ శూన్యాయతే. బహు స్థలాని రక్షాంసి. తత్త్వరితతరమస్మ్యపసర్పస్వేతి॥ ల॥ తథేతి నిష్క్రాంతః॥

రా॥ పార్శ్వతోఽవలోక్య సకరుణాక్రందం. హా వామోరు హేసంధ్యానందిని. ఇయం తే విశ్వస్తప్రచారభూమిః [illegible] నిచులనికుంజ [illegible]॥

వ॥ వక్షసి నఖాంకలక్ష్మ [illegible] క్షతానాం భవత్యా
[illegible] రాక్షసానాం దర్శనాయేవ [illegible]।
[illegible] మయా [illegible]
[illegible]॥ ౪౩.

ఇతి క్షణమవష్టభ్య లక్ష్మణవృత్తాంతమవేక్షమాణస్తిష్ఠతి.

తతః ప్రవిశతి లక్ష్మణో గుహశ్చ [illegible]॥

ల॥ వినేతా దృష్టానామయమభయపాలనం దివిషదాం
కబంధః కాకుత్స్థో జయతి జగదాశ్చర్యచరితః।
యదస్త్రైః [illegible] రజనిచరనస్త్రగ్రహస్య [illegible]
ఇదమిక్ష్వాకూణాం కులమపి [illegible] ధనుః॥ ౪౪.

రా॥ సాకూతం. శివాస్తస్య దేవయానాః పంథానః. వత్స గుహోఽయమతిపరాక్రమో నః కశ్చిదచలానలంకృతః. యస్సాతస్సైవ యోజనబాహునా ప్రహారస్సంకృతః॥

గు॥ వ॥ [illegible] నామ దైత్యేంద్రం నిష్పేషహరీశ్వరః।
తస్యైకం కాళకూటోఽయం కుమారేణ [illegible]॥ ౪౫.

తతః తన్నిమిత్తజన్మా పునర్వాలినో మహానభియోగస్సంభావ్యతే॥ లక్ష్మణః॥ తతః కిం॥

రా॥ వత్స మామైవం. మాననీయః ఖల్వసౌ పురాణవీరో మహేంద్రసూనుః. గుహం ప్రతి. కుతః పునరాగచ్ఛతో వత్సస్య యోజనబాహురంతరాయస్సంవృత్తః॥ గు॥ దేవ, వ్యోమయానేన సత్వరమతిక్రామతి రావణే సీతాదేవ్యాః॥ రా॥ సాశంకం. కిం స్యాత్॥ గుహః॥ యదుత్తరీయం పతదుత్ప్లుత్య హనుమానగ్రహీత్. తదేతదేవ రక్షానురాగిణా కుమారసుగ్రీవేణ సభాజయితుముపస్థితవతో మమ హస్తే దేవస్య ప్రాభృతీకృతమితి రామస్యార్పయతి॥

రామః॥ గృహీత్వా హృదయే నిధాయ సాస్రం హా దేవి విదేహనందిని, కథముత్తరీయశేషా దృశ్యసే. ఇతి నిమీలితాక్షో లక్ష్మణమవలంబతే॥ ల॥ నిశ్వస్య సఖేదం. రాజ అపి కుశలం సుగ్రీవస్య॥ గు॥ అద్య ప్రభృతి త్వామనుయుంజానే॥ రా॥ స్వగతం॥

వ॥ జానన్నేవ దశాననోపహరతే నః ప్రేయసీమస్తు వా
చంద్రాపీడ [illegible] కృత్తవానేక।
దండో న్యాదశకంధరస్య న పునః కంఠాటవీం తత్క్షణం
ధిగ్బాహా నుర్వామ చంద్రహాసహతకస్థో ముమధ్వా స్మృతః॥ ౪౬.

ల॥ ఆర్య, కథమస్మాసు వనౌకసోఽపి సాపత్న్యమనురుంధతే॥ రా॥ కిముచ్యతే సుగ్రీవస్సనాభిరస్మాకం. అస్య హి ప్రభవో భగవానైక్ష్వాకస్య రాజర్షివంశస్య ప్రసవితా.

సహస్రదీధితిః - హృదయస్థమూర్తిం చ దృష్ట్వా - వత్స గుహ, స్పృహయామి సుగ్రీవ హనుమత్సందర్శనాయ - తదృశ్యమూకగామినం మార్గమాదర్శయ॥

గు। సహర్షం ఆత్మగతం। కథమచిరాదేవ ఘటయతి జాంబవతో మంత్రశక్తిః॥

ప్ర॥ ఇత ఇతో మతంగాశ్రమవర్త్మనా దేవ ఇతి సర్వే పరిక్రామంతి॥ గు। దేవ, పశ్య॥ ౨॥

ప॥ విదధతి ముద [illegible] ర్మూతనానూపనీప
ప్రహసనసహచర్యా నిత్యనృత్యన్మయూరాః।
ఘటపులకితజంబూకుంజరాజత్కపోత
ప్రియ[illegible]ప్రకంఠబంధవో వింధ్యరేఖాః॥ ౨౭.

రా॥ సర్వతో నిరూప్య సఖేదం॥

ప॥ సమంతాదస్మిన్నద్య హాళలహరీలంఘనకలా
బహుక్లేశం ఖిన్నం పాంసులవిదళదేలాసురభయః।
అవిద్యావైదేహీశతలిపికరీణాం మమ ధియా
మహీహస్తాలంబం విపినవినివేశా విదధతే॥ ౨౮.

ల॥ ఆర్య, ఇతస్తావత్॥

ప॥ భయభ్రష్టప్రేయోవిరహనిరహంకారహరిణీ
ముఖాలోకేఽస్మిన్నద్య సకరుణరుగ్ణాం సహచరీం।
విలోక్య మ్లేచ్ఛంతీ మలమలమితి ప్రాక్ప్రణిహితాః
శ్శరవ్యాల్లుబ్ధానాం హృదయమపరాద్ధం న తు శరాః॥ ౨౯.

రా॥ సాస్రం, హా దేవి॥

ప॥ మారీచమృగయావ్యగ్రే మయి ప్రాప్తే చ రావణే।
ఆసామివ కురంగీణాం తవోత్పశ్యామి చక్షుషీ॥ ౩౦.

ల॥ స్వ॥ కః పునరుపాయో యేన వినోద్యేత హృదయమార్యస్య॥ నేప॥ భో భో వనౌకసః కథయంతు భవంతః- కేనాస్మత్క్రీడితకామినీ చంక్రమణకేళిపర్వతో వివలితో దనుజకంకాళకూటః॥ గు॥ దృష్ట్వా సభయసంభ్రమం- దేవ పశ్య-౨॥ కనకమయసహస్రపత్రవైరాజ్యప్రభా మండలేన దుందుభికంకాళవ్యతికరజన్మనా రోషరాగేణ చ స్వభావేన త్రిగుణపిశంగితాంతనుమాదధానః ప్లవగరాజోఽయమిత ఏవాభివర్తతే॥

ప॥ పౌలస్త్యావయవౌఘసంకటభుజామూలక్షణోన్మూలిత
ద్వైరాజ్యామమరావతీం కృతవతే వీరాయ తస్మై హరిః।
నిత్యాలోకనకౌతుకవ్యసనిని శ్నం కే సహస్రం దృశః
పిండీకృత్య దళచ్ఛలేన కనకాంభోజస్రజం దత్తవాన్॥ ౩౧.

క్షణం చ దేవస్య మహావీరసంవాదసాక్షీయమృశ్యమూకయాత్రామంతరయతి- తదేహమగ్రతో గత్వా దిష్ట్యా వర్ధయామి సూర్యతనయం॥

రా॥ ఏవమస్తు॥ గు॥ వాచికం ప్రసరేతావత్కుమార సుగ్రీవస్య యన్మిత్రపర్యాయాం

తరితం దేవస్య దాస్యమిచ్ఛామీతి॥ రా॥ అపవార్య- వత్సలక్ష్మణ ఏవమూహ వయస్యస్తేగ హః - కించ - మంత్రోత్సాహశక్తిసంపన్నానామపి ప్రభుశక్తిమపేక్ష్యంతేసిద్ధయః - తదహం వాలినః స్థానే సుగ్రీవమవస్థాప్యతతో౽కశదంబాభ్యాం సమగ్రశక్తిర్వైదేహీం... మిచ్ఛామి॥

ల॥ సస్మితం- యద్యేవముపయుజ్యమానమింద్రసూనుముపేక్ష్య సుగ్రీవేణోపయుజ్యమానేన సిద్ధిరితివక్రః ఖల్వయంపంథాః॥ రా॥ సస్మితం-వత్ససాధ్వేవంబ్రవీషి- కింతు॥

ప॥ దృష్యత్పౌలస్త్యకంఠాఖిదురఘుచభటోస్మాయమూణః కపీంద్రో

నాయంనస్సంబద్ధతక్షణవపేచపిఘ్నాన్నైవ సాహాయ్యకామః॥

సోహం సుగ్రీవమేతద్దమనదృఢతరంమిత్రమిచ్ఛామిపశ్చా

త్పారస్త్రైణేయపుత్రైర్వ్యయశిథిలబలంశక్రసూనూరాధయామః॥ ౩౨.

ల॥ సాధుదర్శినీబుద్ధి... - కించ- విధూతజాపేనాపిదనునా దేవధూయాం గముపలంభితేన సందిష్టమార్యస్య యథాస్య నిషాదాధిపతేర్వ్యవసిదేవేన స్థాతవ్యమితి॥

రా॥ తద్గుహాపి ప్రతిదౌత్యమర్హతి॥

ల॥ గుహంప్రతి- ఏవమస్తద్విరాసుగ్రీవోవక్తవ్యః॥

ప॥ పితాయంరేతోధా స్తవతరణిరస్మత్కులగురు

ర్మనుశ్రైవమాత్రేయ స్తదపి సహజంమిత్రమసినః॥

అథాపిజ్ఞాతేయం శిథిలయతికామేయతరళః

శరాస్తస్మే వాలిక్షతజరసలోలాః ప్రతిభువః॥ ౩౩.

రా॥ విహస్య- వత్సగుహ, ఏవఖలు పౌలస్త్యగతేనామగ్నేణ... యోకయాబద్వాచాసౌమిత్రిరభిదధాతునామ॥ ల॥ సలతసమీక్ష్యమాన ...విరహ త్వానరేణదామచేతసాపునరగ్నిసా... మేవ సుగ్రీవోమిత్ర...॥

గు॥ సహాసం-పరమనుగృహీతో దేవేనవికర్తనతనయః - ...స్మితం॥

ప॥ సుగ్రీవేయదిపక్షపాతబహులంఖం దేవత్వమేయుంమనః

కింనస్తేనవిడాంకరోతుభగవానంభోజినీవల్లభః॥

నన్వేనాత్మజరాజ్యలాభరభసోద్భూతేనయ స్తేజసా

...దధికేనదుస్సహతరోలోకేషువర్తిష్యతే॥ ౩౪.

ల॥ విహస్య-కథంతిపనతనయస్యరాజ్యమంగీకారితావయం...॥ రా॥ సస్మితం- వత్సగుహానతావత్సృకాశమేవం ప్రతిశుశ్రూషతిమేహృదయం॥

గు॥ సప్రశ్రయస్మితం- స్వామిన్నియమేవమహతాంశ్లాఘ్యం॥

ప॥ సంతోమనసికృత్వైవప్రవృత్తాః కృత్యవస్తుని।

కస్యప్రతిశ్రుతిర్నోతిష్ఠన్కమలేభ్యశ్శ్రియంరవిః॥ ౩౫.

నేప॥ భో సన్నిహితావనౌకసః కథయంతుభవంతః- దుందుభేః కంకాళవిక్షేపసం

వ్యమాన గంభీరావష్టంభనిర్భరేణ కేనాప్యాకమియం చిరస్య [illegible] కందరాణి [illegible] ష్యతే॥ గుహ- స్వగతమ్॥

శ్లో॥ మన్యే దర్పామయావిష్యాం నిత్యం [illegible]
జాంబవత్పోరణాద్విష్టః ప్రాప్తోయం [illegible] ౩౬.

తదహమపి వీరయాత్రాదర్శనసుఖ [illegible]

[illegible]

వాలి॥ పురోవలోక్య-అయే ప్రసన్న [illegible] - [illegible] కంకాళోత్తే పనిమిత్తేన భవితవ్యం - [illegible] - [illegible] ప్రియసుహృదా లంకేశ్వ [illegible] యథా॥

శ్లో॥ ప్రక్లృప్తకాంతారకుమారభుక్తి [illegible]
మనుష్య [illegible] ౩౭.

తౌ చాస్మాకం తత్ర విహారేషు [illegible] వద్భిః ప్రతికర్తవ్యౌ ఇతి- తతః కిమయం [illegible] కిమయం ప్రపీతి మహావీరః॥ ల॥ [illegible] - [illegible] తావేతౌ యువానౌ॥ ల॥ [illegible] కర విశేష ఏవావగమయతి జాతివిశేషం- తద్విశేషం [illegible]

ల॥ [illegible] రాఘవాభాషిణి॥
వాలి॥ [illegible]

శ్లో॥ [illegible]
రఘుషు [illegible]
[illegible]
మహాహ [illegible] ౩౮.

ల॥ [illegible] భ్రాం- [illegible]
వాలి॥ [illegible] - [illegible] త్మనయోః కతరః [illegible] తావత్॥ ప్ర॥ విహస్య॥

శ్లో॥ ఏషో వేషపరిగ్రహః [illegible]
నూకృత్యోమఘరత్వమేవ [illegible]
తంద్రష్టుం చిరముత్సుకోస్మి [illegible]
సర్వత్ర [illegible] ౩౯.

ల॥ [illegible] లక్ష్మణ [illegible]
వాలి॥ వత్స [illegible]
వా॥ సహర్షోల్లాసం- [illegible]

ప॥ ఏష త్రైవర్ణ్యమాత్రవ్యవసితజగతో భార్గవస్యాస్త్రపాత్రే
దాక్ష్యస్తక్షత్రజాతి స్త్వమసి పతి గిరా మద్య న స్సుప్రభాతం।
కక్షోష్మస్వేదసక్యశ్లథితదశముఖాస్ఫోటకందరావిక్రాంతో
వీరఃశ్రాంతో భుజస్తేంబ పరిచరతు చిరం పక్షపాతం వదన్నాం చ॥ ౪౦.

రా॥ దృష్ట్వా సహర్షం స ఏష మహాబాహు స్సుగ్రీవనందనః॥

ప॥ యేన వీరేణ గుప్తాయాం కిష్కింధాయా మియం మహీ।
రావణాభిభవక్లాంతా శశ్వ దుచ్ఛ్వసనమ్న తే॥ ౪౧.

ఇతి పరిక్రామతి॥ ల॥ మహాభాగ, అయ మార్యః ఇత్తో భవాన్॥

వాలీ॥ ఉపసృత్య- రామభద్ర॥

ప॥ సురాసురాణా ముభయేషా వ్యయాం సఖి కో మునిః।
అద్య మే నారదస్తుష్టో యేనాసి భుజగోచరః॥ ౪౨.

రా॥ మహావీర, కిముచ్యతే- మూర్ధాభిషిక్తోసి సంక్రాందానాం॥

ప॥ దేవ స్స త్వా మసూత ద్విషదుపమృదితస్వర్భువః శోణిబంధ
ప్రేక్షాధారాళ సైరప్రసృమరసమరోడ్డామరాజా బిడౌజాః।
యో యః ద్రోణ్యాత బాణవ్రణనివహనిభం నిర్భరాభంగురభ్రూ
ర్భీమం భాస్వద్భిరంగై రుదవహత రుషా రజ్యదక్ష్ణాం సహస్రం॥ ౪౩.

అపిచ॥ ప॥ బంధీకృత్య జగద్విజిత్వో భుజస్తంభో భుదుస్సంచరం
రక్షోరాజమపి త్వయా విదధతా సంధ్యాసమాధివ్రతం।
ప్రత్యక్షీకృతకార్తవీర్యచరితా ముగ్ధస్య రేవాం సమం
సర్వాభి ర్మహిషీభి రంబునిధయో విశ్వేపి విస్మాపితాః॥ ౪౪.

వాలీ॥ విహస్య॥ ప॥ చిరాయ రాత్రించరవీరచక్రహూరాంక శైజ్ఞాని పవిత్రితస్తే।
సుధాసధర్మాణమిమాం చ వాచం నశ్యన్నివ స్తృప్యతి మానసం మే॥ ౪౫॥

కింతు॥ ప॥ యేనాద్య సమస్తపార్థివగణప్రాణాధికం కార్ముకం
రామ స్సంప్రతి లంఘితో భృగుభువామంత్యో గిరా సిద్ధాంతసుప్రియం।
ద్రష్టుం వీర చిరస్య ధామ భవతే స్తదుద్భవా స్పష్ట స్సుదీర్ఘయా
మ్యాన్మమ వ్రణరోపణౌపధమిమా బాహూ మహాయత్నాన్మృతః॥ ౪౬.

రా॥ సస్మితం॥ ప॥ నష్టోత్తవధిమార్వీకం యద్ధస్యాస్మద్విధం।
సజ్జయస్త్యేవ మే రక్షోఘ్నమహోదధి॥ ౪౭.

తన్మహాభాగోపి శత్రుసమాదత్తాం॥

వాలీ॥ విహస్య- సాంధుభగా మహాక్షత్రియసాధు- [illegible]॥

ప॥ నయో హి సాంగ్రామికవప [illegible] తాంచ [illegible]।
అయః కుశీభిః కపయో న శస్త్రేణ స్థానాని ముష్టిం చ [illegible]॥ ౪౮.

ల॥ ఆర్య, సాధూక్తం మహాభాగేన- [illegible]॥

రామః॥ విహస్య ధనుస్సాన్నాలయన్- అహహ॥

పః॥ సర్వాఘప్రసరేణ రావణిరసౌ యద్దుర్జయో భావితః
చక్రే గౌతమశాప యంత్రితభుజ స్తైమిత్యమాఖండలః।
కష్టాగతలాకులీకృతాం గమయతానీర త్వయా రావణం
తత్సంస్మృష్టమహావిశల్యకరణీజాగతి[illegible]సత్పుత్రతా॥ ౪౮.
సోఽపిత్వమస్మాకమధునాపైవేనశరవ్యం కృతోఽసి॥ వాలీ॥ సరోషం- అః, కాకుత్స్థ।
పః॥ ఆస్కంద[illegible]స్మాలకమాం కపమి[illegible]మభుజ[illegible]ంధి[illegible]ంగప్రసంగ
క్రోశల్లంకేశదత్తత్రిభువనవిజయఖ్యాతి[illegible]
యః కశ్చిద్విక్రమోఽయం సఖలు ఖలమతి[illegible]ప్రతా[illegible]కణత్వా
దంతర్ద్వంద్వాయమానో విజితభృగుపతిం త్వామజిత్వా[illegible]॥ ౫౦.
తదేహి- విమర్దనక్షమాం భూమిమవతరావ ఇతి[illegible] సుగ్రీవ[illegible]
మస్మాకం మనోరథేన। లః సేపథ్యాభిముఖమవలోక్య- ఇదమవ్యతో వానరవ్యూహః [illegible]
పాణిగ్రాహమివసంభ్రమ్య[illegible] తదహమపి[illegible]
సుగ్రీవః॥ దృష్ట్వా సహర్షం-కుమార-లక్ష్మణ[illegible]
వగుణానురాగేణ వాలిమత్సరేణచ ద్వి[illegible]కృతో[illegible] సమ[illegible]
లః॥ ఏషవైకర్తనిః-అథాపరః కః। సు॥ అయమపి[illegible]
రో భగవతః ప్రభంజనస్య పారస్త్రైణేయః పుత్రో హనుమాన్।
లః॥ సహర్షం- కథమయమసౌ[illegible]
పః॥ బ్రహ్మశాపశరామృష్ట[illegible]జ్ఞానయంత్రితః।
అద్యైవ రవి[illegible]కీర్త్యమానాను[illegible]॥ ౫౧.
నియతమనేనాస్మాకం హృదయశల్య ముద్ధరిష్యతే। [illegible]
[illegible]తమార్యస్య- జయలక్ష్మీపరిగ్రహాయోత్[illegible]
ధికారిణః॥ సు॥ ససంభ్రమం- కుమారపశ్య- అ॥
పః॥ స ప్రసాలానయంభిత్త్వా వాలి ప్రహార[illegible]
హత్వాచ వాలినం బాణో రామతూణీమ[illegible]॥ ౫౨.
అహోహ॥ పః॥ ప్రాప్తైస్సమం కనక[illegible]
మాత్రేణ దాశరథయో వి[illegible]
దిక్కూలముద్వహయశస్సురి[illegible]
స్నేతే[illegible]॥ ౫౩.
లః॥ సఖేదం- హా దేవ సంక్రందన- క్వ[illegible]
స్సేనాపి లోచనైరవలోకయిష్యసి॥ నేప॥ [illegible]
వ[illegible]ంకథమయమార్య[illegible]సై[illegible] కుమార సుగ్రీవ
మభిషించతి - స్వయంచాస్య దేవో దాశరథిః- [illegible]
కరోతి॥ లః॥ ప్రియం-అ॥ పునర్నేప॥ భో - అ॥ వానరాస్త్రైస్త్ర[illegible]

నః- సర్వానేవ వో మహారాజస్సుగ్రీవ ఆజ్ఞాపయతి సజ్జయంతు భవంతః సర్వాణి యౌవరాజ్యోపకరణాని- అయమహం సీతాదేవ్యాః ప్రవృత్తిమన్వేష్టుం ప్రహిత్య హనూమంతమూర్ధ్వమపరాహ్ణికే లగ్నే కుమారమంగదమభిషేక్ష్యామి॥

ల॥ వ॥ ఉత్సవస్స్వయమస్మాకం సర్వదాహ్లాదయంగమః।
కింతు వాలివిలీనోయం వ్యథయిష్యతి వాసవం॥ ౫౮.

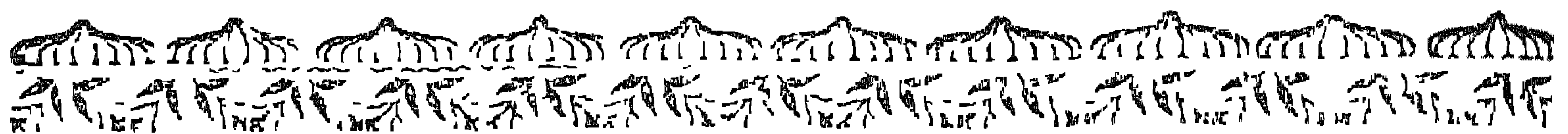
అంతరిక్షే ఘుష్యతే- అనంతరం జయజయజగత్పతే రామభద్ర॥

వ॥ లక్ష్మ్యా వాలినిబర్హణప్రశమితద్వైరాజ్యవైరాగ్యయా।
కిష్కింధాయతనైకదైవతమయం తారాపతిర్దీక్ష్యతే।
సప్తాంగం యువరాజమంగదమపి శ్రుత్వాతిహృష్టోదభూ
దాస్రాంభఃప్లుతఘూర్ణమాత్రికమయోద్గుంభస్సహస్రేక్షణః॥ ౫౯.

ల॥ ప్రియాత్ప్రియతరం నః - వయస్యత దేహ్యావామపి మహోత్సవభాగినౌ భవావ

ఇతి నిష్క్రాంతాస్సర్వే॥ ... ... *

ఇత్యనర్ఘరాఘవే - పంచమోంకః.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

భట్టమురారిప్రణీతే

అనర్ఘరాఘవే- షష్ఠోంకః.

తతః ప్రవిశతి మాల్యవాన్- మా॥ సర్వతోవలోక్య- సఖేదం- అహో [illegible]॥

వ॥ దగ్ధాః ప్రదీప్తపావకపరిచయపిండస్థహేమవేశ్మానః।
క్షణమప్యుప్లవమానే హనుమతి లంకాపురోద్దేశాః॥ ౧.

అపిచ॥ వ॥ నిజకరనౌఘప్రముషితసిమ్నోస్సతమూపరి మణిభేదేషు।
మణిభవనేషు కృశానుజ్వాలాః ఫలతో నసీమయంతే॥ ౨॥

విమృశ్య- అహో [illegible] వారతా భావితవ్యతాయాః॥

వ॥ [illegible] హావశంవద త్రిభువనశ్రీగిర్వసర్వంకషః
కైలాసోద్ధరణప్రచండచరితో వీరః కుబేరానుజః।
యత్రాయం స్వయమస్తి సేయమపరావత్యాపి తుల్యా పురీ
సీతామగ్రకటాక్షేన కాముకజనో [illegible]॥ ౩.

తన్న కించిదేతద్రావణస్య దుర్నయేన - పునస్సఖేదం - ఆత్మగతం - ఆకాశే - ఆః పౌలస్త్య॥

ప॥ విద్యాశ్చతుర్దశ చతుర్దశ జానసే ము సంబాధవత్యపి కృతా సకలాస్త్వయైతాః।
తాభ్యోऽపి రాగనియతం పశుతే ముఖాని స్వస్వప్రకాశకరాణి ... ౯.

క్షణం చ ధ్యాత్వా - కథమేవం విశిష్యతే కుటిలః।

ప॥ ఖరాద్వినవధిర్బ్రాహ్మో వత్సమసృజదాహతః।
స్వయం నిష్పాదయామాస దశాస్యశ్చ విభీషణం ౧౦.

అలం వా దుర్విధిసీత మనీతముపాలభ్య - సింహోదయే చేత్తతే నివేశితస్యాంతరాదారో పాశరథిః - కిమారబ్ధ ఇతి కథం ప్రతీమః - పురోऽవలోక్య - కథం రాఘవపదాతి చరితుం ప్రహిత యోऽస్మాకం సారణ నామా యాస్సారణః॥

(ప్రవిశ్య) సారణః॥ జయతు జయతు కనిష్ఠమాతామహః - మాల్యవానపి ... సముపవేశ్య చ వత్స సారణ, కచ్చిదముం నైవ పదే సుగ్రీవకటకాదాగతోऽసి। సారణః॥ అథ కిం॥ మాల్యవాన్॥ తద్వృత్తాంతమనుభవమపి ధీయతాం। సా॥ ... వశతశః ప్రతీతం మాతామహేన - అధునా తు ... మారుతిర్దధరోऽవ్యహం మహారాజవిభీషణేన తు ... రాజధానీప్రవాదో మామనుబధ్నాతి॥ మా॥ సాకూతం కిమపి ... రాఘవేణ। సా॥ అథ కిం। మా॥ స్తబ్ధ ఇవ క్షణం స్థిత్వా - నిశ్వస్య వత్స నిశ్శంకమపి కీర్త్యతాం॥ సా॥ కుమారవిభీషణేన జ్ఞాత్వా సంయమ్య ... రామస్య దర్శితః। మా॥ సాశంకం - తతః - ౹ సా॥ తతశ్చ రాఘవేణ నిజసచివవిశ్వేశపముపశ్రుత్య పురస్కృత్య చ ప్రహితోऽస్మి!

మా॥ సహాసం - కిముచ్యతే - యావద్విభీషణోऽపి ... ప్రాణాముదాత్త - తా - విశేషేణ పునరయం రామభద్రః॥

ప॥ అథ వేదోపాస్తి కుముదముదరేవాస్తికసతో
ఽపి వక్త్రాదంభోజాదుపగతవతో వా పశుపతేః।
అపర్యాప్తః కోऽపి స్వపరపరిచర్యాపరిచయ
ప్రబంధస్స్వాహానామయమసభిసంధానసమయః॥ ౧౧.

అథ శుక కిమాసీత్॥ సా॥ అహమపి న జానామి। మా॥ విస్మృత్య - వత్స - ... స్యరామోపశ్లేషేణ స్వకులవ్యసనమితి స ప్రతిముగ్ధోऽస్మి॥ సా॥ ఆర్య తథాపి ... సంతానశ్చ కుమారః - కథం జ్యాయాంసం భ్రాతరమవహాయ ... వృత్తః॥ మా॥ వత్స, దశగ్రీవం పృచ్ఛ - నిశ్వస్య - అథవా దైవం పృచ్ఛ॥

సా॥ ఆర్య యది శ్రవణార్హోऽస్మి తదావేదయ॥ మా॥ వత్స కేనాపి ... జనసూనునా విలుంఠితామశోకవనికామవలోక్య రాజా తదా ... - వత్స పశ్య ... తద్వయావష్టబ్ధేన దురాత్మనా ... సా॥ తతః - ...

మా॥ తతో విభీషణః ప్రణామపూర్వకమజ్ఞపత్॥

ప॥ జాతిర్నామ యన్మానుషమభిముఖేన త్వస్త్వయా హ్యోమాయః
స్మృత్వా వాలిభుజౌ న సాంప్రతమవజ్ఞాతుం చ తే వానరాః ।
తత్త్వాల స్త్వమహాస్త్రిమాత్రిణమహంత్వామేవమభ్యర్థయే
సీతామర్పయ ముంచ చ క్రతుభుజః కారాగృహాన్ స్వీకృతాన్ ॥ ౭.

సా॥ సబహుమానమాశ్చర్యం- అహహ వాలిసుజాపిత్రువ తామాతా మహేన స్మా
రితోఽస్మి - ఆర్య॥

ప॥ కిమాచక్షే సేతుమేశిఖరశిరస్సే గిరీకపట్టైః
ప్రకోష్ఠే నీరోన్నఃకపిభటభుజస్తంభనివహాన్ ।
సుమేరోర్గ్రావ్ణస్సర్వ్యాదనతిచిరసంఘాతస్య ముభి
శ్శిరోభిర్వ్యగ్న్యాయుద్ధరమపినసోఽసుంహరిబృంహః ॥ ౮.

సాశంకం- తతః- జా॥ మా, తతశ్చ సోఽపాంగహాయుద్రేమజ్ఞతా దాత్మసరాజేన తథా
చేష్టితం యథాపి పక్షమస్యాశ్రితః కుమారః॥

సా॥ సఖేదం- ఆ కాశ్చే- హా దేవపుల స్త్యవంశస్య కస్త్వం భవ స్త్రైవ త్రైఘ్న్య వృష్టిస్తాం తేనా
నుమానతో మూలచ్ఛేదనిమిత్తాత్కార్యణోఽసి పలగ్వృ తే లోకః- నాంశ్యృఘ్నసః॥

ప॥ అరిషడ్వర్గ ఏవాయమస్య స్త్రంనిపదానివత్ ।
తేషామేకమపిచ్ఛిందన్ ఖండయత్యరిమరీంత్రయం॥ ౯.

మంత్రిణం ప్రతి - ఆర్యసత్యం రామేణ వృద్ధాం వానరవరూథినీ ముత్పే త్రిక్యశంకే
విక్షేపణ ఏవాయమస్మాకం కులతంతురవశిష్యతే॥ మా॥ నిశ్వస్య- వత్స స్వయమిం ఏకటక రామాస్త
త్వ్యర్థోఽసి తి కిమిదానీముచితం॥ సా॥ ఆర్యాః స్వేచం బ్రవీమి- రాజప్రార్థో నగడోనాం కాలోఽనపబు
ద్ధిః- అ యమివ పాత్రం రుద్యాదాథియ పెల త్తదాచాపమతి॥ మా॥ అలక్షం॥

సా॥ తతశ్చ పిత్సైరిణౌ రామసుగ్రీవౌ వ్యాపాదయితుకామోఽయం మనసంతమభిషిచ్య
వాలిసౌహృదస్యానృణ్యమాత్మన ఇచ్ఛన్ కిముపగమ్య ప్రసంగముఖేన దశకంధరాదేశ మభిధా
య సుగ్రీవశిబిరాదపవాహ్యః- తస్మిన్నపక్రాంతే చ స్వగృహము పంభయోరపహాపజర్ఝరమపే
హూతో వానరపతిః శిథిలితరామప్రయోజనస్స్యాత్॥ మా॥ సస్మితం - వత్స సాధు సమా
ఖ్యాయసే- కిం పునస్స్వజనగతో గర్భరూపోఽయమభిజ్ఞోఽజ్ఞేయోఽయమాప రాజ్యసుఖోపలాలితో
ఽపి దుగవ గాహసవ - యే చాస్య మాతాపితృబాంధవాస్తే సుగ్రీవస్యైవ సంబంధినః- కథమేష
ముత్తిష్ఠమానవసుహానీయః॥

సా॥ యథాహ స్తుమార్యేణ॥ కించ॥ కాలాపేక్షీదండనీతిప్రయోగః- తథా మహా
త్మాస్త్రైః కపిసేస్సేతుకర్మణి ప్రవృత్తం- యద్యైతావతా కాలేన సంతీర్ణా మహార్ణవాఽరం
ఘస్స్వతేస్త్రైలోక్యకామధ్యాస్తే। మా॥ సస్మితం॥ అపవార్య॥

ప॥ అపి నామ మన్యమానా ప్రేతం ఘనయోఽయతి సాగరః।
ప్రతాపఘోర కింకరస్య ఘనస్తైర్విలంఘితః। ౧౦.

సఖేదం చ॥ ప॥ పౌలస్త్యస్యసురాసురేంద్రశిరసాం నిర్మాల్యమంఘ్రిద్వయం
కుర్వాణేన రఘూద్వహేన ఘటితే సేతౌ నిధానం భువాం।
అద్యోన్నిద్రయతి స్వహస్తలిఖితం రాజీవమధ్యాసనః
ప్రత్యాపత్తిగసస్య చామృతభుజామిందోస్స్వదంతే కలాః॥ ౧౧॥

విమృశ్య॥ వత్స సారణ, వాలివధవిశుద్ధ [illegible] నేకవానరానీక [illegible] పక్షపాతేన సఖ్యా సుగ్రీవేణ మహోపకృతస్య హనుమదుచ్చారితాస్మదీయప్రవృత్తి [illegible] సువిదితసకలాభియోగస్య తత్క్రమణః తస్యాభియోగసమయః॥

సా॥ ఆర్య॥ అయమేవ ఆత్మద్రవ్యప్రకృతిసంపన్నో [illegible] ఇత్యత్ర ప్రథమోదాహరణం దాశరథిః॥ మా॥ స్తంభం నాటయిత్వా।

ప॥ యత్తస్మిన్నిహతేపి వాలిని వయం క్షుద్రాస్తదైవాస్మహే
తద్వ్యక్తం భుజయోర్బలాదపి బలం [illegible]
మత్యేనాపి జగద్విలక్షణగుణగ్రామేణ రామేణ [illegible]
ద్వేగి వ్యాత్తిశతే [illegible] ॥ ౧౨॥

దీర్ఘముష్ణం చ నిశ్వస్య - ఆకాశే॥

ప। తద్గాత్రి [illegible]
క్రందంతి [illegible]
వత్సే కైకసి విశ్వవీరజనని [illegible]
[illegible] ॥ ౧౩॥

సా॥ సాతంకం- శాంతం పాపం- [illegible] అనర్ఘ [illegible] ఘుహృదయాని భవంతి- కిం చ॥

ప॥ భుజనివహ [illegible]
స్వయమపి దశకంఠ [illegible] ॥ ౧౪॥

మా॥ అత్రాణి స్తంభయ వత్స।

ప॥ విద్యావదావృత్తమివ స్వభాగ్యం [illegible]
మహామానే [illegible] ॥ ౧౫॥

ప్రవిశ్య పటాక్షేపేణ సంభ్రాంతః శుకః- ఆ।

ప॥ ప్రహస్త [illegible]
సవిషలంకాముపసద్య రామః [illegible] ॥ ౧౬॥

మా॥ సవిషాదం- పురస్తాదేవ దృష్టమస్మాభిరిదం।

సా॥ దేశకాల [illegible] ప్రమేయ [illegible] యథా [illegible] మా [illegible] స్థిరబుద్ధి॥ మా॥ విమృశ్య ఆకాశే - [illegible] కార్యస్సిద్ధేరవశ్యం భావః॥

సా॥ [illegible]

ప॥ శ్రుత్వా దాశరథిం సువేల కటకే సాటోపమర్ధధను
ష్టంకారైః పరిపూరయంతి కకుభః ప్రోంఛంతి కౌక్షేయకాన్।
అభ్యస్యంతి తథైవ చిత్రఫలకే లంకాపతే స్త్వద్వన
ర్క్వ్యదేహీకుచకుంభపత్రరచనా చాతుర్యమర్ధేకరాః॥ ౧౭.

మా॥ నిశ్వస్య- హావత్స సారణ- కథమద్యాపి స్తైవహృదయపరిస్పందముద్రా- శుకం ప్రతి- వత్స గోపురశౌల్కికబలాధ్యక్షేణ వత్సనరాంతకేన కిం ప్రతిపన్నం॥ శు॥ నిశ్వస్య ఆర్య కృతైవ కుమారేణ ద్వారమర్యాదా- పరమంగదేన సోపి త్యక్తో ణక్తే సాస్రమధోముఖ స్తిష్ఠతి॥ మా॥ హావత్స దశగ్రీవనందన, కథమిదం ద్రష్టుమేతావంతం కాలమస్మాకమాయుః॥

నేప॥ భో- ౨॥ మహాపార్శ్వప్రభృతయస్సైనికాః॥

ప॥ వ్యావర్తధ్వముపాధ్వముద్ధతశరజ్వాలాముఖీం మాతరం
దేవీమస్త్రమయీం ప్లవంగపశవః పశ్యంతి పృష్ఠాని వః।
చేతశ్శక్రజితోపి లక్ష్మణవధే బద్ధోత్సవం మధ్యమః
పౌలస్త్యస్య వ్యయమాయుధం చ ధృతవానద్యాపి గామాద్భయం॥ ౧౮.

సా॥ శ్రుత్వా సహర్షం- ఆర్య జాతమస్మాద్బలానామవలంబనం బలం- యదయం ప్రతిబుద్ధః కుమారః కుంభకర్ణో మేఘనాదం పురస్కృత్యాభ్యమిత్రీణ స్సంవృత్తః॥ మా॥ నిశ్వస్య- స్వస్తి జయేతాం రామలక్ష్మణౌ కుంభకర్ణ మేఘనాదౌ॥ శు॥ సవిషాదం- ఆత్మగతం- కథమవిశిష్టకర్తృకమభావముభయత్రాప్యవచనం ప్రయుక్తమార్యేణ॥ మా॥ సఖేదం- వత్సౌ శుకసారణావద్య ఖల్వియం రాక్షసలక్ష్మీః సర్వథా కుంభకర్ణమవష్టభ్య వర్తతే- ఇదం తు న విద్మః॥

ష॥ అగ్రజం వా దశగ్రీవమనుజం వా విభీషణం।
అన్వయవ్యతిరేకాభ్యాం వీరః కమభిషేక్ష్యతి॥ ౧౯.

నేప॥ ప। మాభైష్టంకమతేంద్ర పన్నగపతికశ్చిన్న వైశేషికో
భూమేరద్య భరః పునః పలభుజామాజ్ఞాపయత్యేష వాం।

శు॥ సహర్షం- నూనమస్మదీయైర్విశేషేణ కిను పివిక్రాంతం॥ మా॥ అవధత్తే। పున శ్నేపథ్యే॥ దోశ్శైక్లలౌహరతా పృథక్పృథగధోమూర్ధానముత్ప్లుత్య నా
రామేణాపి లఘూకృతం పతతి యత్తత్కుంభకర్ణం వపుః॥ ౨౦.

మా॥ హావత్సేతి మూర్ఛితః పతతి- శుకసారణౌ సాస్రం- ఆర్య సమాశ్వసిహి-౨। మా॥ సమాశ్వస్య- వత్సౌ జీవతో రామస్య మైథిలీహరణాదేతదస్మాభిరాంతరేణ చక్షుషా పశ యీకృతమేవ- కిమిదానీమాశ్వసితవ్యమస్తి।

సా॥ ధిక్కష్టం కుంభకర్ణం వపుః పతతీత్యేతదపి దేవేనాజ్ఞాపితమేవ॥ మా॥ నేయం రామాజ్ఞా- నూనమన్యేషాం వైహాసికాః కపయో దశకంఠముల్లుంఠయంతి॥

సా॥ ఆః క్షుద్రాః॥

ప॥ యద్యస్తి గ్రీవాస్తే వ్యనకమైవకథయిష్యతి।

మేఘనాదమజిత్త్వైవ దిక్ప్రిహాసవిభీషికాః॥ ౬౧.

నేప. భో భో యూథపతయః - విలుంపంతు భవంతో లంకాప్రసాదప్రాకార తోరణాని॥

ప॥ సన్నద్ధేంద్రాయుధమవిరళారంభగీర్వాణబాణ
శ్రేణీవర్షం తదవజగృహే యేన ముక్తగ్రహేణ।

మా॥ సోద్వేగం - కిమనేన శ్రావితవ్యోఽస్మి తిక్ష్ణాణామివ ధాతి? ప్రపశ్యేక్ష్వాకాం

ఇష్ట్వా కాంచిత్ప్రిహరణమయీం వీరయజ్ఞావమిష్టిం
దిష్ట్యా సోఽయం సముపశమితః శక్రజిల్లక్ష్మణేన॥ ౬౨.

మాల్య॥ సత్యోఽయమతిదుఃఖో నిర్దుఃఖ ఇతి లోకప్రవాదః - యత్తైః ... మేఘనాదనిఘ్నతి దైవవ్యతికరే తత్తైవాశ్వసిమః॥ శుకః. ... ఆలోక్య ... దమూ రంబరచరవిమానవీథయః కకుభాం ముఖాని పర్యవస్థాపయంతి - తత్ ... - దుర్వార దారుణక్రోధబడబానల పీయమానశోకసముద్రో దాశకంఠః ... వః॥ మా॥ ఉత్థాయ తస్మాదస్మాభిరపి జరసా దూషితస్యాత్మనః ... శస్త్రద్వారాతీథ్యమితి నిష్క్రాంతః॥ శుద్ధవిష్కంభః॥

తతః ప్రవిశత్యాకాశయానేన విద్యాధరద్వయం॥ ఏకః॥ అహో ... గగనవీథ్యా నిరాతంకమివ సంచరావహే. అన్యోన్యమాలోక్య॥

ప॥ దేవేంద్రోపనివేశ్య నందనవన ప్రక్రోశనాదాక్షిపి
లంకేయం దశకంఠవిక్రమసఖీయస్యాం సమంతాదిమాః।
యుద్ధాలోకనకౌతుకోన్ముఖవధూః సంకీర్ణకర్ణేరదా
రథ్యాః కిం కథయామి మాంతియదమీ నవ్యోఽస్మి ... నికాః॥ ౬౩.

సఖేదాద్భుతం చ - సఖే హేమాంగద।

ప॥ ఏతాః పశ్య పలాశపత్త్రనఖరైః ... మాంస ...
మస్రాంభోభిః ... మాతృకగృహ ... క్రియాః।
ఏతాసు ప్రతిజాతి విక్రమకథోపాఖ్యానైః ...
క్షేత్రేంద్రధ్వజినీజయానుకృతిభిః ... ౬౪.

హేమాంగదః॥ సఖే రత్నచూడ కిముచ్యతే॥

ప॥ రక్షాంసీతి పురాపి సంశృణుమహే కిం ... స్తోత్రోత్సవో
జాగర్తి ... జగత్త్రయీ ... పదలంకే ...
శశ్వద్ద్వారజయప్రశస్తిరచనా నక్షత్రమాలేక్షణా
శ్రేణీసంభృత గోత్రభేన్మయ జయస్తంభో యయా ... ॥ ౬౫.

రత్నచూడః॥ సఖే పశ్య - ౬॥

పౌలస్త్యపత్త్రప్రావళీషు దీర్యమాణే సన్నాహమహే।

ప. దిగ్దంతావళదంతమౌక్తిక ...

గీర్వాణాధిపతిప్రదిష్టనిగళోన్ముక్తైస్త్వబందీశువః।
కీరశ్రీసహపాంసుకేళిసుహృదో మందోదరీబంధుతా।
శౌండీరాసురసుందరీసురభయః శ్లాఘ్యంతి రక్షోగృహాః॥ ౨౬.

హేమాంగదః॥ ఇహాస్యనాహనమిదానీమత్ర॥

ప॥ దృష్ట్వా రాఘవమేకరాక్షసవనస్వచ్ఛందదావానలం
జానక్యాం నిజవల్లభస్య పరమం ప్రేమాణమాలోక్య చ।
కాంక్షంతీ ముహురాత్మపక్షవిజయం భంగం చ ముగ్ధా ముహు
ర్ధావంతీ ముహురంతరాళపతితా మందోదరీ వర్తతే॥ ౨౭.

రత్న॥ సకరుణస్మితం - విబుధరాజవిజయవిక్రమక్రీతచేతసా వృద్ధపితామహే
న స్వయం పరమేష్ఠినా ప్రతిష్ఠితేంద్రజిన్నామధేయస్య తాదృశస్తనుజన్మనః పంచాననేష్వపి
నామరాతిగృహిణ్యేవ నైవముపతిష్ఠత మహాజని- పురోఽవలోక్య చ - హంతపశ్యతేనకథ
మయం ద్విధావిభజ్యతే మహాజనః- సియోన్యసకౌతుకం - సఖే పశ్య- ౨॥

ప॥ స్యంచన్న గ్యంచద్ధరిత్రీధృతచరణభరస్చంద్రహాసైకచిత్త
వ్యావల్గద్దోర్గపశ్చోద్ధతసకలభుజాక్రాంతదిక్చక్రవాళః।
క్రోధక్రూరాక్షిరక్తోత్పలరచితవియత్తోరణ స్రగ్విభూతి
ర్వక్త్రైః ప్రత్యనీకప్రసరసరభసో నిర్జహీతేద శాస్యః॥ ౨౯.

హేమాంగదః॥ అహో దృష్టచరమస్యస్య సాంగ్రామికమోజాయితమయాత్త
యామమివ విభీషయతే- సఖే రత్నచూడ॥

ప॥ మరుత్వద్దంభోళిక్షతఘటితఘోరశ్వయధునా
నిసర్గోదగ్రేణ ప్రసభమురసా పీతగగనః।
శ్రియం దేవద్రీచీం నిజభుజవనోద్దామకరిణి
మయం కుర్వన్స్వైరః స్మరసికథమాసీ ద్దశముఖః॥ ౨౯.

రత్న॥ సఖే కిముచ్యతే- మహతామప్యసతికిమప్యయం రావణః॥

ప॥ ఏతం కల్పితమూర్ధ్న వైరసుకర వ్యాఘ్రైస్సదా ఘూషణై
ర్వారాధ్నోతి సురాధిపః కిమపరం దీనోనదీనాం పతిః।
దంష్ట్రాధిక్యభయాత్కథం కథమపి స్మృ.. పాదే యాన్సృతే
నమ్రసైన్ ... పదిశన్ని ... సాన్వ శరాః॥ ౩౦.

హేమాంగదః॥ కథమయం పరావర్తితాత ఏవ సమగ్రహాస ... వనాయుధా
జాజనివహ వితీర్ణకీనాశ కాసరకర్ణజ్వరేణ ప్రజవినారి ధేన కాముకాక పాణిమహాహవీర ॥

రత్న॥ సభయాద్భుతం॥

ప॥ కల్పాంతక్రూరసూరోత్కరవికటమయూఖమానుపద్వంద్వయుద్ధ
క్రీడాకర్షమాయద్భూజా స్వరసకలభుజలోకభయాయోపితః।

సంధ్యాయో భ్రామ్యమాణస్వపరబలమహాశస్త్రసంపాతభీమా
మూర్వీం గీర్వాణగోష్ఠీగురుమదనిశితః సైకశేషాంవిధత్తే॥ ౩౧.

హేమాం॥ సకుతుకం- సఖే దక్షిణతః పశ్యతావత్॥

ప॥ అగస్త్యాజ్ఞా సద్యశ్శమితవికలోచ్ఛ్రాయవిషమా
నుదస్యంతస్సేతోరలగితవతో వింధ్యశిఖరాన్।
శిరస్సంఖ్యాసత్యాపిత దశముఖాలోకరభసా
దమీతేభ్యోభిత్రస్తా శ్చపలమపసర్పంతి కపయః॥ ౩౨.

రత్న॥ సహర్షం॥

ప॥ శస్త్రీకృతాన్కపిగిరాపతతో మహాద్రైవ
విక్రమ్యచందనతరూన్దధతే పలాదాః।
తత్సంగినస్తుభుజగాః క్షణపాశబంధ
దుఃఖాసికామవయవేషు దిశంత్యమీషాం॥ ౩౩.

హేమాంగ॥ ఇతోపి తావత్॥

ప॥ రక్షస్స్వయంవరవిడంబ పరాఙ్ముఖీభిః
పుష్పోత్కరే సురవధూభిరనుజ్ఝితేపి।
శస్త్రీకృతేనతరుణా హరిణాహతోసౌ
నక్తంచరస్స్వపితి తత్కుసుమావకీర్ణః॥ ౩౪.

రత్న॥ చిరం విహస్య సఖే హేమాంగద॥

ప॥ స్వాగనుతుచిఖదీర్ఘాహ్నాంద్యామితస్స్వజకాంసిశై
రథవిదధతః కాయాభోగైరకాండతమస్వినీం।
దధతినితరామద్రిప్రాణామధశ్చమురత్రియో
హరిహుతభుజాం మామచ్ఛాయామమీ రజనీచరాః॥ ౩౫.

హేమాం॥ సస్మితం సఖే॥

ప॥ కిమపి కపయః కర్మాశ్చర్యం మహాతరుశస్త్రిణో
విదధతి తథా దిక్కూటేభ్యో యథాపసరంత్యమూః।
ధ్రువమవపతద్రక్షశ్శ్రేణీవిముక్తనభోంతర
ప్రతిభరణికానిష్ఠ్యేమానో దశాననకీర్తయః॥ ౩౬.

రత్న॥ ససంభ్రమం- అహహ దారుణముపస్థితం॥

ప॥ రక్షోనిష్పృష్టకపిముక్తమహీధ్రచూర్ణ
పూర్ణాంతరాభిరిషువృష్టిభిరుజ్ఝితానః।
శోష్టుహాసదహనప్రసరైస్తటిత్వాన్
లంకాధిపః కిమపి సంతనుసంతనోతి॥ ౩౭.

హేమాం॥ క్షణంనిర్వర్ణ్య - అహో త్సుకై రపి సంభూయభూయోభి రేకోపహార దుష్కరః కదర్థనాయితుం- యతః॥

ప॥ దృష్ట్వా ద్విక్కాలదంతావళబహుళమదావగ్రహోదగ్రాభిరస్త్రాం
తారాభిర్దృశ్యమానం దిశిదిశి దశగ్రీవమున్మూర్ధయంతః।
ఏతేనిశ్శేష సేతుగ్రథన సమధికై శ్శస్త్రిణశ్శైలవర్గై-
రుద్ధామానః కపీంద్రా రజనిచరపురీ ముత్తరేణ ప్లవంతే॥ ౩౮.

రత్న॥ సవిషాదం - హంతమహద్వ్యసనమివ పశ్యామి - యదమీ నిష్కృపకృపాణయష్టి పాట్యమాన ప్రతిభటోరఃకవాటకంటకిత కపోలభిత్తయః సంతానపాతినీభిర్నీల రుధిరధారాభిః ప్రవృత్త క్షీరపాణమహోత్సవాః సమంతాదభిద్రవంతి యాతుధానాః ప్లవంగపుంగవాన్॥

హేమాం॥ సఖే కృతంవిషాదేన- యదేషః॥

ప॥ దశముఖశరపీడితాపయానోద్యతశతిప్రస్ఫుయమానవానరాణి।
సరభసమభిసాంత్వయన్ బలానిద్వివమభియోధయతి ప్లవంగరాజః॥ ౩౯.

రత్న॥ దృష్ట్వా సఖేదాద్భుతం- అహహ॥

ప॥ అస్త్రాగ్నిశ్లిష్టశాఖాధిపేన విహితాః పౌలస్త్యవక్షః స్థలీ
సంఘట్టానలదత్తదావవిపదస్సీదంతి నూమీరుహాః।
ఉత్పాట్యప్రహితశ్చశైలశిఖరో లంకేంద్రహస్తాహతః
పిష్టోయంనిజకుంజనిర్ఝరజలైర్జంబాలపిండాయతే॥ ౪౦.

హేమాం॥ విహస్య, సఖేదం- దశకంధరమధికృత్యనకించిదేతత్॥

ప॥ తదైతేనోద్ధృత్యస్ఫటికశిఖరీ సోపివిదధే
సమంతాదామూలప్రస్థలితవసుధా [illegible]।
అముంచ్యైనాద్యాపిత్రిపురహరనృత్తవ్యతికరః
పురస్తాదస్యైషామపిశిఖరరేణుముల్లలయతి॥ ౪౧.

కించిత్తర్కయామి॥

ప॥ శస్త్రీకృతస్తరువరో హరిపుంగవేన
లంకేంద్రవక్షసినృణాళమృదుః పపాత।
తత్రాస్థితైస్తు కుసుమైః కుసుమేషుణేనం
సీతావియోగవిధురం వృథనూనఘూన॥ ౪౨.

రత్న॥ విహస్య, సఖేకిముచ్యతే- మహాసత్త్వతాయాం రావణః ఖల్వసా[illegible]ధామా॥

ప॥ స్వేషూత్కృత్యేహు తేషుమూర్ధసు జహౌ దంతైః స్ఫుటితత్వాబనం
ద్వ్యకేణేష్వళికేషు దేవలిపిభిర్దృష్ట్వాపి రామాస్పృయం।
చిత్తేనాఖపితేనయస్తదధికం బ్రహ్మణ్యవప్రేమయా
[illegible] రాయ[illegible]యతే॥ ౪౩.

సఖే పశ్య- ఽ॥ భూయోఽనకమద్భుతంచవర్తతే।

ప॥ విశిఖాఘనికీర్ణగండశైలేతరుసంచూర్ణితశక్తితోమరేచ।
కపిరాక్షసరాజయోరజస్రంతుమహేఘాతితలాతలిప్రపంచః॥ ౪౪.

హావమిదానీం॥ ప॥ శ్వాసోర్మిప్రతిబంధతుందిలగళత్వ్రిచ్ఛిన్నహారావలి
రత్నైరాపతయాలుభిః కృతఫణప్రాగ్భారభంగభ్రమః।
శ్రోత్రాభావనిరంతరాళమిళితైస్తస్సద్ధైశ్శిరోభిర్భువం
ధత్తే వానరవీరవిక్రమభరాభుగ్నో భుజంగాధిపః॥ ౪౫.

హేమాం॥ సవిషాదం-అహహ। బాహుయంత్రేణావపీడ్యసుగ్రీవం కిరాతహరక్రీడః॥

ప॥ అస్మత్స్వజనానాంశోకసులభంగ్రహమాప్నవన్।
నియుద్ధలాఘవాక్రాంతశాఖామృగసుఖీభవ॥ ౪౬.

రత్న॥ సహాసం- సఖే కరణకౌశలవిమోచితాత్మా విపక్షదుర్వ్యసన మహావృదయో హృదయంగమమభిదధాతి వానరేంద్రః॥

ప। వింశత్యాయుగపత్త్రమైరపిభుజైరాకర్షణాచ్ఛేదయో
రచ్ఛిందన్దశమంశిరః కథయసిచ్ఛిన్నానియానిక్రమాత్।
తాన్యారాధ్యమహేశ్వరాణిభవతశ్చిమాణిహత్వాదశ
చ్ఛిందానోదశభిర్నఖైర్యదిపునశ్శాఖామృగేంద్రస్సఖే॥ ౪౭.

అపిచ॥ రేరే రాక్షస॥

ప॥ దశముఖాంధనాట్యసూత్రధారో రఘుపతిరస్యచహాలిహార్యకో ప్రకోహం।
ప్రకరణఫలబీజభావుకానామమృతభుజాం సముపాస్మహే సమాజం॥ ౪౮.

ఇత్యభిధానేనోత్ప్లుత్యనిర్దయాంకరసైతాశితో రథధ్వజదండావలంబీ కథంచిదాశ్వాసితి రావణిః॥

హేమా॥ సర్వతోఽవలోక్య- సహర్షం, సఖే పశ్య- ఽ॥

ప॥ యన్నాళ్యగ్రథనావశేషమసకలైస్స్యాంతాస్సకైర్ద్రాకసాం
భర్తేర్గర్భకమేవదామనిభృతం స్వస్మాల్లికైస్సంభితేః।
తస్మిన్ శైస్యదశాస్యమూర్ధనివప్రస్తావనామాపదాం
పశ్యంతోరభసాఘభత్సనాతిభియః క్రోశంతినస్స్యందనాః॥ ౪౯.

రత్నచూడహేమాంగదౌ సవిషాదం అహహ- ఆశ్వాస్య - దశకంఠేనాపి తాడితో మూర్ఛితః కపీంద్రో నీలహనుమద్భ్యాముభాభ్యామాశ్వాస్యమానోపవాహ్యతే॥

రత్న॥ సఖే, ప్రధనస్య ప్రథమపర్వణి శతక్రతోర్వా విజయంతేపరాజయంతేచవహంతి వీరాః- తత్రకోవిషాదః॥

హేమాం॥ అన్యతోఽవలోక్య - సఖే, రత్నచూడనిరీక్షస్వ ఏష సే - యువయువ సుప్రాప్తః॥

ప॥ కుశికసుతసపర్యాదృష్టదివ్యాస్త్రమంత్రో
భృగుపతిసహాయోద్దామ దీర్ఘభోగీణబాహుః।
దినకరకులకేతుః కౌతుకోత్తానచక్షు
ర్బహుమత రిపుకర్మా కార్ముకీ రామభద్రః॥ ౫౦.

రత్న॥ సహర్షం- రామమవలోక్య- కిమాహ రాఘవో రావణం ప్రతి॥

నేపథ్యే॥ రాక్షసరాజ॥

ప॥ బాలేనాపి విటానభూర్జటిధనుః స్త్రాణేన బాహూష్మభి
ర్యేన స్వేదయతా మనోహరవ్యూహచక్రే మునిర్భార్గవః।
సంప్రాప్తో రఘునందనః కిమపరం తేనాధునా సేవ్యతే
ధన్యో వాలిసమానకర్తృకవధస్తాఘూతి భూమిండభవాన్॥ ౫౧.

హేమాం॥ సాకూతం సకౌతుకంచ- సఖే, తూష్ణీమాస్వ తావత్- శృణుమః- కిం బ్రవీతి రావణః॥

రత్న॥ కర్ణం దత్వా- కథమేవమాహ సాధు రే క్షత్రియడింభ సాధు॥

ప॥ యత్కన్యాయుభిలవ్యతానిమిషతేర్న స్థాణవీయం మయా
దోర్భిర్లాఘలితావతారితహరగ్రావ్ణాపి రుగ్ణం ధనుః।
తద్వ్రీడ్యత్యధునా కియంతమవధిం యాతో భవానిత్యమీ।
దేవేంద్రద్విపదానదుర్దినభిదో రౌద్రార్చిషో మార్గణాః॥ ౫౨.

హేమా॥ సవిస్మయం - కథమద్యాపి తృణీకృతజగత్త్రితయస్య ఏవాస్య రావణస హంకారగ్రంథిః॥

రత్న॥ సఖే, కిమిదం భవంతమపి విస్మాపయతే॥

ప॥ మానాధ్మాతః స్వాంకిలోత్కృత్యతావన్మూర్ధశ్రేణీమేకశేషోత్తమాంగః।
స్త్రీమర్ధాంగేవంచయిత్వా సుఖేన ప్రీతశ్శంభోరేకపాదేప పాత॥ ౫౩.

ఊర్ధ్వమవలోక్య- సవితర్కం-భగవతో దివస్పతేరివ రథో దాశరథిముపతిష్ఠతే॥

హేమాం॥ దృష్ట్వా సహర్షం- స ఏవాయం- న పశ్యసి - లోచనమాత్రచంద్రకసహస్రస్తబకితమహేంద్రకవచహస్తో మాతలిః- క్షణం నిర్వర్ణ్య॥

ప॥ వివిధమణిమయూఖమంజరీభిః కృతసురచాపసహస్రసన్నిపాతే।
అధిసమరమహోరయద్విమానే నిజమపి కార్ముకమత్ర దేవరాజః॥ ౫౪.

కర్ణం దత్వా॥ కిమాహ రావణసారథిః- రేరే పురుహూతసూత॥

ప॥ దర్పోయం భవతస్సురాసురచమూదోః కాండకండూమిమ
జ్వాలాజాంగలికేన జాంగలభుజాం పత్యాపినత్యాజితః।
యేనైంద్రే రథవర్మణీరఘుశిరోరస్యోపనీతేత్వయా
రాజద్విష్టమిదం విధాయ స కథం శక్రోపి వర్త్స్యతే॥ ౫౫.

రత్న॥ శ్రుతిమక్షణీయ కిమాహ రామభద్రః - సత్యమిదం యుచ్ఛ్రలస్యస్వామీ తచ్ఛ్రలా

స్తస్య ప్రకృతయ ఇతి-యదేవమపి స్వామినో మూలచ్ఛేదినా దుర్నయేన వికత్థ్యతే।

హేమాం॥ ఆకాశే కర్ణం దత్వా కిమాహ రావణః అరే తాపసవటో॥

ప॥ క్రోధేన జ్వలితా మహాబ్రహ్మను వస్త్రైవ రేవ నిర్వాపితాః
క్లిష్టై రభ్రముహార్మిభిశ్చ ఖభుజాం పత్యుస్సహస్రం దృశః।
యైస్సృష్టా భువనత్రయీ విజయిభిస్సర్వంకషాస్సంత్యమీ
తే సంప్రత్యపి మే నయాపనయయోర్నిర్వాహమూలం భుజాః। ౫౬.

రత్న॥ కర్ణం దత్వా-కిమాహ రామభద్రః॥

ప॥ ఛిత్వా మూర్ధ్నః కిమితి భవతో హారజాటీర్యదమీషాం
దోః స్తంభానాం త్రిభువనజయశ్రీరియం వా స్తవీతే
మా భాణీనో వా న ఖలు భవతో మూలహానాస్సంభావేయు
ర్యద్దైవస్యత్వమసి జగతాం శిల్పినోపి ప్రపౌత్రః॥ ౫౭.

యత్పునస్త్వమపి-సంప్రత్యపి తే భుజాస్సంతీతి తదధన్యైః క్షామ్యతే॥

హేమాం॥ కర్ణం దత్వా కిమాహ రావణః-అరే రాజన్యడింభ భవతః ప్రాణపితామహేన బహుశో రావదనరణ్యకేన జ్ఞాతం-ఇదానీం భవతా జ్ఞాస్యతే॥

రత్న॥ కర్ణం దత్వా-విహస్య- కిమాహ రామభద్రః- రేరే రాక్షసపుత్ర॥

ప॥ సదా రోమశః పూర్వం నృపతిషు చరణ్యాంబుదవదే
జరాయో వా మృత్యోర్వా యమపి సజ్యే తాదృశః పతిష్టవః
జితం తు త్వాం శారాగ్రహాన కీర్తం శోణాయ పతేః
పుంస్త్వ్యయద్భిక్షామకృత కృపణస్తస్య తపయోః ॥ ౫౮.

హేమాం॥ కర్ణం దత్వా-కిమాహ రావణః- అరే, క్షత్రియవటో వాచాటకీటపుత్రాస్త్రశిల్పిన్ రజనీచరేంద్రచరితచంద్రేపి లత్కుంలిఖసి తదయం నభవసి॥

హేమాం॥ ససంభ్రమమవలోక్య- కథముపక్రాంతమేవ శరసహస్రదుర్దినం మందోదరీదయితేన॥

రత్న॥ కథం మైథిలీవల్లభేనాపి ప్రత్యుపక్రాంతమేవ- విహస్య॥

ప॥ పతంతి రామభద్రేణ ఖండితా రావణేషవః।
పూర్వార్ధైః ఫలిభిర్వేగాత్పశ్చార్ధైః పక్షిభిః పురాత్। ౫౯.

కించ॥ ప॥ అత్యేషు కోదండేచ సారథా వహయేఘున
ఖేలంతి రాక్షసేంద్రస్య స్యందనే రామపత్రిణః॥ ౬౦.

హేమాం॥ సభయం- అహహ॥

ప॥ అంధకారీకృతవ్యోమ్నా బాణవర్షేణ రావణః।
రామారూఢం తిరోధత్తే శతాంగం శాతమన్యవం॥ ౬౧.

చిరం దృష్ట్వా సవిస్మయం- సఖే॥

ప॥ నానావిధాని శస్త్రాణి శస్త్రైర్నానావిధైరపి।
ఇమౌ హి ప్రతికుర్వాతే న కించిదవతిష్ఠతే। ౬౨.

రత్న॥ సఖే, ఏవమేతత్॥

ప॥ యద్రావణో బహుభిరేవ భుజైః కరోతి తద్రాఘవః ప్రతికరోతి భుజద్వయేన।
కర్మద్వయోర్యదపి తుల్యఫలం తథాపి రక్షోభటాద్ద్విగుణమంతరమస్య శిల్పం। ౬౩.

హేమాం॥ విహస్య- కిం చిత్రం సఖే।

ప॥ వింశత్యాపి భుజైరేష ద్వౌ భుజావభియోధయన్।
ఆదర్శయతి తద్ద్వంద్వయుద్ధమర్యాదాం దశకంధరః॥ ౬౪.

సఖేదభయం చ- కథమయం రావణో మహేంద్రస్యందనాత్॥

ప॥ తస్యారిబలభిత్ అస్య ధ్వజదండస్య లాంఛనం
దర్పదీప్తః క్షురప్రేణ మాయూరం పింఛమచ్ఛినత్॥ ౬౫.

రత్న॥ సఖే పశ్య- అ॥ కులిశకేతనస్యందనావమాననావిలక్షక్రుద్ధేన॥

ప॥ దిక్పాలద్విపదర్పదానలహరీసౌరభ్యగంధానిలైః
పక్షైరేవ సమస్తరాక్షసకథాకల్పాంతకల్పైర్జవాః।
దీప్యంతే రఘుపుంగవేన కతిచిత్ప్రాలస్త్యమాలివ్యధీ
పౌలోమీనయనాశ్రుశీకరకణావగ్రాహిణో మార్గణాః। ౬౬.

హేమాం॥ సఖేదాద్భుతం - కథం కిరీటపరంపరాపరిభవమమృష్యమాణేన దానవమహాద్వైతమాతన్వతా రాక్షసరాజేన॥

ప॥ విదేహకన్యాకుచకుంభకోటికఠోరతాసాక్షిణి సాయకోఽయం।
రామస్య జన్మాంతరమేళ నారిశ్రీకౌస్తుభే వక్షసి హా నిఖాతః॥ ౬౭.

సమ్యగవలోక్య సఖేదం॥

ప॥ వీక్షే నైవ నివాతకంకటభిదాలంకాపతేః పత్రిణా
విద్ధోఽయం యది నామ కోఽపి జగతాముల్లాఘతో రాఘవః।
చక్షుర్వర్త్మసహస్రనిస్సరదసృగ్ధారో ఘురఘూర్ణితారిణా
మాహేంద్రేణ చ వమన్ నారావిన్యతే వీరస్సహస్రం ప్రణాన్॥ ౬౮.

రత్న॥ సహర్షం- రాఘవేణాపి॥

ప॥ సీతాస్తనస్తబకకుంకుమపత్రలోపసంకల్పపాతకినివక్షసి రావణస్య।
న్యస్తస్సరోఽపి బుధకుంజరదంతఘాతరూఢప్రణార్బుదచతుష్టయమధ్యవర్తీ॥ ౬౯

హేమాం॥ కణ్ణం దత్వా సవిస్మయం- ఏకేనాపి సవ్యపాణినా విశిఖముద్ధృత్య కిమాహ రావణః సాను రేమ తుష్యతింభ సాధు॥

ప॥ త్రైవిక్రమస్సకలదానవజీవితవ్యవిద్యాసమాప్తిలిపికేన సుదర్శనోఽపి।

యస్మిన్నపత్యహృదయే దళితారజాలజ్యోతిస్తుషారసమరూ మాభ్యగమద్బభూవ. ౨౮.

తస్మిన్నపి రుధిరదర్శనం కుర్వాణేన భవతా వర్ద్ధితేయం సరాసురసిద్ధ్యాతిశాయి నీహారస్తవత్తా॥

రత్న॥ అహహ॥ ద్విషద్గిరామాస్త్రాణేగర్వగ్రంథికృతకనా దశకంఠమాతృస్య॥

ప॥ స్వవినిహితచంద్రహాసవ్రణకిణవలయోపహసితహారేషు।
రామస్యమార్గణగణాః పతంతిదశకంధరకంఠేషు॥ ౨౯.

హేమాం॥ సచమత్కారం- సఖేపశ్య - అ! అనురూపకీర్తనవాదప్రసాదభర ద్విగుణితావష్టంభ సంక్షోభిత భువనత్రయస్య నిరంతరప్రచీయమాన ... తేనా రామభద్రేణ క్రీడాశకుంతకౌతుకమాపూర్యతే రాక్షసరాజస్య నానామణిదానినః।

ప॥ ఉదంచన్నృత్యంచద్భ్యావివృతనిభృతానామసుఖనా
మణీనాంవిద్యుద్భిఃక్షణముషితపాతాళతిమిరః।
భుజక్రీడావల్గద్దశముఖపదన్యాసగరిమ
ప్రవృద్ధశ్వాసైస్త్రైరజని భుజగానామధిపతిః॥ ౩౦.

రత్న॥ సభయమవలోక్య- సఖే ఏవమేతత్।

ప॥ రక్షోవిక్షోభవేగాచ్చలితజలనిధివ్యక్తమాతంగనక్ర
క్రుధ్యద్దిఙ్నాగముక్తోద్ధరణగుణతరామద్యనాగాధిరాజః।
అంగైరంగేషులగ్నైరవరతపలినావామునేనాతిపిష్టా
దేహేనాపహ్నువానః ఫణఫలకపరీణాహముత్పీడితేన॥ ౩౧.

ఊర్ధ్వమవలోక్య-కథమితస్తతోవైమానికైరపక్రమ్యతే॥

హేమాం॥ సచమత్కారం - అహో త్రిభువనభయంకరముపక్రాంతం మహాపిశా - భ్యం॥ తథాహి॥

ప॥ ధ్యాయత్యయంగాధిసుతాదధీతాన్ దివ్యాస్త్రమంత్రాన్ రఘునందనోఽయం।
బ్రహ్మోపదిష్టమపిశస్త్రవిద్యామసావపి స్మరతి రాక్షసేంద్రః॥ ౩౨.

తదావామప్యపసృత్యాస్వహే॥

హేమాం॥ సమంతాదవలోక్య - యద్ధాయం భువనసంమోహనః ప్రకాశో ... యోమి తామిస్రంభానవీయేన, భానవీయంచ రాహవీయేణ, రాహవీయంచ తైష్ణవీయేన తైష్ణవీయంచ పౌష్పకేతవేన, పౌష్పకేతవంచ పాశుపతేనాస్త్రేణాస్త్రం ప్రతికుర్వాణయోః పౌలస్త్యకౌత్సకులైకవీరయోస్తుములమాయోధనం వర్తతే.

రత్న॥ కృతప్రతికృతానామపి శేషేపి చేతస్యభిరామస్య పతతాస్త్రమంత్రాణాం ... నిష్ఫలోయం సర్వాస్త్రమోక్షః- విశిఖముఖోపస్థాయినాంచ ఫలదేవతానాం ... యోనాటోపః కల్ప్యతే॥

తథాహి.

ప॥ యస్త్రైనత్రింశపతిపత్రప్రసూన...

స్నేహేనతత్రఘుపతేర్భృగుసన్నిధత్తే।
యాందేవతామూపదధాతిచ రామభద్ర
స్తాన్నిసాదసాదశముఖాచ్ఛినత్తైరుపైతి॥ ౭౫.

నేప॥ ప॥ యద్వత్కృత్తందశముఖశిర స్తస్యతస్యైవకాంతో
సంక్రామంత్యమతిశయవతీశేవవక్త్రేషులక్ష్మీః।
యోయఃకృత్తోదశముఖభుజస్తస్యతస్యైవవీర్యం
ఉత్థాయోత్పత్యుత్కధికమధికంబాహవస్త్వవ్యమాణాః॥ ౭౬.

ఉభౌ సహావజ్ఞాగోమాంచమాకర్ణ్య - అయేశబ్దోపాలంభసంవలితకేన కమలాకానిమిత్తాని త్రిభువనస్యకోయమింద్రియాణిప్రీణయతి॥

పునర్నేపథ్యేకలకలః॥ ఉభౌ సభయాద్భుతం- కథమయం కపటకంఠీరవ ఘోరకంఠ కంఠకఠోర కాహళీ కోలాహల మాంసలో మహానిర్ఘోషః ప్రజాకోష్ఠభంగముపర్యాశిప్రక్రమతే- నూనంచ॥

ప॥ ఘనకాలకూటదగ్ధైరివకంఠధ్వనిభిరేవమూర్ధ్నయతః।
భువనానిక్షైరస్యస్వస్వరయతిభృశమద్యాపిపరమేష్ఠీ॥ ౭౭.

పునర్నేపథ్యే॥ ప॥ దివ్యాస్త్రైరుచ్ఛృత్ఛవస్పవక్త్రత్రయభయభరోద్దామహైరోర్యథయిత్వా
లూనోత్థైస్సైన్నిగోభిర్గశశిరభినభోదర్శితైకాదశార్కాః।
కాకుత్స్థేనావకీర్ణాసిజవిశిఖశిఖాయోగపీఠోపబాహాః
బ్రహ్మాస్త్రైరాద్యశేతే రజనిచరపతేర్వీరశయ్యాంకబంధః॥ ౭౮.

ఉభౌ సహర్షసంభ్రమం- ఊర్ధ్వమవలోక్య- సవిస్మయంసఖే। పశ్య- ఇ॥ ప్రళయకాల కరాళ కాలానల జ్వాలాపుంజపింజరాణి రావణశిరాంసి- సత్వరముపసృత్యాథ ప్రాప్తశ్శ్రుతః॥

హేమా॥ సకరుణవిషాదాద్భుతం- మహావీరప్రకాండలంకేశ్వరపర్యవసితోసి॥

ప॥ భిన్నైర్నరావణగంధసింహాశిరస్సంపాతిభిర్వ్యక్తైః
శశ్వద్విశ్వజయప్రశస్తిరచనావర్ణావళీశిల్పిసే।
నాకాంతఃపురికాకపోలపులకత్కార్కశ్యరపత్రాంకుర
శ్రీన్యాసపిలాసభీపణభుజస్తంభాయతుభ్యంనమః॥ ౭౯.

నిర్వర్ణ్య సఖేరత్నచూడ॥

ప॥ ధుర్యంవంశనతేర్త్రికంధరకబంధపీఠాభరా
స్కంధావనమనక్రమోన్నమితచక్రవాళాచలం।
మహీతలయుమథకుంటలితవిగ్రహోధారకః
ప్రలిప్తఫణమండలోవహతికాద్రవేయాధిపః॥ ౮౦.

రత్న॥ సఖే, సర్వాతిశాయీ ఖలురావణః- పురాసఖి॥

ప॥ చరతి జగతాం జైత్రే యత్ర స్వభోగిచమూచరై
ర్వలయితచమూదేహస్తంభో విభర్తి ఘనస్థలం।
ప్రచలదఖిలక్ష్మాభృన్మూలోపలవ్యతిఘట్టనో
ల్బణమణిశిఖాజల్పాకీభిః ఫణాభిరహీశ్వరః॥ ౮౧.

ఇదానీం పురయముత్క్రాంతవాయూరతిసర్వ్వహిమా [illegible]
హేమాం॥ అన్యతోవలోక్య - కథమియం [illegible]
మందోదరీనిశాచరీభిరపసృష్యతే- [illegible] ఆకాశేకష్టం [illegible]
మాణకరుణకాకు ప్రకారతారస్వరా కిమాహామహావీరవర [illegible]

ప॥ భూయిష్ఠాః ముఖానిచుంబతిభుజైరస్య [illegible]
చారిత్రప్రియదేవతాపి భవతాం [illegible]
హా లంబోదరకుంభముక్తికమణిస్తోమైస్త్రమైకావళీ
శిల్పేవాగథమణాకస్య భవతోలం [illegible] ౮౨.

రత్న॥ సఖేదం- సఖి ఇదమశక్యాయుష్టవం చక్షుర్భ్యాం [illegible]
సనమతిమాత్రం హృదయస్యమమాణి భినత్తి- [illegible] అహహ - [illegible]
లంనామకృతాంతస్య॥

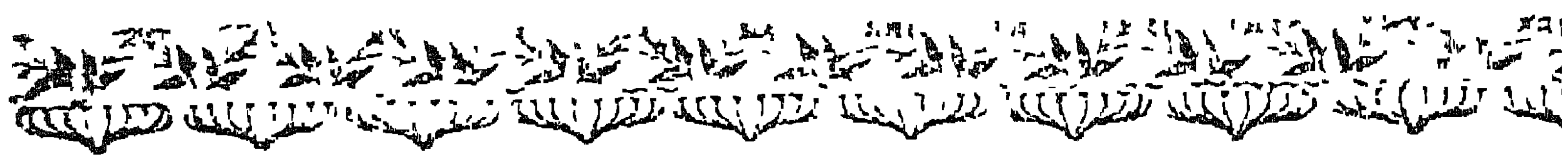
ప॥ వందారుబృందారకవందిబృందమందారమాలామకరందకబి [illegible]
మందోదరీయం చరణారవిందరేణూత్కరైః [illegible] ౮౩.

నేప॥ ప॥ సీయంతేవనదేవతాభిః [illegible]
సీతా వల్లభపాలకేనచ [illegible]
రక్షోభిశ్చవిభీషణ [illegible]
స్పష్టం దివసనావలోకని [illegible] ౮౪.

రత్న॥ సహాసం- సఖే [illegible]
వగతమిత్యావహే॥ ఇతిపరిక్రామంతౌ- విలోక్య [illegible]
ప్రహారవిహ్వల [illegible]
త్వా విభీషణభుజావలంబీ జయశ్రియా [illegible]
సంప్రతి॥

ప॥ పౌలస్త్యస్య [illegible]
పీత్వాస్మిన్ముక్తః [illegible]
సద్యోనష్టాక [illegible]
దృష్ట్వాతుష్యత్సు [illegible] జయతే జానకీజానిదేవః॥ ౮౫.

ఇతినిష్క్రాంతాస్సర్వే- ఇత్యనర్ఘరాఘవే షష్ఠోంకః.

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

భట్టమురారి ప్రణీతే

అనర్ఘరాఘవే - సప్తమోఙ్కః

నేప। ప॥ తతః ప్రాంశ్వగ్ర్యభ్రాగ్రజసనగరం లాంఛనేనో
రఘూణాం గోత్రస్య ప్రసవ దేవే సవితరి।
పురస్సిద్ధ్యై స్పృహావద్గృహాణామానవదనా
త్రివిష్టపై దేహేదవాసమథ ... పనిరగాత్॥ ౧.

అపిచ। ప॥ ప్రక్లిన్నాని శిరాంసి రాక్షసపతేర్ముక్తానిబద్ధాని తే
తేజోగ్న్యాదశకంఠమూర్ధభిరధో నిర్యాయ పూర్ణాహుతిం।
అద్యాప్యస్య యశస్సమాజగతో లంకేశబందీకృతాం
రామస్యాలోక్య శోకరభసప్రహతాంవ్రతో రాఘవః॥ ౨.

వికీర్ణ॥ ప। సప్రాణసుగ్రీవవిభీషణాభ్యాం సౌమిత్రిసీతా ... పార్శ్వః।
ఉత్పైత్రైవస్వతినంశవృత్త ... ధ్యానముపస్పృశేత॥ ౩.

చూళికా॥ తతః ప్రవిశతి విమానేన రామస్సీతాలక్ష్మణౌ సుగ్రీవవిభీషణౌ చ॥

సుగ్రీవః రామం ప్రతి।

ప॥ కింకుర్వాణపయోధిసేచితగృహా రామాజ్ఞదేవస్సర్వతో
లంకేయం దశకంఠవిక్రమకథాబీజప్రరోహస్థలీ।
ఏవేతాశ్చ నదానదస్య దశభిశ్ఛిన్నైశ్శిరోభిః క్రమా
చ్ఛిన్నైశ్శతశతం శతం శతముఖస్యాహోరాదిభాగ్యస్థితాః॥ ౪.

రామః। దేవ్యై దేహి ప్రత్యక్షామిత్యేతల్లంకాముత్తరేణ సుపి ... సుగ్రీవ।

ప॥ త్వదక్షిణాయత్రివ్యాత్య ... కరాళేయం భూమిర్ధ్వనభయముద్యాపి తనుతే।
అత్రాపన్నం భోగీ తరహ ... యయావత్వ
సహస్రం సాహస్రాం త్రిదశయువతీనాం చ పతయః॥ ౫.

అపిచ। ప। ఉత్పత్య దృష్టనిజపన్నగరత్నమాల్యా
నస్త్రాణి పంచరతరూనుపరిభ్రమంతి।
దృష్ట్వాంగోత్పాటి ఖగమయూఖమివ మేఘనాద
మాయామృగోపలయితాః కపయోపి తేనుః॥ ౬.

తుష్యో॥ ా॥ ఆర్యపుత్రఆప్యత్తైరివ భుజగపాశబంధనం [illegible] [illegible] యాయం॥ రామః। అమ- మైథిలి॥

ప॥ చరిత్రతపీతాహిగణః ఖిలితః [illegible]
అహిబంధనపై ధుర్యం [illegible] ౯.

విమృశ్య- సస్మితం- అహో [illegible]

ప। ద్వైతావత్కారణేరసా [illegible]
శ్రోతుం [illegible]
అస్యైవ్యప్యం లేమ సత్సుజగతాం [illegible]
మోత్తః [illegible] ౧౦.

సగర్వహాసం- సీతా॥ సస్నేహాస్మితం- లక్ష్మణమవలోక్య- రామం [illegible]

తసోమింతకేతి కదళీసముంవంతి ఖేంతి కదరో [illegible]
కేతకాకంవళీ సముత్ప త్తిక్షేత్రం కతరః పుర [illegible] దేవః।

రామః॥ సహర్షరోమాంచం- దేవ [illegible]
కంఫరస్కంధావారైకవీరయోర్లక్ష్మణమేఘనాదయోః [illegible]
పాదః॥ సీతా॥ ఎంవఎంవ- [illegible]

[illegible] విశ్వా [illegible]
స్వేదజైర్భిశాచరీభిస్తపిత [illegible]

రామః। అమ- జానకి- ఇవమేవ [illegible]

ప। అపీతద్రోణశైలేన సౌమిత్రేర్ [illegible]
అక్రీయంతజగంత్యేవ [illegible] ౧౧.

సీతా స్మృతి [illegible]

[illegible]
[illegible] రఘుకులకుటుంబ [illegible]

రామః॥ దేవి॥

ప॥ [illegible]
తస్యైవ యాద [illegible]
మాత ౧౨.

విమానవేగం నాటిత కేన- దేవి [illegible]

ప। లక్ష్మీ [illegible]
[illegible] ౧౩.

హవిమర్శం॥ ప॥ స్యాద్దేవతా యదమృతప్రకృతిర్యదీయా
సైషా కాంతమమృతమిదం పునరస్ఖలంత:।
లక్ష్మీ తుషారకరకౌస్తుభపారిజాత
ధన్వంతరిప్రభృతయో మమ సోదరా:॥ ౧౨.

అపిచ॥ జేవి॥ ప॥ ఆకంరమస్తకకిసాప్యకిధాన్య వృష్ఠ
పాదస్య వసరేణ పిరస్య ఛిదుపాస్య మాన:।
నాభిసరోరుహజుషా చతురాననేన
శేషేకిలా త్రభగవాననవిందనాభ:॥ ౧౩.

సీతా॥ వందేతే॥ ల॥ యత్సత్య మిత్యస్య జీకరస్య ప్రత్తగా ణాంసిద్ధి:॥

ప॥ జయయతుజగత్పూలోప్యేక్ష్మిత్రాపిపుటీపమోఘరాజ
వహతుబహవాప క్త్రిస్రోతంసధాయసుధాభుజ:।
భవతువప్రవాయామాంస్తామా నగస్త్ర్యపాప్రప
ర్నిధిరయమపా మీపత్పాన స్తపాంసీనమో స్తుతే॥ ౧౪.

రామ:॥ స బహుమానం కిముచ్యతే।

ప॥ మునే: కలశజన్మనోజయతి శ్రాపిగంభీరతా
యయామమిళకమంభసామపినిధిస్సముత్పద్యతే।
అముష్య పునరస్య హేయతి పయుముత్తుంగతాం
యథాభవతినోచ్చకై రహహసోపివింధ్యాచల:॥ ౧౫.

అపిచ॥ వత్సమరవగాహగంభీరమధురాణి మహతాంచరితాని - తథాహి॥

ప॥ జగద్విగమఘస్మరస్మరసహస్రధాస్వత్పరిధా
పరిస్ఫురనపిండితో లవణకూటపీవాణవ:।
అయంక్షణమపూడధిజ్వలతి కాలరుద్రానలే
చటచ్చటదిరిస్ఫుటన్న భవతిస్మయావర్తనాత్॥ ౧౬.

సీతా॥ అఅఉత్త జళణిహిమంఝు వంటిణో కాపోదఅంస జంబూదీవోవసంజమణసి ఖళేవకోఎసో దీసది. రామ॥ ఆర్యపుత్రజలనిధిమధ్యవర్తినో లంకాపోతస్య జంబూద్వీపోపసంయమనశ్రృంఖలేవ కపిచ ప్రతిభాతి॥ రామ:॥ దేవి మేదినీ నందని - పతితపాల స్త్ర్యజగద్విజయ కేతుదండానుకారి కాకుత్స్థకుటుంబదు:ఖసంవిభాగదాయాదస్య వానరపతే: కీర్తిమయో మహాసేతు:॥ సీతా॥ సహపరం దింతి అఅంఅఉత్త దసణపంవాసాదరుణోవిం ఘణంసవరోహణసుహాసహిసేడు ... సంసు॥ ఛా॥ దిష్ట్యా ఆర్యపుత్రదర్శనప్రత్యాశా తరోశ్ఛిన్నస్య ప్రరోహణమహౌషధి స్సేతుబంధో దృశ్యతే - అంజలింబధ్వా - భయవి ణమోదే। ఛా॥ భగవన్నమస్తే। రా॥ దేవి త్వంభరాసంభవే పశ్య - ...॥

శ్లో॥ యథాదూరారోహాత్త్రిదశయువతీనేత్రసులభా
మహాంభస్త్రాహారావలివలయలక్ష్మీంవితనుతే।
తథాయం మాణిక్యస్ఫటిక కనకగ్రావశిఖరై
రశూన్యాత్మా సేతుర్భవతి తు మహానాయకఇవ॥ ౧౭.

యస్మిన్నిబధ్యమానే॥ శ్లో॥ శైలప్రవేశాత్ప్రతిబలభవద్భిః కల్లోలహస్తైః క్షిపతాంచితానాం।
ఆసీన్నివృత్త్యాచలగామినీనామంభోధిరేవప్రథమోపసీనాం. ౧౮.

సుగ్రీవంప్రతి॥ శ్లో॥ అయంసేతుర్బద్ధోత్కలితకపినికాయప్రకరిత
ప్రతిష్ఠావద్ధిష్ణ్యః క్షణమథసదీక్షః ప్రతివహన్।
సముత్ఖాతక్షోణీధరకుహరపూరాతివ్యతికర
ప్రసృష్టానాం కారః కథయతిపదస్థానిబిడతాం. ౧౯.

సుగ్రీవః॥ దేవ భవచ్చరిత్రచిత్రఫలకాయామస్మాకం చేతసి కిం నామ నవిభాతమ్ ॥

అపిచ॥ శ్లో॥ సేతూద్యోగే సపదిలవణాదస్య మంతఃస్థితైర్య్యైః
కాలేనాపాంమధురమపిహాస్వాదముద్భేదయ...
శైలక్షేపోచ్ఛలితసలిలవ్యాహతుచ్ఛేదనంతా
ద్వారంపత్యాపటుతరమమూర్చ్ఛిమ్నగాస్తస్థిరేయః. ౨౦.

విభీషణః॥ దేవమనుసంకేతమాత్రికః॥

శ్లో॥ సద్యః పీత్వాదరిభిజలానిధిమచిరాద్దష్టమైనాకపక్షః
ప్రీతప్రౌఢాత్రుబంధుద్విగుణమహిమభిర్న్నిర్జ్ఝరైః ప్రాగయంతః।
యేవిన్యస్తాః ప్రకస్తాన్నిశికిశివ ... పక్షిపాతైః ...
స్తేత్వశ్యంతేతదాత్త్వోషితకపికివిరసా ... గశైలాః ౨౧.

సీతా॥ సస్మితం॥ అంబఉత్త గోకీదుముణో ... ఇస వకమాణే ... ణహంత

మేణాఓ పంకంచే దవిణావితాసంభూదో. ఛా॥ అత్రపుత్ర ... కిం ... యో

వరాజో జలనిధిగర్భవర్తీ మైనాకః పక్షచ్ఛేదం వినావిస్తారితోభవేత్॥

రామః॥ విహస్య॥ అయి జానకి ...

శ్లో॥ క్రౌంచం విహాయ పుత్రం ... పతిత ... హిమాలయః।
ప్రవిశ్యజలధింరక్షాకృతానేనకింకృతే॥ ౨౨.

సీ॥ హసంతీ- పుష్పకంప్రతి - విమాణరాఅ గఅణమగ్గే ... ణోహ ... హోది

అహంసహి-తాఉంణమేహిందావ॥ ఛా॥ విమానరాజ గగనమార్గే ... చంక్రమణే ...

లోల్లసితమానసాస్మి-తస్మాదున్నమతావత్॥ రామః సకౌతుకస్మితం-హైమ్హా (?) ...

శ్లో॥ యథాయథా పరంవ్యోమ్ని విమానమధిరోహతి।
తథాతథాపసర్పంతిపురతః పురతోదిశః॥ ౨౩.

కించ॥ శ్లో॥ అసన్న తపనశ్యామత్వే నః పుష్పకదీధితిః।

సిగవాణాం వయాంసి తావ్యంతి స్తనయిత్నవః॥ ౨౪.

ప॥ అమితేగంభీరస్తనితరవరౌద్రా నయనయో
రనాదుష్యంస్పృష్ట్యద్యావతమసముచ్చైర్జలముచః।
వినర్వృద్ధిక్ష్యామ్యాముపరిపరమిందోః పరిమలై
రసంబాధవ్యోత్స్నాతిమిరనయసిత్రంవియదభూత్॥ ౨౫.

సుగ్రీవః॥ అధోవలోక్య - సకౌతుకం - రామంప్రతి ॥ దూరాదేవావలోక్య వాసవ
రావత్.

ప॥ సిహస్నైతోన్నతనతప్రవిభక్తిః స్వస్వవర్ణైర్నికష్టపదార్థైః।
అంబురాశపరిక్షేపసతీభూశ్చిత్రకుట్టిమమివ ప్రతిభాతి॥ ౨౬.

అపిచ॥ ప॥ అయమనేనమహాపదిభోగినావలయితోవసుధాఘణమండలః।
జగిదనర్ఘమహార్ఘ్యభవాద్భుతకమపిరత్నమహాంకురుతేతరాం॥ ౨౭.

సీతా॥ పురోదర్శయంతీ- కోపసోకంపాణశజాళాకద బరహ్యామాణాసంజిత ఇవ్వ
హిజిభింతఫేణంధవఅవినింవుళంఫళిఅ సిహరసహం సమసాలుకోమహీంఅరో ఘ ॥ ఖం భం
జయి॥ ఛా॥ కవిమకల్పావలజ్వాలాకదంబవహ్యమానసజ్జజలనిధి జృంభత్ఫేన స్తబక మివని
ర్మలస్ఫటికశిఖరసహస్రమధురోమహీధః పురోలక్ష్యతే॥ పఠతి॥ ॥

ప॥ పురఃప్రాలేయశైలోయం యస్మిన్మకరకేతవే।
మృతసంజీవనీముగ్ధామహసాషధిరజాయత॥ ౨౮.

సీతా॥ సకౌతుకం - అవిఏంధఏంవ చిదసేఅరణఅణాణతే అహిఅదిభూఅవో హిఅవి
మహిమా॥ ఛా॥ అపీహైవ చంద్రశేఖరనయనానలేతభూతిభూతో భగవాన్మన్మథః॥

విభీ॥ అమ-దేవి॥ ఇయముత్తరేణ దేవదారువనరేఖా విషమశర దుగంతసాక్షిణీ॥

ప॥ పురాపురాంభేత్తురిహాత్రినేత్రీశృంగాటకేసంస్థితేపి।
దగ్ధస్యదగ్ధాజ్జ్వలదేకమస్యేత్ధూమలేఖామపినోత్సహంతాం॥ ౨౯.

రా॥ కిముచ్యతే॥

ప॥ నీలలోహితలలాటలాంఛనేలోచనేజయతి పావకః।
రక్షితస్యజగదంతహేతవేయస్యసంజ్వలనమాత్రకభూదభూత్॥ ౩౦.

సీతా॥ రామంప్రతి- అజ్జఉత్త తహాణిరంణుకోసో కహం ఉణ పడిణీవుత్తో పుణోవి మహా
దేవో దేవి॥ ఛా॥ ఆర్యపుత్రతథానిరనుక్రోశః కథంపునః ప్రతినివృత్తః పునరేతుం మ
హాదేవో దేవ్యై॥ రా॥

ప॥ స్మరపరిభవనిస్త్రపోయదీక్షైకరథసుభగంకరగ్రైన్దుత్రపాభిః।
తదకృతయదసౌనిజేపదేహేజయతిజగత్త్రితయాత్మనా ద్వితీయః॥ ౩౧.

విభీ॥ సపరిహాసం।

శ్లో॥ చిరమనయా తపసిత్వాత్ [illegible] ధరైకవిత్రస్య।
చక్రే హారస్య మూలి [illegible] ఫల [illegible] ఫలం॥ ౩౭॥

సీతా॥ సహాస్యం - కదరంసి [illegible] దీపసంభవమ్ [illegible] ప్రణామ
[illegible] సఅసి॥ భూ॥ కతరస్మిన్ పునస్సన్నివేశే భగవత్యాస్సముద్రాయాః [illegible]
ప్రహాణమహాత్మ్యనఆసీత్॥ విభీ॥ ఇదంపురస్తాత్ [illegible] నామనగరం।

అత్రహి। శ్లో॥ సంప్రదాతి రిపుహత్యా [illegible] మునా [illegible]
గూఢ కంకణ [illegible] ప్రసన్న యాంతార [illegible] ౩౮॥

రా॥ ఆమ - దేవి - త్రి।

శ్లో॥ పితరి నిజతుహిన సంకల్పిత [illegible]
నిమల [illegible] భుజంగ [illegible] భూషణం ప్రియకరం [illegible] ౩౯॥

సీతా॥ సస్మితం - అంజ [illegible] పిదంసి [illegible]
[illegible] ఆవింసని దిఏగోరింప్పి [illegible] భూ॥ [illegible]
[illegible] తస్మిన్నేవ [illegible] సహం వ్యతికర [illegible] మానయా ప్రత్యక్షమ్ [illegible]
చంద్రచూడస్య ఘటితో నిజశరీరేణ। రా॥ సహాస్యం - ఆమ - జానకి - త్రి

శ్లో॥ ఏతస్యాం హిమపాదధర [illegible] ప్రియా [illegible]
స్వేనార్ధేన [illegible] పృథక్ [illegible]
[illegible]
చక్రే [illegible] ౪౦॥

అపిచ॥ శ్లో॥ సంభోగానంతరి [illegible]
[illegible]
ఏకస్యాః ప్రతి [illegible]
[illegible] ౪౧॥

విభీ। దేవి॥ శ్లో॥ [illegible]
ప్రాచీనా [illegible]
యస్యా [illegible]
[illegible] ౪౨॥

అపిచ॥ శ్లో॥ స్వేదార్ద్ర [illegible]
స్త్రీపుంస [illegible]

అన్యతశ్చదర్శయన్॥ శ్లో॥ అత్ర [illegible]
[illegible]
[illegible]

జానీమః పురతః పయోధిమథనాదుచ్చైః సహోయమ్ ...॥ ౩౯.

రా॥ నిర్వర్ణ్య- సస్మితం॥

ప॥ తత్రాస్య ఫణిరాజరజ్జుకషణం సంరూఢపత్రచ్ఛిదా
ఘాతాః ...దమప్యహో కథమసౌ మంధాచలస్సోఢవాన్।
ఏతేనైవ మురాత్మనా జలనిధేరుత్థాప్య సా పాణినా
లక్ష్మీర్మిశ్వరదుర్గతస్య సహ్యతివ్య... సంజగిన్నిస్త్రిల॥ ౪౦.

సీతా॥ సావేగం- ఇమిణా ఎవ్వ మందరేణ సంఖుహిదదుద్ధ సాఅరాదో ఉద్ధరిఅ ఉంపరి అవిం పవుంత ఘొంణుణో ...దిఅ ...సవిసంజిదా అరహాడి॥ ఛా॥ అనేనైవ మందరేణ సంక్షుభితదుగ్ధసాగరాచ్చంద్రముద్ధృత్య విప్రయుక్తభర్తుః స్త్రీజనస్య ఉపరి విసృష్టా అరఖా టీః విభో॥ తదేవ రామసూక్తం భావయన్నాహ॥ అహహ।

ప॥ ప్రక్షేప్తుముదధౌ లక్ష్మీం భూయో పివలతే మనః।
కింతు ప్రతిష్ఠిపహాయం పునరాయాతి చంద్రమాః॥ ౪౧.

విమృశ్య॥ ప॥ కస్మై ...చిత్కపటాయ కైటభరిపూరః పీరదీఘూతలయాం
దేవిత్వాం ప్రణిపత్య కుప్యసి చేద్వ్యత్యంచిదాచక్ష్మహే।
యత్తేచుందిరమంబుజన్మకమిదం విద్యా గృహం యచ్చ తే
పీచాస్నీచతరోపసర్పణమపా వేతత్క్షమాచార్యక॥ ౪౨.

ల॥ సహాసం- హంత- సురాసురమల్లారభటీతూర్య తాళనతత్కి సకలరాజకుల ఖు ఏకార ఖు...రా సాహసికసహస్రశస్త్రాంధ కార ఖేలన ఖద్యోతిమధుమధన జీమూతవి లాసవిద్యుల్లతా కిమేవముపాలభ్యతే- ఇయంహి॥

ప॥ గుణవద్భిస్సహ సంగాదుచ్చైః పదమాప్నువుత్సకాలక్ష్మీః।
వీరకరవాలవసతిస్థ్రి వమసిధారా వ్రతం చరతి॥ ౪౩.

సీతా॥ సాభ్యసూయమివ- ...అమపం పిళ్ళాసని అరాళస్స లోఓకం ప దేవిఏ ఉపరి దుంజణవఅణాణ ఉంపాదెఇ॥ ఛా॥ నిజకమదుర్విలాసవిచాలస్య లోకస్య దేవ్యా ఉపరి దుర్జనవచనాని ఉత్పాతయతి - పురోదర్శయంతీ - కోఏసో దివసే దరేవి సనిజో స్సావి ...పవేరూవో గిరిందో లంఖీయది॥ ఛా॥ కఏష దివసాంతరేపి శిక్షోత్పాస ...పంచప్రగటరూ పో గిరీంద్రో లక్ష్యతే॥ విభీ॥ దేవి।

ప॥ సోయం కైలాసశైలస్ఫటికకటకభుమామం శజాల్లైగ్యలద్భి
శ్ఛాయాపీతాపియత్ర ప్రతికృతిభిరుపస్థాప్యతే పాదపానాం।
యత్రోపాంతోపసర్పత్తపనకరధృతస్యాపి పద్మస్య నిద్రా
ముద్రామానోదిశంతి త్రిపురహరశిరశ్చంద్రలేఖామయూఖాః॥ ౪౪.

రా॥ శతశో దృశ్యమానోపి చక్షుః కౌతుకం సకీకరోతి॥

పః ౧౨౦ః కైలాసోయం దశవదనకేయూరవిలస
న్మణిశ్రేణీపత్రాంకుర మకరముద్రాంకితశిలః।
అముష్మిన్నధ్యాస్య స్ఫటికమయసర్వాంగవిమలే
నిరీక్షంతేయక్షాః ఫణిపతిపురస్యాపిచరితం। ౪౫.

అపిచ॥ పః దశముఖభుజదండమండలీనాం దృఢపరిపీడనచలితమేఖలోయం।
జలగృహకవితర్దికాసుఖాని స్ఫటికగిరిర్గిరిశస్య విదధాతి ౪౬.

ఏ ర్గో॥ సీతాంప్రతి- దేవిదృశ్యంతామమీ।

పః కైలాసాద్రితటీషు ధూర్జటిజటాలంకారచంద్రాంకుర
జ్యోత్స్నాకందళితాభిరద్భుతదానద్భిస్నపీయా[illegible]
గౌరీహస్తసుఖప్రవృద్ధవపుషః పుష్యంతి ఛాత్రేయకా
మాతృస్నేహ సహోదరమమ్ముఖశిశుక్రీడాసఖాశ్శాఖినః ౪౭.

అపిచ- అస్య నిత్యమధిత్యకాధివాసీ పరమేశ్వరః।

పః సహస్రాంశోర్కంగ్లాన్మస్తకరిసీలోత్పలకుటీ
మివాత్మానం మాలాముపనయతి పత్యౌ దివసజా
జిఘృక్షౌ చక్రీడారభసనికుమారే సహచరే
హసన్నోభద్రాణిద్రఢయతుభవానీపరిబృఢః। ౪౮.

అపిచ॥ పః యస్మాత్ కైభుజిష్యురాణికాననసుధాచక్రానిమగ్నానికా
మేరాపార్శ్వనివాసవాసరవినాచప్రేక్షరిహాసత్యతి।
తైజస్య స్తటితో భ[illegible]
తామస్యోపిసపాంశుచాతుజగత్తామంత్రేక్షిత [illegible] ౪౯.

లక్ష్మ॥ పః జయతిపరిమషితలక్ష్మాభయారానుక్రోద్ధ [illegible]
ఇహకేసరికరజాంకుర [illegible] ౫౦.

సీతా॥ సపరిహాసం- ఎదం సదది సూఅ [illegible]
వాసిణో భూసణదా విడంబణ్ణి [illegible]
ఛా॥ ఏతస్య దశకందరకరకోటి ముండమాలా [illegible]
విడంబన మేవరోహిణీవల్లభస్య కళంకః- కింతుపశ్చినాక [illegible]
వాసపినమృగాంకమలంకార కామఃకలయతే।

పః సహచరపిశాచ పరిమత్స్య [illegible]
కారయితుమహఃకపాలి శిరసి నిశాకర [illegible] ౫౧.

సర్వేహసంతి॥ రా॥ సబహుమానం

పః శ్రీకంఠస్యకపర్దబంధనపరిక్లాంత [illegible]
స్పందద్దాం [illegible]

యోఽయం బింబప్రతిఫలితకాయపవిత్రో నిష్పిష్టసంపటికా
యంత్రేణేవ లలాటలోచనశిఖిజ్వాలాభిరాతప్యతే॥ ౫౨.

పుష్పకం ప్రతి - విమానరాజ మనాగున్నమ్యతాం - ఆలోకయతుమైథిలీ సుమేరుశృంగాణి। విభీ॥ సీతాం ప్రతి- దేవి పశ్య- ॥

ప॥ మేరోశ్శృంగమురయంతి సప్తదమథస్సంచారిభిస్స్వర్గిణాం
నాట్యోత్పాటిత పాదపరిస్థితసుమచ్ఛాయాభృతో ధన్యకాః।
నిష్పీతాసు చ మాసి మాసి విబుధైరిందోః కలాసు క్రమా
ద్గాఢాపష్టాని మాని లాంఛన మృగిచ్ఛన్నాగ్రదర్భాంకురాః॥ ౫౩.

అపి చ॥ ప। భూమేస్స్వర్ణతయా ఘలోత్తరతరుస్మేరస్య మేరోస్తటీ
సీమంతో యమనూరుసారథిరథప్రస్థానఘంటాపథః।
యస్మిన్నద్రిప్రియతే కథంచన హయైరుద్దామచండాతప
జ్వాలాజాలవిలీనకాంచనశిలాపంకాలమగ్నైః ప్రపథః॥ ౫౪.

సీతాం ప్రతి॥ ప॥ ఏతాసు పర్వతనితంబతటీషు పశ్య
మధ్యందినేపి హరిచందనవాటికేయం।
పక్షస్థితస్య మణిబింబిత యూథదీర్ఘ
చ్ఛాయాపిధాన మధురా ముదమాదధాతి॥ ౫౫.

నిరూప్య సహావజ్ఞాస్మితం- కథముప [illegible] లావత ఈ సానభి ప్రియుమవల్లభః॥

విమృశ్య॥ ప॥ అద్యాయం విబుధేంద్రబాంధవపథః సంఘుక్త సంతాపక
స్తద్గామ్నీ మమ రావణం విహరతే నిక్షైర్నరస్సురాణాః।
యద్గోత్రాత్రపరిత్యక్త యాంధిన [illegible] స్యప్రవిచ్ఛిష్యుణు
స్స్వం తేనేవ శిభిముణక్షైరపి నిక్షైస్సాంద్రావిణం బావతః॥ ౫౬.

సుగ్రీవః॥ సత్యమగోచరే గిరాం దశకంఠక్రీడితాని।

ప॥ ఏకైకేనివసంతి తేషు జభృతః కస్మైచిన్నిగృహ్య [illegible]
వీరక్షేత్రమియం పురర్వసుమతీపాలస్త్రయం భీరుభిః।
వాలీత్వాహ్వాయమాన మేనమపి యచ్చక్రే కృతే చ సిష్యషి
పశ్యామశ్శ్రియ సీకృతే చ శ్రేణిమత్తస్తద్వక్తుమత్యంయం। ౫౭.

రా॥ సబహుమానం॥

ప। నకంవా చ్యో వాలిభుజకులిశ మూలీనదధతో
దశగ్రీవం యస్య ప్రతిజలధి సంధ్యావిధిరభూత్।
కథం వానిర్వాఖ్యస్య స్వపరముఖో యస్యదనుసే
మనాగాసిద్వావిష్యయచరిత మేవోపకరణం॥ ౫౮.

సీతా॥ రామం ప్రతి॥ అంజఉంతఏ ఉణపడ దళిదకంఖ్రూర సఅళగుప్పగారవంణే

అసిదాసఇ॥ రా॥ అక్కపుత్ర చెంప్రున రతిద్దళితకప్పూరఅకల [illegible] ఉసంగిసం

దృశ్యతే॥ విభీ॥ సీతాంప్రతి - చంద్రలోకోపకంఠమధిరూఢోఽమానరాజః - దృశ్యతాం చభగవానయం।

ప॥ యంప్రాక్ప్రీత్యాగవాగుదంచికకుభాంనామానిసంబిభ్రతం
జ్యోత్స్నాజాలఝలంఝలాఘరశీతోల్లుంపంతమంధంతమః।
ప్రాచీనాదచలాదితస్త్రిజగతామాలోకబీజాద్బహి
ర్నిర్యాంతంహరిణాంకమంకురమివద్రష్టుంజనోజీవతి॥ ౭౯

అపిచ॥ ప॥ సశ్రీకంఠకిరీటకుట్టిమహరిచ్ఛ్యాకారప్రదీపాంకురో
దేవఃకైరవబంధురంధతమసప్రాగ్భారకుక్షింభరిః।
సంస్కర్తానిజకాంతిమౌక్తికమణిశ్రేణీనిరేణీకృతాం
గీర్వాణాధిపతేస్సుధారసవతిపౌరోగవఃప్రోదగాత్। ౮౦

అపిచ॥ ప॥ ప్రాణాయామోపదేష్టాసరసిరుహముఖీసేర్ష్యావనోద్దామలీలా
గోష్ఠీనాంపీఠమర్దస్త్రిభువనవనితానేత్రయోఃప్రాతరాశః।
కామాయుష్టోమయజ్వాశమితకుముదినీమౌనముద్రావతారః
శృంగారాద్వైతవాదీసభవతిభగవానేషపీయూషభానుః॥ ౮౧

లక్ష్మ॥ సస్మితం॥ ప॥ కర్ణోత్తంసయవాంకురం కరతలేకృత్వాహసిత్వామిథ
స్సంహూతాః పురహూతపౌరయువతీవర్గేణ కౌతూహలాత్।
గ్రాసార్థీ తృణశీతోయమంకహరిణఃకుర్వీతకింకింకలా
కంఠాఖండమయీమజస్రఘటనోద్ఘాటశ్లథావస్థితాం। ౮౨

సుగ్రీ॥ ప॥ రోమంథప్రచలోష్ఠసంపుట సుఖాసీనశ్చిరం కౌతుకా
ద్దృష్టోఽసిద్ధవధూభిరంకహరిణస్తాభిస్తథోత్త్రాసితః।
మార్గేజృంభితమానసవ్యఘటనానిస్పందబంధావధిః
శీతాంశోఃక్షుభితస్తుశోభ్యవదయం దుఃఖాయవతిష్యతే॥ ౮౩

అపిచ॥ ప॥ ఏతస్యకలామేకామమృతమయూఖస్యపార్వతీరమణః।
వర్ణావలిమివవహతిప్రతిమాసంఘుట్యమానస్య॥ ౮౪

రా॥ సానందరణం ప్రణమ్య॥ ప॥ త్వంగీర్వాణగణాయనిత్యమమృతప్రార్థంభవక్షినిధి
ర్ధాత్రీకర్త్రిచవీరుధాంవిదధసీథత్రైజగజ్జీవితం।
సోమత్వామనిధాయమూర్ధనిభవేత్కింకాళకూటంగిలన్
కంఠేతత్స్థలకాలపాశవలయామాలీస్తోత్రస్యమృత్యుంజయః॥ ౮౫

సీతాంప్రతి॥ దేవి॥ ప॥ నేత్రాణాంమధుపర్కసత్రమదభేష్వర్యంగమేదస్కరః
శృంగారస్యరసాయనంసఖిసుధాంక్షీయూషగంధాగృహం।
దేవఃకింస్తుమహేమహోర్వరశరోనైపథ్యరత్నాంకురః
క్షీరోధోజాణదానవక్తిమహాత్రైకస్త్రిగ్రాహోయసేనయోకః॥ ౮౬

సీతా-హసంతీ॥ అంఅఉత్తసమాణఉళరూవజణవకాణి విసంవంతీణ సీసే దిం ౧

కాఎదంఖగోంతకం కాఏచళణో జేణరోహిణీరమణో ఎంవ భఅవదో సుణీఅది॥ ఛా

ర్యపుత్ర సమానకులరూప యౌవనానామపి సపత్నీనాం శీర్షే దత్తోధన్యయా దక్షగో

త్రస్యయా చరణః- యేన రోహిణీరమణ ఏవ భగవాంశ్చంద్రశ్శ్రూయతే॥

రా॥ విహస్య- అయి జానకి- ౧। ప॥ ప్రియేంపభోగే తుల్యేపి తారాణాం సప్తవింశతేః।

ధత్తే కేవపి సౌభాగ్యం సౌరభ్యమపరోహిణీ। ౧౭.

విభీ॥ స్వర్ణంచనిరూపయన్॥ [illegible] శోదంచదమస్మోపచార

క్షణశమితచకోరీ చంద్రికాపానజాడ్యాః।

అభిసృమరమృగాంకీమూకయాత్యస్స్వదంతే

శశిమణిమకరందోత్కంఠితాశ్చంద్రహాసాః॥ ౧౮.

అపిచ- జగతామనుగ్రహాయ॥

ప ఉదయతికళమంత్రైః కణలాక్లైరసీనాం

కుముదముకుళకేషు వ్యంజయన్నంగిసారం।

మదముఖరచకోరీతోషకర్మాంతికోయం

తుహినరుచిరవామానపత్తీనాం [illegible] ౧౯.

అపిచ॥ పాత్రైస్సర్వఙ్క్షీ భవదఖిలస్సృతాసేచ్ఛస్పర్ధసైంల్వా

సరంధ్రైర్వాప్రీబుచనదృశా మంథపట్టైస్తమోభిః।

వ్యాప్తం పృథ్వీవలయమఖిలం క్షాళయన్నిష్పదిగ్భి

ర్జ్యోత్స్నాజాలైరయముదయతే శర్వరీసార్వభౌమః॥ ౨౦.

రా॥ సహర్షస్మితం॥ ప॥ చంద్రలోకాదపిపరం ముదినాం సంయుతం సుఖం॥

అమూరమృతప బూనామనుపాదం స్తవోక్తయః॥ ౨౧.

విభీ॥ సానురాగం॥ప॥ అహోక్ర్కీడితలసుఖగుప ఉపవనాముత్సృష్టచూడామణి

శ్రేణిశ్రీపరిపీతపీవరతమఃపూరేషు శేషోగినాం।

కరాభావనిరస్తసుందరపవ్యాసంగమాధూనవ్రతా

మూర్ధ్నః పన్నగపుంగవేన సుభగాత్వప్రత్యర్థిరాకజ్యోత్స్నే॥ ౨౨.

విహస్య॥ ప॥ భోగీంద్రః ప్రమదోత్తరంగమురగీసంగీతగోష్ఠీషుతే

కీర్తిం దేవవ్రతో తుపుంతి తిథియచ్ఛిద్రుమాంతరే।

రక్తాభిస్సురసుందరీభిరభితో గీతంతుకర్ణద్వయా

దుష్టశ్శ్రీవ్యత్తినామకంసహసహస్రాక్షో నచత్తుశ్శ్రీవాః॥ ౨౩.

రా॥ సవిలక్షస్మితం- లక్ష్మణసూక్తమనుసృత్య- చంద్రంచ సీతాముఖంచ దృష్ట్వా॥

ప॥ ఆకస్థేనయిభాననప్రతిసమే నిర్మాతుమస్మిన్నపి

స్వక్రమం పన్నగమాత్మకాంబవిమితాంబుచశుస్నేహాంతసమే-తి।

అత్ర ద్రోహిణిరోహిణీపరివృఢే పర్యంకపంకేరుహ
స్యంకో చాదతిమస్థితస్య నవిధే స్తుచ్ఛిల్పమున్మీలితం॥ ౭౪.

సీతాం ప్రతి॥ ప॥ అనేనరంభోరుభవన్ముఖేన తుషారభానో స్తులయాధృతస్య॥
ఊనస్యనూనం పరిపూరణాయ తారాస్ఫురంతి ప్రతిమానఖండాః॥ ౭౫.

కించైతాన్యపి॥ ప॥ గోత్రే సాంద్రావజనిభగవా నేష యత్పద్మయోని
శ్శయ్యోత్థాయం యదఖిలమహాః ప్రీణయంతి ద్విరేఫాః।
ఏతాన్ గ్రాం యద్ధపతిభగవత్యన్న భానౌ చ భక్తిం
తత్పాత్రిపుష్పాణి ... పద్మవ్యయంభోరుహాణి॥ ౭౬.

సీతా॥ స్మేరావనతముఖీ-అంఅఉంతకహిఉణస పుంణమడిళఈఅరి సి చి ది అవకం
ణిఆకళామెం తభఅవదా ఘాదసా హేణ చూడామణికిదో॥ రా॥ ఆర్యపుత్ర కథం పునస్సం
పూర్ణమండలమీదృశం చంద్రమవమత్య కలామాత్రం భగవతా భూతనాథేన చూడామణీ
కృతం॥ రా॥ సహర్షం॥ ప్రియే జానకి॥ త్రయాణామపి జగతామ్ ఉపజీవ్యాయ మమృతదీ
ధితిః యదిపునస్సమగ్రమేనం మౌళినాపినాకపాణిరధాస్యత్ - అథ పునశ్శివనిర్మాల్యమనుప
భోజ్యమేవాయమభవిష్యత్ - సర్వేహసంతి॥

రా॥ కించ॥ భవత్యాపిమాసంప్రమితో దృశ్యతఏవాయం॥

ప॥ పీయూషాగ్రయణం జగత్త్రియదృశామాలాతలేఖాలవో
విశ్వోన్మాదనిమంత్ర తాశనస్య కకుభా ముక్తాపటీనీకుంచికా।
వీరేషు ప్రథమావపుష్పధనుషో రేఖామృగాక్షీముఖ
శ్రేణాంతు ప్రతిరాజబీజమధికానందీనవశ్చంద్రమాః॥ ౭౭.

సీతాతదనుమోదినా॥ అంఅఉంతపరిపుణ్ణా గుణిణో జహింకహింవి సోహంతే ఖీణాఉ
ణసీసి అమహాదింతిహరజడాచందో ఏవపఢమ మండిదసణి॥ రా॥ ఆర్యపుత్ర పరిపూర్ణా గుణి
నోయత్రకుత్రాపి శోభంతే క్షీణాఃపునశ్శిరసామహాంతి హరజటాచంద్ర ఏవప్రథమం
నిదర్శనం। రా॥ సహాస్యం- దేవి మహోత్సవాయకులసంభావే ఏవ మేతత్॥

ప॥ సేతూపక్రమకౌతుకాహ్యతగిరిప్రక్షేపవేగోచ్చల
స్నిగ్ధ్యంసాంబుపరిస్ఫుటోదరదరీగంభీరిమాసాగరః।
చక్రే గోష్పదవద్విలంఘితపయోప్యంతర్భయం మామకైః
పూర్ణాత్వాదతిరిచ్యతే హి మహతస్తుచ్ఛస్య మూలచ్యుతా॥ ౭౮.

ఇదంచాన్యత్। ప॥ ప్రాచీనావలచూడచంద్రమణిభిర్నిర్యూహ...
ర్నిర్యాస్తైరుడుభిర్నిజేనవపుషా...
అంతః ప్రాణకళంకతుచ్ఛమభితస్సాంద్రంపరిస్త్రీయతే
... స్నుహోహాముంచోర్మయః॥ ౭౯.

విసంప॥ ప॥ మృగరాజకరజభంగురకింశుకకుసుమావతంసితాసుదృశః।
భయసంకుచదంకహారి ... జ్జ్వలమిందుమీక్షంతే॥ ౭౦.
ప॥ ఇందోరేకకలాయా రుద్రేణోద్ధృత్య మూర్ధ్ని విధృతాయాః।
స్థానమివ లక్ష్మ తత్కళంకరూపేణ పరిణమతే। ౭౧.
విభీ॥ విహస్య। రామంప్రతి॥
ప। రోదసీకూపమండూకః కిమయం దేవ ప్రకాశతే॥
చంద్రమా యదయం దేవ త్వత్కీర్తేః ప్రతిగర్జతి॥ ౭౨.

సీతా॥ సస్మితం_ జాణామి ... దీవపడివంధకిదుఅపరాజిఏణ సిపదిభఅవదాహారిణా కేణావి కలంకసంఘాటి పవిరంతి। ఛా॥ జానామి ఆర్యపుత్ర కీర్తికాంత్యా ప్రతిస్పర్ధాం కృత్వా పరాజితేన సాంప్రతం భగవతా హరిణాంకేన కళంకసంఘాటీ ప్రవిష్టేతి॥
సస్నేహ హసంతి। రా॥ స్మయతే॥ సీతా॥ రామంప్రతి॥

పారంభసరివంధలఘణఘుత్తపంఠంధమథాఅళం
ఖోహంవేళిఅసుంధసిధుళహారిగంభాంధఈసంధఇ।
కోగాఏదిణదేరపహాణవఇణోఅధారపంఖితరే
సముటంతమిఅంకమండళమయూహంగారగోరజసం॥

ఛా। సారంభం శ్రీవత్సలాంఛనభుజాపర్యస్తమందరాచల
క్షోభోద్వేల్లితదుగ్ధసింధులహరీగర్భస్థపీసస్యవి
కోగాయితస్తే ... స్యోరపకారపక్షాంతరే
నంతుట్యవక్రగాంకమండలమయూఖోద్గారగౌరం యశః॥ ౭౩.

నేపథ్యే। దేవత్వర్యతాం_ఇ॥ సన్నిధత్తే భగవద్వసిష్ఠగృహీతో మంగళాభిషేకముహూర్తః॥ రా॥ ఆకర్ణ్య_కథమయోధ్యాయాః ప్రతినివృత్తో మారుతిరస్మాం త్వరయతి॥

సీతా॥ సహర్షం_ కహం అజణాణవణోదువరావేదితా భయవప్రుంఛఅవణము మేఇణీసంణిహిఅగఅణమగ్గేణగంచప్హా॥ ఛా॥ కథమంజనానందన స్త్వరయతి తద్భగవత్పుష్పకఆవనమ మేదినీసన్నిహిత గగనమార్గేణగచ్ఛామః అన్నోవలోక్యరామంప్రతి_ అంఅఉఉతకిఉణపజశకుణజీమూదసామళేమహీవళఏము వాలుమహాణవలవంధళకొంధుభరఅణకిరణధవళిఅవిఅజళలళంఖిఅసి। ఛా॥ ఆర్యపుత్ర కింపునరేతత్తరుణజీమూతశ్యామలే మహీవలయే మధుమథనవక్షఃస్థల కౌస్తుభరత్న కిరణస్తబకమివ స్వర్గాలక్ష్యతే।
రా॥ దృష్ట్వా- విభీషణంప్రతి॥
ప॥ తక్షటంకలిఖితార్కమండల ప్రోచ్ఛలత్కణకదంబభాసురం।
శర్వశైలమివ విశ్వకర్మణః కింవిభాతిమృగతృష్ణికామయం॥ ౭౪.

విభీ॥ సపరంహారాంలః॥ ప॥ శ్వేతస్థానమూలీయయా త్రాసరభసకరభీకాశ్యదాంతాసప్త [illegible]
[illegible] స్నోగపునప్రపదఃజ్యాజాం౽లశ్రీః।
విష్వగ్గిరిప్రఫోగస్నిప్రపదమంటపతైః కాంతిభిః ప్రసన్నానాం
[illegible] నాయం [illegible] కన్యాఘనభారనదద్భుక్ష్బదాశ్చ్రద్రకాంతాః॥ ౮౫.
[illegible] సీతాం ప్రతి॥ దేవి దయితేన॥
[illegible]
ప॥ సింహాళద్వీపస [illegible] ధ సముద్భా మివోజ్జ్వలం।
[illegible] కావ్యకలకేళి [illegible] రమణీయమముదీప్యతే॥ ౮౬.
సీతా॥ [illegible] అగంధిఅహా సఏ పరఇ। ధూ॥ యస్మిన్ కాశక
సుమసంభారాః అగి [illegible] సప్తప్రతా॥
[illegible] ద్వితీయమా
దా॥ [illegible] సతత్రభవాన్॥
[illegible] ముడతే
ప॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] లయతి॥ ౮౭.
అపిచ॥ ప॥ [illegible] లై।
ప్రయత్నాన్ [illegible] ప్రతిపదమపశ్య [illegible] తాః।
[illegible] రతాః
[illegible] సాహసరసః॥ ౮౮.
అపి [illegible] స్వర్గత్న సింహ [illegible] సింహాళనామ్ని ప్రదోషారంభేషు
ప॥ [illegible] ద్రాక్షశిమణి
[illegible] సభృతః।
[illegible] ప్రతిపదం
[illegible] విస్ఫురతే॥ ౮౯.
[illegible] ప్రసక్త॥
ప॥ [illegible] ముబదవః।
[illegible] ప్రసూతయః॥ ౯౦.
ప॥ [illegible] తాని।
[illegible] సి॥ ౯౧.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] గవత [illegible]

భాగీరథ్యాః పక్షపాతః - ప్రేమ సర్వస్వనిష్యందః పునస్సహజసర్వాంగీ సతా క్షీరాభరణా రమణీయాయాం తామ్రపర్ణ్యామేవ పర్యవసితే॥

రా॥ విలోక్య విహస్యాన్యతో దర్శయన్॥

ప॥ రమయతి మలయాచలోఽయమస్తోకపనసతాపసనేపథ్యశాఖినాం।
దయితవినయకూటసాక్షిణో ఘస్సాళిభూసణీశ్వర దుష్కరః ప్రబోధః॥ ౯౨.

ల॥ అగ్రతో దర్శయన్॥

ప॥ స్వపాణిప్రాగ్భాగప్రచలవితతో త్తానసలిల
స్వయంక్లిష్టోత్తాన్యత్తిమినివహాలగ్నాని వపుష్యగాం।
జఘానస్యాపీతో ధృతజలనిధే రత్నవపరం
పురో లోపాముద్రాసహచరముని రామత్రమపదం॥ ౯౩.

ప॥ చతురుదధిపానచేష్టాం స్పష్టపిపాసేనుసానాఘుపదగాహమానే।
పాయయితుమివాత్మానం నిబోధ్య ప్రసత్తిప్రసన్నాస్మ॥ ౯౪.

సుగ్రీవః॥ సస్మితం॥ ప॥ సప్తభిరంభోనిధిభిర్నీవాంతరాపో నవనిర్గతోఽయమనింద్రః।
భక్తం యస్యానికి మపచకంపిరే సప్తసునగాని॥ ౯౫.

సర్వతోఽవలోక్య సహాస్యం - అహో విచిత్రస్య చరితస్య వేలోన్నైరదలమద్యా ప్యేకధర్మాధికారిణి రామదేవే దండకారణ్యగ్రహణమర్గనాంబలభోగానామన్యప్రస్థానం॥

రా॥ సలజ్జస్మితం - విమానవేగం నాటయిత్వా వినయసహాసమాగ్న్యం కథం హిరణ్యాహరణవిహారకాంతారస్థలీనామునఃప్రతిష్ఠామహే॥

సుగ్రీవః॥ సోపహాసం - ఇయం సా మారీచశరీరోపహారరసితాత్మనో దశకంఠస్య కపటఘాతుకపిడంబనాడంబరైకకర్ణ్యజ్ఞాపంచవటీ - సాదరం చ॥

ప॥ విశ్వామిత్రమఖద్విషేచ వపుషా చిత్రేణ యత్యద్భుతా
దప్యాకృష్టవిదేహరాజతనయా నేత్రాంగనిం దాయయుచ్ఛ।
మారీచాయ నమో నమః కిమపరం యస్య గ్రహకులేరపునాం
ద్వావారావిభునాపి దాశరథినా చక్రే లఘుస్యందనః॥ ౯౬.

సీతా॥ లజ్జతే॥ రా॥ ప్రస్రవణాచలం దర్శయన్ - సీతాముపచార్య దేవి॥

ప॥ నక్తం రత్నమయూఖపాటలమిళత్కాకోలకోలాహల
త్రస్యత్కౌశికముక్తకందరతమస్సోయం గిరిస్సర్వగ్యతః।
యత్రాకృష్టకుచాంశుకే మయి రుషావస్త్రాయ యత్నాన్వితే
చిన్వంత్యా వనదేవతాస్తరుదళాన్యస్త్రైచ గ్వ్యాసః కౌతుకాత్॥ ౯౭.

సీతాస్మయమానాకపోతకం కృత్వా - భగవతి ఏపి తాంతాః దేవదారు ఏసా ఏపరి రాజాణయోపణమది॥ భా॥ భగవత్యో జనస్థానదేవతాః ఏషోపకారిచారకా జానకీ ప్రణమతి॥

రా॥ అన్యతో దర్శయన్ దేవి - వటస్య గోదావరీం భగవతీమితః పనాంతరం॥

ప॥ ఏతస్యాః పుళినోపకంఠ ఫలగ్రహం లోపరేషు ప్రజ

కృత్వాకింశుకకోరకస్తబకజక్రీడాసహిష్ణుస్తనే।
దత్వా [illegible] ప్రవాసతి ప్రాజ్యాపరాధే తదా
కౌమారవ్రతభంగరోషితమపిస్మరంతవాసీన్ముఖం॥౯౮॥

సీ॥ సలజ్జస్మితం- ముఖమవనమయంతీ చగోదావరీం ప్రణమతి॥

రా॥ పరివృత్యప్రేక్షితకేన సఖేదం- దేవి॥

ప॥ అస్మిన్మాల్యవతస్తటీపరిసరే కాదంబినీడంబర
స్సంస్థూలంకరణోమమాశ్రుపయసాం నాసీదవర్షన్నపి।
యద్ధారాలులితైర్న శాఖిభిరపిత్వత్తాపితైర్గ్లాంతథా
దృష్ట్వాకందలితంచ కేకిభిరపి ప్రారంభి సంగీతకం॥ ౯౯॥

సీ॥ మన్యూత్పీడగద్గదకంఠగ్రంథిలస్వరా పుష్పకం ప్రతి॥

విమాణరాఅ పసీద సీద హ్మ-ణదళిఅం ఏంవ వంజమఅ సేహిం అఅ -తహావి తువ రేహిం జహా వి
సా అదరీఅదిద దిఅఅరం ణరిభోళి॥ ఛా॥ విమానరాజ ప్రసీద సీతాస్మి - నదళితమేవ ప్రమ
యం మేహృదయం - తథాపిత్వరయ యథా ఏషా అంతరీయా తేదంష్ట కారణ్యారింభోళి॥

రా॥ విమానవేగం నాటయిత్వా సీతాం ప్రతి- ఇదమగ్రే మహారాష్ట్రమండలైకమండనం
కుండినం నామనగరం- ఇహాహి॥

ప॥ అనన్యక్షుణ్ణశ్రీః స్మలయగిరిజన్మాయమనిలో
నిపీయస్వేదాంబుస్మరవికరసంభుక్తవిభవం।
విదర్భీణాం భూరిప్రియజనపరీరంభరభస
ప్రసంగాదంగానాం సద్యోఘుణవిపాకప్రసంబితానుగా॥ ౧౦౦॥

కించ॥ ప॥ బభ్రీయం కైశికీవృత్తిః సౌరభ్యోద్గారిణీగిరః।
మారాద్వానోపికవయోయస్వరతిముపాసతే॥ ౧౦౧॥

విభీ॥ దక్షిణతోదర్శయన్ ప్రణమ్య తామయమాంధ్రవిషయలక్ష్మీసప్తగోదా
వరీహారకలాపైకనాయకో భగవాన్ భీమేశ్వరః- తథాహి॥

ప॥ తత్కాలారభటీవిజృంభణపరిత్రాసాదివభ్రశ్యతా
వామార్ధేనవిశేషచరణం బిభ్రద్వపుర్భైరవం।
తుల్యంచాస్థిభుజంగభూషణమసౌ భోగీంద్రకంఠాళిస్తై
ర్బిభ్రాణః పరమేశ్వరోపి జయతే కల్పాంతకర్మాంతికః॥ ౧౦౨॥

రా॥ కృతాంజలిః॥

ప॥ నృత్తారంభరసత్రసద్గిరిసుతారిక్తార్ధసంపూరణే- యే
నిర్వ్యాజభ్రమవిభ్రమాయజగతామీశాయతస్మై నమః।
యస్యోచ్చైర్భుజగేశ్వరప్రభృతిభిః స్తాంప్రగల్భైర్మంతదిగ్భిః
శశ్వద్భిర్గుణనిఘ్నమానవమనైశ్వర్యంతోపి నప్రస్తుతే॥ ౧౦౩॥

అపిచ॥ ప॥ క్రీడానటస్య ప్రళయాంధకారైః కింతే నపీతం నీలకంఠ।
పృథక్పృథబంధపృథగుత్తమాంగం స్తంభయా ద్రష్టుతకాళరాత్రిః॥ ౧౦౪.

సర్వే నమంతి॥ రామః॥ అన్యతో దర్శయన్ - ద్రావిడవసుంధరా మాణిక్యస్తబకమివంచ కాంచీనామధేయమాయతి నంమిన కేతనస్య॥ సీతామపవార్య॥ ఇహహి॥

ప॥ స్వేదలవపిచ్ఛిలాభిస్తనుషేర్యా నాం శ్లథప్రియా శ్లేషం।
విపులం పుళకకలాకా ... ॥ ౧౦౫.

అపిచాత్ర॥ ప॥ అధోముఖపతయా నిఖిలలలాటశ్రమసలిలై రవధూతపత్త్రలేఖః।
కథయతి పురుషాయితం వధూనాం మృదితహిమద్యుతి నిర్మలః కపోలః॥ ౧౦౬.

సుగ్రీవః॥ అన్యతో దర్శయన్ - ఇయమిహ శృంగారదేవతాగర్భగృహమవంతివిషయసీమంతమౌక్తికముజ్జయినీనామ రాజధానీ॥

ప॥ కమితురభిసృత్వరీణాం గాఢాంగీనామిహేందుగౌరీషు।
ఉద్దయమానానామివ రజనీషు పరం సమీక్ష్యతే ఛాయా॥ ౧౦౭.

అపిచ॥ ప॥ అధస్తాత్సౌధానామిహహి చరతాం మందుకిరణా
ఘనోదంచచ్చంచూపుటనిహితనేత్రాయువతయః।
చకోరాణాం జ్యోత్స్నారస కుతుకకౌతూహలభృతా
ముదీర్ణం తేనశ్యత్తిమిరవిశదాభోగముదరం॥ ౧౦౮.

అపిచ॥ ప॥ ఇహ యువతివదనకాంతిభిరాప్యాయితతుందపరిమృజశ్చేత్।
భుక్త్వావముక్తహిమరుచిమరీచిరంతఃపురచరచకోరః॥ ౧౦౯.

ఇహ్యైవ నాళకాయాః శాఖానగరగౌరవభాజి త్రిపురదహనాధిష్ఠానే ప్రతిష్ఠితో భగవాన్మహాకాళనాథః- అయంహి॥

ప॥ ఉద్దామభ్రమివేగవిస్తృతజటావల్లిప్రణాళీపత
త్స్వర్గంగాజలవంటి కావలయితంనిర్మాయితత్పంజరం।
సంభ్రామ్యద్భుజదండపక్షపటల ధ్వాంధ్వేన హంసాయిత
స్త్రైలోక్యవ్యయనాటికానవనటః స్వామిజగత్త్రాయతాం॥ ౧౧౦.

రా॥ ప్రాంజలిః॥ ప॥ నమస్తుభ్యం దేవాసురమకుటమాణిక్యకిరణ
ప్రణాళీసంభేదస్నపితచరణాయ స్మరజితే।
మహాకల్పస్వాహాకృతభువనచక్రే పినయనే
నిరోద్ధుం భూయస్త్రిపురమివ కామం హుతవతే॥ ౧౧౧.

కించ॥ ప॥ వేగాదగాద్దేవతవత్రినేత్రయుగ్మేతరస్మాన్నయనాత్కృశానుః।
కామేతుసమ్యో హానశత్రుహాస్తేస్వాహామనుధ్యాయచిరంబభూవ॥

సర్వే నమస్యంతి॥ సీతా॥ విహస్య॥ అంఅఉత అంతఘవదో సనిసేహం ... బళిఅ ... అంసవి ణపలాయిదా ... బుభుక్ఖా॥ రా॥ ఆర్యపుత్రి అత్రభవతి ...

శిశేఖరస్య కబళితచతుర్దశలోకస్యాపి నపలాయితాకంబుఘష్టా॥ జేణాపణీదీ విలమల

హోవిభ అవలభాడహుతవహాగాసీ కిడ్। ఛా॥ యేననవనీతమివమదనోపి భగవాన్ లలాట

హుతవహాగ్రాసీకృతః- సర్వేహాసంతి- సవిమర్శం॥ రా॥ అస్యహిపురాభగవతః॥

ప॥ వాణీభూతపురాణపూరుషస్మృతిప్రత్యాశయాధావితే
విప్రాతిథ్యగజాననక్షణికగ్లాంశేశకుంతేశ్వరే।
వస్త్రోన్మ్రభుజంగపుంగవగుణజ్యాకృష్టబాణాసన
త్రిస్రోతస్స్యపురప్రహారవిజయతేసంధానసీమాశ్రమః॥ ౧౧౩.

అన్యతోదర్శయన్ - ఇయంచఖలచరీనరేంద్రాసాధారణాగ్రమహిషీమాహిష్మతీనా
మచేదిమండలమండనమాలానగరీ॥ ఇహహి॥

ప। ఆశ్లేషచుంబనరతోత్సవకౌతుకాదిక్రీడాదురోధరపణప్రతిభూరనంగః।
భోగస్సయద్యపిజయేచపరాజయేచయూనాంమనస్తదపివాంఛతిజేతుమేవ॥ ౧౧౪.

విమానంవేగంనాటితకేన॥

ప॥ దేవ్యాభూమేర్మృగమదమయంమండనంసిద్ధసింధో
స్సశ్రీకశ్రీచీయంజయతియమునాయాంతశైలాగ్రశృంగాత్।
ప్రేమోత్కర్షాదిసపిత్ర్యపతేర్భ్రాతురాత్మీయపుష్పా
దస్త్రాపాయంగమయతిపితుర్మండలంభాస్కరస్య॥ ౧౧౫.

ల॥ పూరమంగుల్యానిదిశన్॥

ప॥ త్రిపురహరకిరీటక్రీడితైశ్రేణియద్భి
ర్భువనమమృతఫేనోర్జాలమిత్రైశ్శిపమోభిః।
పవనసుతచితాయాః పావనీతోయరాశే
రియమియమఘునగ్రేజాహ్నవీనిహ్నుతేనః॥ ౧౧౬.

రా॥సహర్షం॥ప॥గౌరీవిభజ్యమానార్ధసంక్లిష్టహరమూర్ధని।
అంబద్విగుణగంభీరభాగీరథినమోస్తుతే॥ ౧౧౭.

సీతాంప్రతి- వందస్వదేవి॥ ప॥ దేవస్యాంబుజసంభవస్యభవనాదంభోధిమార్గాయతా
సేయంమౌళివిభూషణంభగవతోభర్గస్యభాగీరథీ।
ఉద్యాతానపహాయవిగ్రహమిమాస్రోతః ప్రతీపానపి
స్రోతస్త్రీవ్రతరత్వరాగమయతిద్రాగ్బ్రహ్మలోకంజనాన్॥ ౧౧౮.

సీతా॥ కృతాంజలిః- దేవిణిఅసోంతి సిఖిళాసి వాణిఅంతిహువణేసు దాఇణిపి దీఅసి॥

ఛా॥ దేవినిజస్రోతశ్శృంఖలాసందానితత్రిభువనే మందాకినీవంద్యసే.

సర్వేనమస్యంతి॥ ల॥ అన్యతోదర్శయన్॥

ప॥ ధనాధినాథప్రణయానుకోదాదభగ్నకైలాసనికేతనస్య।
దేవస్యకల్పాంతికపాలపాణేఃవారాణసీనామపురీపురస్తాత్॥ ౧౧౯.

రా॥ సహర్ష మవలోక్య॥ ప॥ ప్లవమానైరపారోయంజనైస్సంసారసాగరః।
ద్వీపేవారాణసీనామ్ని విశ్రాంతైరిహ తీర్యతే॥ ౧౨౦.

అపిస్నానాన్నిత్యమధ్యాస్తే భగవాన్ భీమేశ్వరః॥
ప॥ కంఠచ్ఛాయనిపీతపన్నగఫణారత్నౌఘమాత్రస్థితో
హారేషు [illegible] ల్లసత్కంధరః।
తత్సర్వాంగవిరామవామనతశ్రీరేకస్వరైస్స్వామగం
బిభ్రద్ [illegible] జగతామేకాంకచూడామణిః॥ ౧౨౧.

అన్యతో దర్శయన్॥ సీతాం ప్రతి- దేవి దృశ్యతామితః॥
ప॥ నవోన్మీలన్మార్ద్వీకేణనికరకార్కశ్యసదయం
ప్రసన్నత్తైమత్వాన్నాకిచుపనిబిడం పీడయతితే।
కృతార్థోయత్రాయం సమజనిరసైస్స్వవపురతః
పురీపూర్వేషాంతేనయనమియమానందయతినః॥ ౧౨౨.

సీతా సస్మితానురాగం - నాచీకృతాక్షీ రామం పశ్యంతీ- పురీం ప్రతి - అంబ మిహిలే వందీఅసి- గురుఅణో వదణం మేవిణ్ణవేహి। ఛా॥ అంబ మిథిలే వంద్యసే- గురుజనేవందనం మే విజ్ఞాపయ॥

రా॥ సుగ్రీవ విభీషణౌ ప్రతి - వయస్యౌ- ఇయం సా జానకీం ప్రజాయమానాయా భగవత్యా భూమేః రిష్టమందిరం మిథిలానామనగరీ॥ సుగ్రీవవిభీషణౌ॥ సానురాగం-అత్ర భగవతః పార్వతీజీవితేశ్వరస్య ధనురం పేవాసీనావజగివభార్గవౌ భవతో భంజతః సహాపాం సుక్రీడాదీక్షా సఖీయం వీరలక్ష్మ్యాః॥

రా॥ సలజ్జ స్మితమన్యతో దర్శయన్- ఇయం పురస్తాచ్చంపానామగౌండానాం వినయమసురశృంగారపభ్రమి రమణీయా మకరకేతుకుమార వ్రతచర్యాతపోవనమివ రాజధానీ॥ సీతామపవార్య- ఇహహి॥

ప॥ రోమాంచోచ్ఛ్వసదంగసంధినిబిడైరాలింగనైర్యామినీం
శేషీకృత్య విపృణ్వతే నిజరహశ్చాతుర్యమేణీదృశః।
యస్మిన్ స్తేనసపదిప్రదీపముకులేదగ్ధ్వాదశామల్పికాం
తైలే పూజ్వలతిస్పృణౌ శివసుధా యన్నాభిదధ్నుస్తమః॥ ౧౨౩.

ల॥ అన్యతో దర్శయన్- ఏతే భగవత్యా భూమౌ దేవానాం మూలాయతన మంతర్వేదీం పూర్ణం ప్రణా [illegible] మంగళాగమనో సస్యకుర్వాణో కళిందకన్యామందాకిన్యా సంగచ్ఛేతే॥

ప॥ హిమాలయోత్సంగ చిరాధివాసకోజదేవ పాంసుః ప్రతిభాతి జాహ్నవీ॥

నిదాఘధాన్నోః పితురంకలాలనాత్కృతేవ కాళీయమునాపిదృశ్యతే॥ ౧౨౪॥

విభీషణః॥ ప॥ బలిద్విషః పాదనఖాంశురాజిభిస్సమం ప్రమాలిందుమరీచిపీచిభిః।

ఓంకా [illegible] స్తైః పదేపదే వివర్ధితేవ బుధస్తనూరుచిః॥ ౧౨౫॥

అపిచ॥ ప॥ ప్రయాగస్సర్వతీర్థేభ్యస్తీర్థముచ్చైస్తరామయం।

సంసారస్యపరంపారమిహస్థైరవలోక్యతే॥ ౧౨౬॥

ప॥ సత్యమేనప్రయాగోయం మోక్షద్వారముదీర్యతే।

దేవ్యాయత్రాభితో గంగాయమునే వహతశ్శ్రియం॥ ౧౨౭॥

సీతాంప్రతి- ప్రణమ్యతామితి॥

ప॥ శ్యామోనామవటస్సోయమేతస్యాద్భుతకర్మణః।

ఛాయామప్యధివాస్తవ్యైః పరంజ్యోతిర్నిషేవ్యతే॥ ౧౨౮॥

సర్వేనమస్యంతి॥ రామః॥ విమానవేగం నాటితకేన సహర్షం॥

ప॥ యూపాంకురప్రకరదంతురతీరలేఖా సంఖ్యాయమానమనుసంతతిసప్తతంతుః।

ఇక్ష్వాకురాజమహిషీపదపట్టలక్ష్మీ దేవ్యాభువోభగవతీసరయూరియంనః॥ ౧౨౯॥

ఇయంచభగవత్యయోధ్యా॥

ప॥ గగనగతాస్మదుదీక్షణకుతూహలోత్తానపృథులనిష్పందైః।

ఉన్నాళస్థలకువలయవనమివజనలోచనైః క్రియతే॥ ౧౩౦॥

సర్వేప్రణమంతి- సుగ్రీవవిభీషణౌనిర్వర్ణ్య॥

ప॥ వృంతైరివ క్రతుసహస్రభువాంఫలానా

మాలోక్యయూపనికరైరఘురామయోధ్యాం।

రాజ్ఞామిహ ప్రభవతాంచ విచింత్యసిద్ధిం

దేవశ్శచీసహచరోపినరోచతేనః॥ ౧౩౧॥

రా॥ తౌప్రతి - వయస్యౌ॥

ప॥ తాదృశాః ప్రాగజాయంత రాజానోయదిహాన్వయే।

తద్వసిష్ఠచరోర్హైంద్రాబార్హస్పత్యస్యవైభవం॥ ౧౩౨॥

పురోవలోక్యసహర్షం - కథం సఏవాయంభగవాన్ - ఉపకల్పితాస్మదభిషేకసంభారోభరతశత్రుఘ్నాభ్యాం సహవసిష్ఠోమాం ప్రతీక్షమాణస్తిష్ఠతి - పుష్పకంప్రతి- విమానరాజఅవతీర్యతాం కకుత్స్థకులోపాధ్యాయాం- సర్వేవిమానావతరణంనాటయంతి- తతఃప్రవిశతిపటాక్షేపేణవసిష్ఠోభరతశత్రుఘ్నౌచవత్సౌ।

వసిష్ఠః॥ ప॥ చన్ద్రకేళంకేశ్వరపరిభవచ్ఛేదనిష్ణాతదోష్ణా

యద్వత్సేనత్రిజగదరుజంతన్నజిత్రియతేనః।

బాలేనాజౌవిగళితవతోవీర్యనిర్వ్యాసరాశే

ర్భ్యాప్తిర్న్యాకస్సమానిరమునానిజితోజామదగ్న్యః॥ ౧౩౩॥

రామమవలోక్య సహర్షం॥

ప॥ భల్లాపలూనదశకంధరకంధరపీఠ
సీమాసమాప్తభుజవిక్రమకర్మకాండః।
దిష్ట్యాజగద్వలయమాంగళికైర్యశోభి
స్సోయంపునర్నయనవర్త్మని రామభద్రః॥ ౧౩౪.

రా॥ ససంభ్రమముపసృత్య- వసిష్ఠస్య పాదావుపగృహ్య॥

ప॥ రఘుబ్రహ్మక్రియాచార్యం పురాణబ్రహ్మవాదినం।
బ్రహ్మర్షింబ్రహ్మజన్మాన మేష రామోభివాదయే॥ ౧౩౫.

వసిష్ఠః॥ రామమాలింగ్య- వత్స రామభద్ర కాతుభ్యమాశీః॥

ప॥ ఆధాయ ప్రతిపక్షకీర్తినివహం బ్రహ్మాండమూషాంతరే
నిర్విఘ్నంధమతానితాంతముదితైస్త్వ రేవ తేజోగ్నిభిః।
తత్త్రా ... శోధితమివ ప్రాప్తంగుణోత్కర్షణా
పిండస్త్వంచ మహత్తరంచ భవతానిఃశ్వేరతారం యశః॥ ౧౩౬.

కించ॥ ప॥ త్రిజగదంగణలంఘనజాంగికై స్తవయశోభిరసీవపవిత్రితాః।
ప్రథమపార్థివపుంగవకీర్తయో విబుధసింధుజలైరివ సింధవః॥ ౧౩౭.

ప॥ జగదాలోకధారేయౌ సూర్యాచంద్రమసావివ।
పుత్రౌ గోత్రస్య గోప్తారౌ జనయ స్వభుజావివ॥ ౧౩౮.

సీతా మునిం వందతే ॥ వసి ॥ జనకవంశసువాసిని వత్సే యావద్యోనాస్సా ధారణీ, మహా

శివమఖోచామ॥ సీతా॥ సహర్షం- అహ్మాణింసావంతఅమే అంఅడంతంసఘరిణింత

ణ భవింసది॥ ఛా॥ ఆహానిస్సాపత్న్యకాం మే ఆర్యపుత్రస్య గృహిణీత్వం భవిష్యతి॥

ల॥ సగరగోత్రగురో మైత్రావరుణే, సౌమిత్రిరభివాదయతే॥

వసి॥ వత్స లక్ష్మణ ఆశిషాం విషయ మతిక్రమ్య వర్తసే॥

ప॥ వీరమింద్రజితంజిత్వాదిష్ట్యావధ్యాయుతో జగత్।
అభవ ద్రక్షణీయ స్తే గీర్వాణగ్రామణీరపి॥

ప॥ తథాపి యూయం సర్వేపి ద్వౌద్వౌ జనయతాత్మజౌ।
యేనాదిరాజవంశోయమష్టశాఖః ప్రరోక్ష్యతి॥ ౧౪౦.

రా॥ సహర్షం కృతాంజలిః- భగవన్ననుగృహీతమిక్ష్వాకుకులం - భరతో రామం

ప్రతి- ఆర్యశూన్యభవనప్రతిష్ఠైకరక్షాపదాతిర్భరతః ప్రణమతి॥

రా॥ సహర్షమాలింగ్య- వత్స భరత॥

ప॥ ఆత్మానమిందుకరమేదురచంద్రకాంత
స్తంభోజ్జ్వలం వితరమే హృది నిర్వృణోమి।
వఘ్రాత్రి సంగమసుఖాసిక యాజహాతి

ః ష్ణోస్స కౌస్తుభమురశ్చపలాపిలక్ష్మీః॥ ౧౪౧॥

భరతః॥ సీతాం ప్రణమతి॥ సీ॥ వచ్ఛభరదదఉంణకరకిరణణిఉరుంబచుంబిదంకమలింఆ విఆసందధ॥ ఛా॥ వత్సభరతఉష్ణకరకిరణనికురుంబచుంబితం కమలమివ వికాసం దేహి॥

ల॥ భరతం నమతి॥ భర॥ ప॥ వత్స లక్ష్మణ సోత్కంఠం చిరాత్పరిరభస్వ మాం।

శ్రద్ధాళుర్భ్రాతురంగేషు చందనేష్వస్యరోచకీ॥ ౧౪౨॥

నిర్భరంచ పరిరభ్య - హంత రఘువంశయశస్తటాకయూపదండేన లక్ష్మణబాహునా పరిరభ్యమాణశ్చిరేణ శీతళీకృతోఽస్మి॥

ప॥ ఇందోః కలాకలాపేన పర్వక్రమనివేశినా।

సర్వదుఃఖాపనోదాయ సోదరాణాం కృతా భుజాః॥ ౧౪౩॥

శత్రుఘ్నః॥ ఆర్యపాదుకాభృత్యానుభృత్యః ప్రణమతి॥ రా॥ గాఢమాలింగ్య కథమావృత్త్యా లక్ష్మణమనుభవామి. అపవార్య - సీతాయై దర్శయన్।

ప॥ ఏతత్తద్దేవముఖమక్షతచంద్రబింబసంవాదమాకమవలోకయ లక్ష్మణస్య।

గీర్వాణవారణకరార్గళకర్కశౌ మాం తావేవ లక్ష్మణభుజౌ తు పరిష్వజేతే॥ ౧౪౪॥

శత్రుఘ్నః॥ సీతాం ప్రణమతి॥ సీతా॥ వచ్ఛ సంతలోఅసఉధరణగోరవం లేహంచరి చేహిం విళం ఖణసరిసో హోహి - వచ్ఛ సత్తుఖ్ఖణ అంజణజణో కహిం॥

ఛా॥ వత్స సప్తలోకశంకూద్ధరణగౌరవవద్భిశ్చరితైరపి లక్ష్మణసదృశో భవ - వత్స శత్రుఘ్న ఆర్యజనః కుత్ర॥ శత్రు॥ కృతమంగళోపచారామయోధ్యామాం బాభరతిం ప్రేక్షతే - ఉపసృత్య - లక్ష్మణం ప్రణమతి॥ ల॥ సహర్షమాలింగ్య దిష్ట్యా దీర్ఘాయుషి త్వయి దీయమానేవ యమేకాకినం భరతం పరిత్యజ్య గతాః॥ రా॥ మునిం ప్రతి - ఏతౌ లంకాకిష్కింధయోరధిపతీ విభీషణసుగ్రీవౌ భగవంతం ప్రణమతః॥ వసి॥ వికతజనపులస్త్యకులకీర్తిమాలాతోరణస్తంభౌ మహాభుజాయాం స్తాం॥ రా॥ భరతం ప్రతి - వంద స్వ మహాత్మానావేతౌ పౌలస్త్యసావిత్రౌ - భరతశత్రుఘ్నౌ విభీషణసుగ్రీవౌ చ యథోచితమాచరతః॥ వసి॥ సహర్షం దిష్ట్యా వత్సదశాశ్ఛైః పరివత్సరైః పునస్సముదయమానం దశరథకుటుంబమిష్టౌ హాసనిమగ్నస్స్మితమ్॥

ప॥ జేతారండశకంధరస్య జితవాన్ సే [illegible] సంఘాగతాన్

స్తంరామో యదిశాకపక్షకధరస్త [illegible]

ఊర్ధ్వాంకల్పయతస్తు బాలచరితత్రత్ [illegible]

దస్యాయంకనితాంత భాపిజగతస్తోమాయువతి [illegible]॥ ౧౪౫॥

రామః ప్రతి॥ వత్సమాంగళికలగ్నమతిక్రామతి॥

ప॥ తదిదం రఘుసింహానాం సింహాసనమలంకురు।

రాజన్వంతః ప్రతన్వంతు ముదముత్తరకోసలాః॥ ౧౪౬॥

రా॥ అభ్యాకరోతి - వసిష్ఠో మంత్రపూతైరద్భిరభిషించతి - అన్యేతూష్ణీమభిషించం

తి- అన్యేతూర్యవాద్యమభిషేకంనాటయిత్వా పంచాంగచుంబితభూమయః ప్రణమంతి- నేప థ్యేమంగళగీతంనాందీవాద్యాదీని చ॥ వసి॥ సహర్షం-వత్సరామభద్ర సంప్రతి హి॥

ప॥ ఉదయముదయంధర్మస్కంధంధురంత్వయిబిభ్రతి
క్ష్మాపరిభవాదృష్టాదృష్టో ప్రజాః పరిచిన్వతే।
అపిఖలుయథాజీవాత్మానః ప్రభోః పరమాత్మనో
దిశిదిశిదిశామష్టౌనాథాః తథైవవిభీషికాః॥ ౧౪౭॥

రా॥ లజ్జతే॥ విభీషణః॥ కృతాంజలిః- జానుభ్యాంప్రణిపత్య- దేవ॥

ప॥ లంకాచపుష్పకమిదంచవిమానమార్య యక్షేశ్వరాదపహృతం దశకంధరేణ।
ఏకాంభవానదితమస్యామథేదమస్య దాజ్ఞాపయ ప్రతిముష్టిపణనిగ్రహసంనిధానం॥

రామో వసిష్ఠేనానుజ్ఞాతః పుష్పకం ప్రతి- విమానరాజ ప్రథమస్వామినం ప్రథమమపాల స్త్యముపతిష్ఠస్వ॥ వసి॥ సహర్షం-రామభద్ర కింతే భూయః ప్రియముపహరామి॥

రా॥ భగవన్నితః పరమపి ప్రియమస్తి॥

ప॥ తాతాజ్ఞామధిమౌళిమౌక్తికమణింకృత్వా మహాపో ప్రియో
దంష్ట్రావింధ్యవిలాసపత్రమకరీదృష్టాభ్యశంమేదినీ।
సేతుస్పర్శనపశ్చిమాజలనిధిసీమంతయన్నిర్మితః
కల్పాంతంచకృతంసమస్తముదశగ్రీవోపసర్గంజగత్॥

తథాపీదమస్తుభరతవాక్యం॥

ప॥ సమున్మీలత్సూక్తిస్తబకమకరందైశ్శ్రవణయో
రవిశ్రామ్యద్ధారాస్సతతముపచిన్వంతుకవయః।
నశబ్దబ్రహ్మోత్థ్యంపరిమళమనాఘ్రాయసుజనాః
కవీనాంగంభీరేవచసిగుణదోషాన్విచినుత॥ ౧౫౦॥

అపిచ॥ ప॥ దేవస్యాత్మభువః కమండలుజలస్రోతాంసిమందాకినీ
గంగాభోగవతీమయానిపునతేయావత్త్రిలోకీమిమాం।
తావద్వీరయశోరసాయనమధుస్యందః కవీనామయం
జాగర్తుశ్రుతిశష్కులీవలయితవ్యోమావగాహీపునః॥ ౧౫౧॥

వసి॥ తథాస్తు॥ రా॥ లక్ష్మణంప్రతి - ఏహ్యేహి మంత్రిణాం దర్శనాయేతి॥

ఇతి నిష్క్రాంతాస్సర్వే - ఇత్యనర్ఘరాఘవే - సప్తమోంకః.

సమాప్తమిదం మౌద్గల్యాయనస్య భట్టమురారేః.

కృతిష్వనర్ఘరాఘవం నామ నాటకం.

